

Everyday Justice and Plural Authorities: insights from Karen State about Land Disputes

Lue Htar
(Enlightened Myanmar Research Foundation)

Introduction

In 2016 Myanmar there were many land disputes, which took on different shapes and were resolved in various and often complicated ways. This happened against the background of a long history of military rule and armed conflict. Previously, the military government confiscated large tracts of land that had been occupied by civilians. Since the ceasefires with the Karen ethnic armed organizations (EAOs) in 2012 and the opening up of the country and the economy, land was also allocated to large businesses. In addition to these larger land issues numerous smaller land disputes arose due to population movement and lack of land documentation. Difficulties in resolving land problems came up because local state officials and ordinary citizens lacked general knowledge of the new land laws, and because these laws were often inappropriate for the situation, confused with older laws and misused by higher-level officials. One core problem was that the 2012 land laws did not recognize custom-

ary land use and ownership. The situation was very complex. Ordinary citizens were not sure who was responsible for resolving the land issues. At the same time, there was an increase in land claims, because people were now more courageous in making land complaints, based on awareness raising by national and international non-governmental organizations (NGOs), civil society organizations (CSOs) and political parties. However, in practice, many land confiscation issues remained unresolved or only partly resolved.

In this complex situation, how did ordinary citizens address the land disputes that they faced? Where did they go, and how were the cases dealt with and by whom? This article explores these questions, focusing on 1 rural village and 1 urban ward in Karen/Kayin State. Both areas were under Myanmar government control, but people also had links to the Karen EAOs. While there were differences between rural and urban areas, this article highlights the similar patterns of land dispute resolution that occur across these contexts.

The main argument of the article is that although the 2012 land law established land management committees from local to central levels to resolve land issues, ordinary people often used alternative pathways to the formal procedures, including customary rules. In smaller land disputes between villagers as well as in inheritance cases, it was usually the village and ward leaders who resolved the disputes. However, for large land confiscation cases, the land management committees and the local leaders were not strong enough to resolve the issues. People were unsure how and by whom such cases could be resolved. Consequently, they approached a mixture of actors who they believed may be knowledgeable and powerful enough to help them claim their land back. These included religious leaders, especially monks, members of EAOs, the military, judges, educated persons, local administrators and informal village leaders. People often used a plurality of authorities, linking up with different ones at the same time to resolve disputes informally as well as

within the Myanmar state system. This gave rise to a hybridity of dispute resolution methods and actors. Hybridity in this article refers to the use of plural authorities and the use of a mixture of rules and laws in land dispute settlements. The notion of *plural* authorities means that more than one authority exists in a given region or territorial space. In using these concepts of plurality and hybridity, the article theoretically draws on and contributes to a wider debate within legal anthropology (Griffith 1986; Merry 1988; Luckham and Kirk 2013) as well as within peace and conflict studies (Boege et al. 2009; Albrecht and Moe 2014). The concept of hybridity adds to the perspective on legal pluralism a focus on how elements from different legal systems — rules, norms and resolution practices — mix or even merge during dispute resolution processes (Merry 1988, 870). Boege et al. (2009, 18) define states coming out of conflict as ‘hybrid political orders’, meaning that governance is carried out by more than one set of actors, including state and non-state. I find this concept of ‘hybrid political orders’ useful for understanding the current situation of plural authority in Karen State. As Boege et al. (2009, 16) argue for Pacific societies, chiefs or clan elders usually order and apply customary and traditional ways because state law is weak, difficult to understand, and hard to access by local people. Simultaneously, I agree with Luckham and Kirk (2013, 9) that it is problematic to use hybridity as a pleasing theory of the traditional. Rather than substituting a critique of state law for a celebration of the traditional or informal, the hybridity concept should be used as an analytical lens that ‘explicitly challenges reductionist positions by focusing on the interactions that make talking of, let alone reverting to, supposedly traditional governance arrangements impossible’ (Ibid., 9). What I show for Karen State is that people simultaneously addressed state and non-state actors, but that they did so in informal ways. This article adds new empirical insights to the wider literature

on hybridity by focusing on Karen State. For instance my empirical research shows how hybridity occurred when the Buddhist monk organization Ma Ba Tha supported people to resolve land disputes by connecting the victim of land disputes to an upper-level authority or when they helped resolve the case through informal sources.

The insight of this article draws on ethnographic fieldwork between February and October 2016. I used qualitative interviews, case tracing and participant observation to understand how ordinary citizens perceive and act when they face disputes and crimes. I also interviewed numerous actors engaged in resolving land disputes, and observed how they resolved such disputes. These included ward administrators, elders, religious leaders, village leaders, EAO members, and police. The 2 fieldwork settings were chosen as part of the EverJust research project where the aim was to cover both rural and urban areas, as well as areas controlled by the Myanmar government, the EAOs and by a mixture of the 2. We did not systematically select the areas, but chose areas that were accessible and where the local leaders gave permission. For this article, I chose the 2 settings to compare urban and rural land issues in 2 predominantly government-controlled areas, yet within a wider setting of previous armed conflict. These particular locations are not representative of land dispute settlements in Myanmar, but they are fairly representative of what was happening in the central part of Karen State where there was Myanmar government control.

In the article, I first provide a background to the land disputes in Karen State, giving an overview of the history and the current laws. I then present 2 extended case studies, 1 from each of the settings, which reflect how land confiscation cases were dealt with in hybrid ways. In the conclusion, I reflect on how the research can inform improvements of the land laws and their implementation in Myanmar. I argue that there is a need to amend the 2012 land law, to decentralize decision-making to the

local level, and to specify the roles of the various authorities in handling land disputes.

The Karen State context and the land laws

In Karen State, civil war from 1948 to 2012 contributed to a situation of legal pluralism which complicates current land disputes. Over 20 years ago, the rural Karen people mainly stayed in KNU controlled areas or in areas where also the Burmese army, the Tatmadaw, intervened in the everyday life of rural villagers. The Tatmadaw cheated villagers by forcing them to sell their farm products for low prices, and collected many taxes. These practices were related to the land law that was passed in 1978 under the General Ne Win regime. If people did not follow the government's orders to give paddy, the government confiscated their land and gave it to people who would. This was called *Dar Won Kya Sapar*, which in English means dutiful paddy (U Zaw Min 2016, 73). In the KNU land law from 2010 it is mentioned that during the Na Ah Pha (U Than Shwe government) period, Karen people moved to many different places because of the civil war. Consequently, they could not focus on farming as required by the military government (KNU 2010, 10-11). Displacement due to the conflict also meant that Karen people were away from their land over very long periods. Traditionally, the land ownership system of the Karen people is based on inheritance from generation to generation, which means that many did not have any land certificate. When the Karen were displaced, the Tatmadaw confiscated their lands and gave them to the Burmese people who lived in neighboring villages. This was supported by the government land laws, which allow persons who have continuously used the same farmland for 4 years to own that land. For this reason, many displaced Karen people lost a lot of their land to those who used it while they were displaced.

The land of Karen villagers was also lost during the 1990s when those Karen ethnic armed groups that split from the KNU,

agreed on ceasefires with the military government. As part of these deals, the government confiscated many acres of land from Karen people and gave it to the ceasefire EAOs (Kyed and Gravers 2014). Because the Karen have not traditionally used land certificates, it was very difficult for them to prove land ownership of confiscated land.

This history of land confiscations has contributed significantly to the Karen people losing trust in the Myanmar government. In 2016, despite ceasefire and the change in government, it was hard for the state to gain the trust of local Karen and other ethnic groups. Local people in Karen State were not used to go to the state justice system due to the contested history.

In 2011, the U Thein Sein reform-friendly government embarked on a wide-ranging transformation that also prioritized a national ceasefire with the EAOs. In 2012 the main Karen organization, the KNU signed a bilateral ceasefire with the government. In 2015, the KNU was also among the eight EAOs that signed the Nationwide Ceasefire Agreement (NCA) (Kyed and Gravers 2015). This has stabilized Karen State, but many issues remain unclear and unresolved, as a wider political settlement still depends on the outcomes of a political dialogue process. One of the existing contentious issues is that of land and land ownership (Mark 2016). The land laws of the KNU, which is applied in some areas of Karen State, differs for instance from the land laws of the Myanmar government. The KNU already had their own land law for many years and it has been amended several times, including in 2010 (KNU 2010, 1). The latest English version is from 2015 (KNU 2015). The land laws recognize customary land and inherited land in line with Karen traditions.

After the KNU signed the NCA, their territorial jurisdictions became more complicated. To firmly secure one's land ownership in government controlled or mixed controlled areas people need a government land certificate. However, according to my research local people were not familiar with and lacked knowledge of the Myanmar government's land law. Moreover,

these land laws are not in tune with local realities and customs regarding inherited land.

In 2012 the Myanmar government passed two new land laws: the Farmland Law, and the Vacant, Virgin and Fallow Land Law. According to the Farmland Law, farmers can get land use rights and apply for the Form 7 land certificate, which is like a farmland work permit. These land certificates give the right to pawn and sell land. It can also give access to Myanmar Agriculture Bank credit. However, the land law does not recognize shifting cultivation land or ownership based on inheritance, both of which are common in rural Karen areas. The land law's Article 9, states that one needs to work the land for 3 years to get a land certificate. U Zaw Min (2016, 80) argues that the 2012 land law is like a private bill, because it was passed without listening to public voices. Advice was not solicited from land scholars, advocates or local community leaders. Consequently, the new land law has many aspects which are not suitable for local communities.

In addition, local people's lack of knowledge of the new land laws was exploited. I found instances where government staff and military personnel coordinated with business people to take over and encroach on communal land. The system for land dispute resolution that the 2012 land law provides for is also not functioning well in practice. The law establishes land management committees down to the ward and village tract levels, chaired by the ward or village tract administrators. A township-level Land Records Department staff (TLRD) must be a secretary. Two elder people, 2 farmer representatives and 1 or 2 business people must also be involved in the land committee. The chairman, the secretary and at least 2 committee members must be involved in solving a land dispute. However, according to my research findings, the local land management committee very rarely resolved land cases. One of the reasons was that Land Records Department staff were based in the township office and in

many instances did not appear when cases were heard in the ward or the village. Other members also found it difficult to attend, as they the villages where they lived were dispersed within the village tract. In addition, these members were not paid, working for the committees as volunteers. When there was a case in a neighboring village, members had to pay for transportation themselves, which they not afford this for every case resolution. These factors meant that the formal land dispute resolution procedure was less used in reality, as I address in the next section.

Simultaneously, the political transformation meant that Karen people became more aware that they could claim back their unfairly occupied land. This was partly facilitated by the awareness raising that INGOs, NGOs and local civil society actors gave on land ownership rights. According to my research, when people knew about their rights, some mobilized to reclaim their land. This led to various kinds of land cases. Because the land law grants the right of land ownership to farmers who are using the land, many disputes between current and former landowners were between different ethnic and religious groups. This is apparent in my rural as well as urban research areas.

The urban ward that I cover in this article is in Hpa-An, the capital of Karen State. The majority of ward residents were Buddhist Phlong Karen; there were a few Christian Karen, Bamar and Hindu households. The ward has always been fully under Myanmar government control, but prior to 1992 it was a farmland area. In 1992, the government changed the land use to residential, and gave a large group of people smaller household plots. The farmers who had owned the farmland were deprived of their ownership, fully or partly. In the research period, this history was giving rise to various land claims by the old farmland owners. Lack of proper land certificates made these cases particularly complicated, and the owners from the 1992 relocations also felt they had ownership rights.

In the rural village Kone Tan, in a neighboring township to Hpa-An, about an hour's drive away, the villagers are also Buddhist Phlong Karen. They mainly depended on agriculture, so land was vital, though farming earnings were supplemented with income from labor migration to Thailand. Earlier, several battles between the KNU and the Tatmadaw were fought close to the village. Though the village was officially under Myanmar government control, villagers had to pay taxes and extortion money to both sides until the 2015 ceasefire. A number of the villagers were deprived of their farmland in 1997 when the government gave 500 acres of land to an armed splinter group of the KNU when this group concluded a ceasefire agreement. This led to many land problems and every season, the villagers had to contribute with labor on the confiscated land for the armed splinter group. Now they are trying to get the land back, as I discuss in the next section.

Resolving and addressing land issues in practice

When I asked rural and urban respondents what they would do if they faced a land dispute, they typically replied that they would use the 'step by step' procedure, as officially required. This procedure means that people follow the steps in the administrative system, from ward or village tract level to the central state level in Nay Pyi Taw. However, when I observed and spoke to people about actual land disputes it was clear that resolutions of disputes seldom followed the official procedure in any straightforward manner. In fact, people preferred to get resolution at village or ward level and they tried to avoid the formal justice system. First people tried to resolve the dispute themselves, and only if this was unsuccessful did they go to the village or ward leaders. It was rare to find that the land management committees resolved the cases. Even though the law does not give authority to the ward (urban) and the village leader (rural) to resolve land disputes, they still do it in informal ways by using

negotiation and mediation between the contending parties. They also consider customary notions of land and dispute resolution, which they combine with references to some articles in the land law. If the case has a criminal element, like trespassing on other people's land, the leaders sometimes forward the case to the formal system. In general, however, when land disputes cannot be resolved at village or ward level, people used a network of contact persons or justice facilitators, rather than following the formal procedure. Below I first address how this takes place in the urban ward and then in the rural village.

Urban land dispute resolutions

The ward administrator in the Hpa-An ward of my study dealt with land cases in inherently hybrid ways. Although he mainly used mediation and negotiation in an informal way, he also frequently referred to the land law, as well as relying on official land registers and demarcations made by the Land Records Departments. The land law is not used in a literal sense to determine decisions, but applied more as a kind of threat and resource to enforce informal decisions. For instance, in a divorce case that I observed at the ward office, the couple could not agree on the sharing of the property (house and household plot). During the resolution the ward administrator said to the wife, 'According to the land law you have no right to win this case because your husband has been living there for 15 years. This reason alone is enough for him to win.' The land law does not address inheritance, but it holds that if someone has lived in a place over 3 years, that person automatically owns the land plot. The ward administrator threatened the wife with this article in order to get the couple to agree on sharing the property. However, when it came to actually deciding the case, the ward administrator did not use the land law, but decided that the man would only get one-fourth of the property, because according to the inheritance norms in the ward the children and the wife must each get an equal part.

The majority of land disputes, including over inheritance and household plots, are resolved in this informal way, where the law is not literally applied, but is used as a resource to get the parties to agree. This results in a mixture of informal and formal procedures.

Besides going to the ward administration, some people in the ward also address spiritual actors, like astrologers, fortunetellers and monks when they face land disputes. Here they pay for *yadayar*, which is a kind of spiritual protection that can impede misfortune and help to fulfill wishes, such as winning a land case or getting a good land sale. Monks are also addressed in larger land disputes, including confiscation cases. In Hpa-An we particularly found that the influential monk organization *Ma Ba Tha* was increasingly engaged in resolving land disputes. The organization even had a particular monk who specialized in land. Sometimes he helped people in court cases, but this was not formalized.

In the following case study I will illustrate how people in larger land confiscation cases draw on monks as well as a range of other actors to resolve the dispute, rather than following formal procedures. These include political party members, state-level ministers, monks, and educated persons. Along with the involvement of multiple actors, the case illustrates the difficulties of resolving land disputes due to confusion around land documentation and laws, which especially has implications for illiterate persons like the old woman, Daw Ni Ni, who is the victim in this case.

Urban Case: land confiscation and monks

When Ward A was changed from farmland to household plots in 1992, the government confiscated a lot of farmland. Daw Ni Ni had 4 out of 5 acres confiscated. She was compensated with a household plot measuring 50 by 75 square feet. When I met her, Daw Ni Ni was living on 1 house plot with her grandson. Her 4 children are married and work in Thailand. She was an illiterate,

older person. Before her husband passed away, they lived at the Ma Har monastery, and they had a good relationship with the abbot. When the U Thein Sein government came into power, some people in Ward A began to make complaints to claim back their confiscated land.

In 2012, Daw Ni Ni and her husband got help from the Ma Har abbot to ask the then Karen Chief minister to get some acres of land back. The minister often went to the monastery, and finally he gave Daw Ni Ni 1 acre of land. However, this was only verbally, and Daw Ni Ni got no land certificate. The problem was that there were now 8 families living on the land plot. So when Daw Ni Ni's husband died, and she wanted to use the land, she faced a land case with the new owners. First they negotiated at the ward office. Daw Ni Ni wanted 5,000,000 kyat (US\$4,000) in compensation from each of the new owners. A businessman wanted to give only 1,500,000, because he had built a house on the land. The remaining 7 families did not agree to give any compensation, because, the ward administrator explained, they already had a land certificate which they had been given by the former ward administrator (who we heard from other respondents had been accused of illegally selling land).

In March 2015 Daw Ni Ni brought up the case again. This time the hearing took place at the Ma Har monastery where our research team observed it. The ward administrator did not want to resolve the case at the ward office again because the parties were very upset with Daw Ni Ni. He felt that hearing the case at the monastery would calm the parties because people respected the monk. The abbot just listened as the ward administrator and two elders mediated between the parties. All the parties agreed to pay Daw Ni Ni compensation, but they did not accept the amount of 5,000,000. After some negotiations, Daw Ni Ni reluctantly accepted the 100,000 per household. The ward administrator said to her that she should accept this amount, because if she went the legal or formal way it would take a long time and she may not get anything at all. Daw Ni Ni was not satisfied after

the hearing and she again complained to the ward administrator who gave her a new piece of land near a stream. However, she also wanted compensation for the remaining 4 acres taken by government.

After she got the land at the stream, the case took another turn. Her neighbor advised her to block more land around the new plot, perhaps because the neighbor's boss wanted to buy the land. Daw Ni Ni subsequently made a fence around a piece of land that was not hers, as a way to give herself more land. She felt she deserved this and told us that the Land Records Department had given her permission because the land had no owner. This was strongly disputed by the ward administrator, who told her that the land had an owner, a military person who lived in Yangon. He told Daw Ni Ni that what she was doing was a crime of trespassing, and he warned her, saying, 'Stop Grandma. If you do this you may go to jail. This [land] has an owner and they can make complaint.' Daw Ni Ni cried and cried.

By October 2016, Daw Ni Ni had still not removed the fence. She felt that the ward administrator was cheating her. She did not know what to do and she did not want to go to court. She said that it was very confusing. Daw Ni Ni had lost her NRC, which she would need to make a police report. She could not read a map. I got copies of many of Daw Ni Ni's documents, also of what looked like certificates for land. It was confusing, because in Myanmar there are no clear certificates for land from before 2012. Daw Ni Ni also said that in 2015, the township level land department told her that she should not go to the chief minister to tell him that she had been given the land by the stream in the ward. The officials at lower levels did not like that Daw Ni Ni had a good connection with the minister through the monk and they did not like that higher levels get involved. They wanted to just resolve the matters locally.

Daw Ni Ni continued to get help from the Ma Har monastery abbot regarding the confiscated land after the hearing in March

2015. This abbot did not want to get directly involved himself, but contacted a monk who is a land specialist in the Ma Ba Tha organization. This monk was helping Daw Ni Ni with her case. The monk took action only after the NLD government took office, because he wanted to wait for the political transition. He contacted the new NLD Chief Minister on behalf of Daw Ni Ni, and advised her how to help Daw Ni Ni with her case. The new minister told the monk to present the Daw Ni Ni land case in a written letter to the Land Records Department. The monk instructed someone at the Ma Har monastery to help Daw Ni Ni write a letter and to send it to him. However, the Ma Ba Tha Monk worried about the case because he did not believe that the Chief Minister and the NLD officials knew much about the land law. They had the experience to check and give the right decision if the Land Records Department office implemented certain activities. The monk thought that the Land Record Department officer was very dirty, because he did not want the Ma Ba Tha to support Daw Ni Ni.

In October 2016 a Land Records Department officer measured Daw Ni Ni's land, and gave her a certificate for the acre by the stream, but not for all the land that she claimed as hers. She told me that in the past, she had told the Land Records Department that she wanted to resolve her land case according to the formal procedure. However, the ward administrator had told her she could but that the legal procedure could take a long time, and she may get no result. The administrator assured her that they were doing the best for her. This was the advice that Daw Ni Ni had been given ever since the case was heard at the monastery in March 2015. Ma Ba Tha does not know how the case will end, and Daw Ni Ni does not know how to proceed.

In this case, legal hybridity is evident in how the actor tried to solve the case by going to different persons and institutions. Even the government staff did not want the client to solve the case according to the formal procedure. They used the government land law but use it according to their own perception of

the situation on the ground. Also, the way that land cases are resolved is influenced by the fact that many urban residents, like Daw Ni Ni, do not understand the current land law and they do not know clearly how and where they can make complaints. People instead approach a network of persons that they have connections to like the monk and the former chief minister in the above case.

The case also shows that less-advantaged and illiterate people are even worse off when it comes to navigating this field of land dispute resolutions. Daw Ni Ni clearly felt that she was being cheated by the ward and township authorities, so she relied on powerful monks, and state-level people to assist her case. In the beginning of the case, Daw Ni Ni preferred to resolve the case in locally but when the case proved difficult to resolve at the local level, she wanted to use high-level authorities.

Rural area land disputes

As in the urban ward, the villagers in Kone Tan also preferred to have land disputes resolved at the village level, and here there was even less use of Land Records Departments and committees. The villagers lacked knowledge of the land law and were not familiar with the formal procedure. They felt that the formal system was very complex and associated it with costs, time consumption, and language barriers. According to my empirical findings, even the village leader did not understand the land law. Only the village-tract level administrator had knowledge of government law, but even he rarely used the formal procedures. Like the village leader, he mainly used negotiation and customary ways. Previously, village leaders and villagers frequently consulted the ethnic armed actors if they could not resolve the cases within the village. This had decreased, but still happened in larger and more complicated cases.

Villagers told me that in the past they approached the ethnic armed actors because they made quicker decisions and were

less costly than the Myanmar government system. Sometimes it was also because villagers had relatives in the ethnic armed groups. They also felt the armed actors gave fairer resolutions. After the 2012 ceasefire agreement, the roles of ethnic armed groups decreased and villagers went less to them. One of my respondents said, 'Now armed groups have less authority and case solving is not their concern.' The village leader has become the main responsible person in dispute resolution. However, some respondents felt that the ethnic armed groups are still more efficient than the formal state institutions, despite the decreasing authority. Regarding this issue, I encountered the following case, which was explained by U Ne Kyaw.

I bought one land plot from my brother-in-law's mother-in-law. Three years ago, my brother-in-law passed away and his mother-in-law wanted to take back the land. We had a local contract letter. It is not official, just local. So I went to my village leader (100 HH leader). The village leader negotiated between us and said that if the mother-in-law wanted to get back the land she had to pay the current land price. But she did not listen and she tried to get land again. So the village leader and I went to the tract leader. The tract leader said the same as the village leader. But the mother-in-law did not listen to him and the tract leader had no idea what he should do. So he went to an armed actor who stayed in the neighboring village. The armed actor (a splinter group of the KNU) went with him to the Village Tract Administrator's house, and explained about the case. The armed actor phoned the tract police and the village tract administrator. He did not resolve the case himself, but advised on how they should resolve it. Finally the tract leader decided that the woman should pay twice the price of the ordinary price, namely 800,000 Kyat [US\$580]. The tract leader used the armed actor's power when he made the decision.

In cases that are too large and complicated to resolve by the village leaders various actors also get involved, like in the urban areas. However in the village, ethnic armed actors get more involved. This especially regards cases related to land confiscations. The following case illustrates this. It also emphasizes how the current transformation complicates land resolutions.

Rural case: land confiscation and armed actors

In and around Kone Tan village, 500 acres of farmland were confiscated by the military government in 1997. The government gave that land to a smaller splinter group of the KNU led by P'Dho Aung Khine, who signed a ceasefire with the military government. The village landowners were 135 people from 9 villages. Ten of them were from Kone Tan village. At that time the farmers did not dare to make a complaint anywhere. They were even compelled to contribute free labor to Aung Khine's farming activities on the confiscated land. After the U Thein Sein government came into power, people's bargaining power increased and they wanted to try to get back their land. As a first step, in 2013, they did not go to the formal land committee or Land Records Department, but raised their complaint to a former village schoolteacher, Saw Win. He was the most educated person in Kone Tan, and later worked as a translator for the Myanmar Mirror News. He was 45 years old and a Buddhist Phlong Karen like the other villagers.

In 2013 Saw Win took up the case to get back the farmland, but the farmers were afraid to follow his instructions to demonstrate and give complaint letters to the armed group. They were afraid of Aung Khine and his armed group. Saw Win called some brave farmers and they demonstrated on the confiscated land with banners that said that Aung Khine should give them back their land. When they first demonstrated, Aung Khine's group was waiting on the land, holding guns. So, the farmers left the site. The second time they went to the field to demonstrate, Saw

Win went to shake hands with Aung Khine's soldiers. He negotiated with them in a calm way, and told them that they should give the land back to the farmers. He also promised that if they gave back the land to the farmers, they would share the harvest with the armed group.

After the Saw Win and Aung Khine groups met, P'Doh Aung Khine made a complaint at the township court because his group got the land legally when they signed the ceasefire. He hired a lawyer from Yangon as well as a famous local Karen lawyer, Mahn Lay Myat Kyaw. According to my respondents, Aung Khine bribed both lawyers with cars. They did not call it bribes, but a service fee. However, Saw Win made a secret connection to Mahn Lay, as they already had a close relationship. Saw Win explained everything to Mahn Lay, and then Mahn Lay shifted sides, now supporting the farmers. The case never went to court. According to Saw Win the court did not take any action because land confiscation cases are related to politics and therefore too dangerous and difficult to resolve for the court. When he heard this, Saw Win secretly approached the previous state-level military officer from the Tatmadaw and asked him how to make a complaint to the Nay Pyi Taw level. The officer gave him some suggestions, and Saw Win sent a complaint letter to the President's Office. He got a response that the President's Office would consider how to resolve the case, but nothing happened.

Consequently, in 2014 Saw Win decided to go to the Tatmadaw Battalion 202, under Brigade 22 to request some help with the case. He told me that he approached the army officers in a very clever way, using wisdom and diplomacy. He explained about the case very peacefully, saying, "This is the farmers' land and if they do not have the land they have no food, so we want to negotiate with the Aung Khine group." Two battalion commanders came to the farmers' fields and all sides met: 2 Tatmadaw commanders, the village tract leader, the village leaders and elders, some farmers, Saw Win, and Aung Khine's people. A military court was set up in the open field. This was in

2014. Firstly, 1 Tatmadaw commander listened to the story of the farmers. He decided that the farmers should be given back 250 acres, but Saw Win, the village leader and the farmers did not agree. Saw Win said, 'You have to give back all acres of land otherwise we will not accept.' So the commander decided verbally that the Aung Khine group would give back the land. However, the Aung Khine group did not move from the land and no one dared to cultivate the 250 acres, neither the Aung Khine group nor the villagers. In the beginning Saw Win informed the Tamataw that the Aung Khine group still did not give back the land to the villagers.

According to Saw Win, they sent a complaint letter to the NLD land resolving group in the beginning of 2015, but the NLD said they could not resolve the problem before they took over the government. They did not get any other response from the NLD. Then Saw Win and the farmers went back to Tatmadaw Battalion 202. In July 2015 the battalion commander again ordered the Aung Khine group to give all the land back to the farmers, but the farmers still did not get it back. In 2015, the Tatmadaw commander promised that the problem would be resolved during the new NLD government. When the NLD took office in April 2016, it announced in the newspapers that the NLD would resolve the land problems in Myanmar, and said they would visit all the villages. When Saw Win read this, he again a complaint letter to NLD. The farmers believed that they would get the land back because of the political transition.

Saw Win said to me that to resolve a land case like this one, you must be very brave and go to different institutions. He also said:

We need to know how to approach and who we can approach. And you need to have knowledge of the village and people's mindsets in the village. You need to have negotiation skills. And you also need to

know the lawyer who represents the other side. And then you need to have knowledge of the different organizations like the army, the ethnic armed groups, the government and other organizations.

In October 2016, Saw Win told me that the NLD government had not solved any land issues yet. The NLD party members came only to collect data about the confiscated land, but there had been no action. Saw Win was contemplating which newspaper he should write an article about the land confiscation case for. He did not want to resolve it in a violent way, so he thought about what else he should do. He did not want to allow the case to end without the farmers getting back their land. He said that he and the farmers had hoped that when NLD got into power, a lot of land confiscation cases would be resolved, but he has still not heard of this happening. In the area around Kone Tan there were 5 large land confiscation cases related to the Tatmadaw, the previous military government, and the ethnic armed groups, but none of them had been resolved.

Saw Win thought that the land confiscation cases would only be resolved after the Second Panglong Peace Conference, which is the name that Aung San Suu Kyi has given the peace negotiation and political dialogue meetings that involve the EAOs which have signed the NCA, the government, and the Tatmadaw. He therefore saw the land confiscation as a political problem that could best be resolved as part of the peace negotiations. He was very skeptical toward those in power. He told me that he thought that the people who were governing were very clever and knew how to protect themselves. The leaders feared that if they could not resolve a land case they would lose face and it would harm their reputation. This was one of the reasons why the leaders were reluctant to handle land confiscation cases. Saw Win believed that the leaders know about all the land confiscation cases and they already have lists of them. However, land confiscation cases are very complex, because most of them

include the involvement of people in high positions, like ministers, generals and armed groups. Saw Win experienced the complexity of land issues at a meeting in 2015, held at a Hpa-An monastery. The topic was the peace process. In the meeting he told the participants about his land confiscation case and shared a written copy of the case document with both the different armed groups, including the Tatmadaw, the KNU, DKBA and other groups. However, none of these groups wanted to deal with the land case. He doubted whether there was anyone at all who would take responsibility for land cases in Karen State.

In this case we see how the villagers went to an educated person in the village, Saw Win, when they faced a major and complicated land case. They do not approach the land committees or the formal court system. Even the educated person did not engage with the land law or the formal procedures, but tried to negotiate first with the ethnic armed group, which owned the land. When that failed he went to the Tatmadaw officer, who also did not use the formal procedure, but instead set up a 'court' in the open field. The actors involved did not think with the land law in mind, but tried to make a negotiation with the involved actors. Simultaneously, we saw that the ethnic armed group tried to make use of lawyers, and thus engaged with the formal system to negotiate the case, but the official court did not want to deal with the case. The case was seen as a political case, and thus Saw Win tried to also engage the NLD party and the different parties to the peace process. Here we see clearly a legally hybrid way of trying to resolve the case. In reality, people believe that the hybrid way is the most useful and thus they prefer it when they resolve cases. However, the cases I have shown here are very complicated and political so they are hard to resolve.

Even the judge in the official court has no idea how he should solve the case. This points to weaknesses in the land laws. It also illustrates that when higher-level people are implicated in a case, the judge is reluctant to get involved. In the case above

we can also see that the majority of the actors involved in trying to resolve the case are not formal justice actors. In the perception of the villagers, it may be anyone who has de facto authority who can make a resolution.

Discussion

The case studies clearly show that formal procedures and institutions for resolving disputes were not used in practice. Either people tried to resolve the cases at the village or ward level in informal ways, or if the case was complicated they drew on a range of actors, many of whom did not have formal authority to deal with land cases. Instead, they were persons who people believed to have power and authority to ensure that land disputes are resolved, including monks, educated persons and armed actors. What is apparent is that case resolutions become especially hybrid, when cases are complicated and big. Overall this reflects that the formal system was not operating to the advantage of the ordinary people, so instead they seek plural authorities to help their case. In this section I want to discuss why people did not use the formal procedure, not even actors who are local administrators, like the ward and village administrators.

According to my empirical research, most of the ward and village residents did not know that there are land management committees in Myanmar. If we asked about the formal system, they just understood that we are referring to the courts at township, district and central level. In addition, people had other reasons for not wanting to use the formal procedures. These included: expense, loss of time, language barrier, mistrust, inadequacy of the law, formality-phobia – people fear authority and formality – and the use of powerful people outside the system is seen as more effective.

Most frequently, my respondents expressed that the formal justice system was too time consuming and expensive. One woman from Ward A in Hpa-An who is facing a land case said about this issue:

For 3 years I have faced a land case. I want to finish this case very quickly. I cannot do the other work freely. I never expected it would take this long. Once every 15 days I have the court hearing day and there is no quick decision. Now I know that I will lose the case, because the judge says that at the Nay Pyi Taw level the other party already won, so the judge here [township level] does not dare to let me win the case. The lawyer advised me to bribe the judge at every court level. The lawyer told me, 'If you do not bribe, you will lose.' But I cannot afford it and I already sold half of my land for this case with 11,000,000 (US\$7,500) spent over 3 years to pay the judge.

Language barriers, low knowledge of the law and mistrust in the formal system are other core reasons why people do not want to go to the formal way. One of my respondents in Kone Tan village, who is facing a land dispute said:

I do not know the government procedure and I cannot speak Burmese. We are not used to go to the government office so if the other party will appeal to the township level, we will give up on the case. We will not leave the village level. We do not have connection with other ethnic groups so we just want to solve in the village level or tract administrator level.

A fourth reason is the inadequacy of the law for lived realities. I already discussed how this related to the current land law. On the one hand the law did not fit with the real situation, and on the other hand people did not understand the law. In addition, the criminal code is outdated. For instance if you trespass on someone's land you can chose to pay a 500 kyat (US\$0.36) fine or go to prison for 1 month. Because of the low amount everyone choses to give money as compensation. This is only one example.

Many articles are inappropriate in the current situation, for example, as mentioned, the 2012 land law does not recognize shifting cultivation, which is practiced by many ethnic people. Also, people do not get equal rights in the land registration processes. The registration process was not systematic, not well prepared and not explicit about how to resolve complaints. Therefore people do not follow the formal procedure. In my study this even included the local administrators.

A fifth reason for not using the formal system is phobia in relation to formality. Especially the ethnic people fear authority and formality. If someone faces the formal system, they feel shamed. So they do everything that they can to avoid resolving their cases in the formal system.

A final reason for not using the formal procedure, according to my research, is that people believed that they had a better chance to resolve a case by using networks or contacts of powerful people outside the formal system. These are people who do not have the formal authority to resolve land disputes and who operate informally. People thought these powerful people could give authority to the lower level. At a very general level, the political transformation in Myanmar created an environment of insecurity about who is in power and who can make decisions in land disputes, and this contributed to informality and hybridity. People also felt more insecure when they did not have certificates, because they were not sure who would be in power and govern. This reflects how there are plural authorities in Myanmar.

In order to describe this situation analytically, I find the concept of 'hybrid political orders' useful (Boege et al. 2009, 13-21). This concept describes post-conflict and transitional situations where there are plural authorities and many power holders, rather than 1 law and 1 clear authority. Boege et al. (2009, 13-21) use hybridity to describe how there are different laws, rules and ways of resolving cases. Even when people like Daw Ni

Ni want to go the formal way, in the process there is a lot of informality and different actors involved. These case studies moreover show how informal procedures are used as part of accessing formal certificates or getting back confiscated land. Therefore, informality also becomes a means to access the formal. In this way the formal and the informal are not separated, but part of hybrid practices.

Conclusion

This article explored legal hybridity in land disputes in Karen State. Four key steps were proposed: 1) understand the history of the research areas and the land law; 2) understand the justice actors who resolve land disputes; 3) explore empirically how land disputes are actually resolved in practice in different ways and; 4) analyse the hybridity of land dispute resolution processes. In order to understand the resolution of land disputes in the urban ward and the rural village, I first discussed in general how smaller land disputes are resolved. It was clear that those cases were resolved at the village and ward level using informal procedures, with some reference to the land law, but not with the use of the formal mechanisms. Secondly, I showed what happens when land disputes are so large and complicated that they cannot be resolved at the local level. Here it was clear that people did not go straight to the formal system, instead drawing on a network of people seen as powerful in getting resolutions.

My study shows that there is a clear need to amend the 2012 land law and to make the laws and the procedures easier to understand for the people who face land disputes and for the local leaders who resolve most of them. Until now, the Myanmar government tried to control all the land issues with official land procedures, without consulting the people on the ground. Because the law is not appropriate in practice, people resolve disputes on their own and usually in hybrid ways. Therefore, the government should include the local ways and views when they

amend the land laws. Inclusion of customary and ethnic land use and resolution procedures can also support peace building. Boege et al. (2009) argue that in fragile states, if only state law is used, it is not possible to build peace. They suggest to use conflict resolution in hybrid ways. Similarly, Hussain (2011), argues that in countries with different people and cultures, it is not sufficient and effective to use only one law, but rather it is important to recognize legal pluralism. Against this background, the Myanmar government should think about ethnic people's customary land practices and recognize these when they amend the land law. In addition, the Myanmar government should discuss with KNU leaders, local leaders and land scholars about land issues and try to find appropriate ways of dealing with land on the ground. The KNU already has a land law which includes land ownership and transfer rights, agriculture policy, and land rights. KNU law also recognizes shifting cultivation and considers land types in hilly regions. The Myanmar government may consider these forms of recognition of ethnic land use.

Finally, the Myanmar government should provide land rights awareness training to the local people. According to our research findings, there are barriers to understanding complex texts, so it is necessary to write the laws and procedures in easy language. Managing land issues should be described very clearly, because as of 2016, land management procedure is not appropriate for the local people on the ground. For this reason it takes a lot of time to resolve the cases.

However, it is not enough to change the law and create legal awareness. Political changes at the higher level is also necessary. I showed this with the 2 land confiscation cases in this article. Although the dispossessed landowners had the courage to claim back their land after the political transition, their cases remained unresolved, because they were seen as political. The victims tried their best to get help from powerful people like monks, Chief Ministers and armed actors, but they still did not get all their land back. A core problem was that the higher-level

officials from the previous military government were still very much in power, despite the change of government. This meant that large land confiscation cases from the past were very dangerous to resolve by the new government officials.

References

- Albrecht, Peter and Louise Wiuff Moe. 2014. "The simultaneity of authority in hybrid orders". *Peacebuilding* 3, No. 1: 1-16.
- Boege, Volker, Anne Brown and Kevin P. Clements. 2009. "Hybrid Political Orders, Not Fragile States". *Peace Review: A Journal of Social Justice* 21, no. 1: 13-21.
- Griffiths, John. 1986. "What is Legal Pluralism?" *Journal of Legal Pluralism* 24: 1-50.
- Hlaing, Kyaw Soe. 2015. "Peace and Nationwide Ceasefire Agreement" September, 2015.
- Hussain, Jamila. 2011. "More Than One Law for All: Legal pluralism in Southeast Asia". *Journal of Democracy and Security* 7, No. 4: 374-389.
- Karen National Union (KNU). 2010. KNU land policy (in Burmese), Amended and published by the department of Agriculture of Karen National Union, October 2010.
- Karen National Union (KNU). 2015. KNU Land Policy. December 2015. www.tni.org/files/article-downloads/knu_land_policy_eng.pdf
- Kyed, Helene Maria and Mikael Gravers. 2014 "Non-State Armed Groups in the Myanmar Peace Process: What are the Future Options?" *DIIS Working Paper* 7, 2014.
- Kyed, Helene Maria and Mikael Gravers. 2015. "Integration and Power-Sharing: What are the Future Options for Armed Non-State Actors in the Myanmar Peace Process?" *Stability* 4, no. 1: 1-20.
- Luckham, Robin and Tom Kirk. 2013. "The Two Faces of Security in Hybrid Political Orders: A Framework for Analysis and Research". *Stability* 2, no. 2: 1- 30.
- Mark, Siusue. 2016 "Fragmented Sovereignty over Property Institutions: Developmental Impacts on the Chin Hills Communities". *Independent Journal of Burmese Scholarship* 1, no. 1: 131-160.

Merry, Sally Engle. 1988. "Legal Pluralism". *Law and Society Review* 22, No.5: 869-96.

Min, Zaw. Ancestor land and land law problem. October 2016.

The Union Government of Myanmar. 2012 farmland Law, March 30, 2012.

The Union Government of Myanmar. Fallow, Virgin and Vacant land law March 30, 2012.

နေ့စဉ်တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး နှင့် ဩဇာအာဏာရှိသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုး -- ကရင်ပြည်နယ်မှ မြေယာအငြင်းပွားမှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် အမြင်သဘောထားများ

Lue Htar (Enlightened Myanmar Research Foundation)

နိဒါန်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း မြေယာဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုပြဿနာပေါင်း မြောက်များစွာ ပုံစံမျိုးစုံ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး ယင်းပြဿနာများကို အများအားဖြင့် ရှင်းလင်းမှုမရှိသော နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး သုံး၍ ဖြေရှင်းခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှည်လျားလှသည့် စစ်အုပ်ချုပ်ရေးကာလများနှင့် လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ရှိနေခဲ့သည့် ကြားမှ ဤကဲ့သို့သော မြေယာပြဿနာများ ဖြစ်ပွားနေခြင်းဖြစ်သည်။ ယခင်က အရပ်သားပြည်သူများ ပိုင်ဆိုင်သည့် မြေဧက အမြောက်အများကို တပ်မတော်အစိုးရက သိမ်းယူခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ကရင်တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များ (ethnic armed organizations – EAOs) နှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးပြုလုပ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးတံခါးဖွင့်လိုက်ပြီးသည့် အချိန်မှစ၍လည်း စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများအတွက် မြေနေရာများကို ချမှတ်ပေးခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့် ပြဿနာများအပြင် လူအများ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာနေထိုင်မှုနှင့်

မြေယာနှင့် ပတ်သက်သည့် အထောက်အထားစာရွက်များ တိတိကျကျ မရှိကြခြင်းတို့ကြောင့် မြောက်များလှစွာသော မြေယာပြဿနာငယ်များလည်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ပေါ်ပေါက်လာသည့် မြေယာဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု ပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် အခက်အခဲများစွာနှင့် ကြုံတွေ့နေကြရပြီး ယင်းမှာ ဒေသခံအစိုးရတာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် သာမန်ပြည်သူများအနေဖြင့် မြေယာဥပဒေအသစ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတ မရှိထားခြင်း၊ ဥပဒေများသည် အများအားဖြင့် ကြုံတွေ့နေရသည့် ပြဿနာအခြေအနေများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်း၊ ဥပဒေသစ်များကို ယခင်ရှိခဲ့ဖူးသည့် ဥပဒေဟောင်းများဖြင့် အမှတ်မှားခြင်း၊ အစိုးရဌာနပိုင်းဆိုင်ရာ အထက်အဆင့်တာဝန်ရှိ ဝန်ထမ်းများမှ ဥပဒေများကို တလွဲအသုံးပြုခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြေယာပြဿနာတွင် အဓိကကျသည့် အချက်တစ်ချက်မှာ ၂၀၁၂ ခုနှစ်၌ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် မြေယာဥပဒေသည် ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာ မြေယာသုံးစွဲမှု နှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုတို့ကို အသိအမှတ်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည့် အချက်ဖြစ်သည်။ သို့နှင့် မြေယာပြဿနာသည် အလွန်တရာရှုပ်ထွေးလှသည့် အခြေအနေသို့ ကျရောက်လျက်ရှိသည်။

သာမန်ပြည်သူများအနေဖြင့် မြေယာဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် တာဝန်ရှိကြောင်း သေသေချာချာ မသိကြပေ။ တစ်ချိန်တည်းတွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်ကြောင်း တင်ပြပြောဆိုတိုင်တန်းမှုများ တစတစ များပြားလာသည်။ ယင်းသည် ထိုကဲ့သို့ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ တင်ပြပြောဆိုကြရန်

ပြည်သူ့လူထုအား ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပအစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ (NGOs)၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ (CSOs) နှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများက အမြင်ဖွင့်ပေးခဲ့ကြခြင်း၏ အကျိုးဆက်များဖြစ်သည်။ သို့နှင့်တိုင် လက်တွေ့တွင် မြေယာသိမ်းဆည်းမှုပြဿနာအချို့တစ်ဝက်ကို ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့သော်လည်း ဖြေရှင်းရန်ကျန်နေသေးသည့် မြေယာပြဿနာများစွာလည်း ရှိလေသည်။

ဤကဲ့သို့ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးသည့် အခြေအနေအောက်တွင် သာမန်ပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့် မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို မည်ကဲ့သို့ ဖြေရှင်းမှုပြုကြပါသနည်း? ၎င်းတို့အနေဖြင့် မည်သည့်နေရာသို့ သွားရောက်ပြီး ၎င်းတို့၏ ပြဿနာများကို မည်သူတို့က မည်သည့်နည်းလမ်းများ သုံး၍ ကြိုးစားဖြေရှင်းမှု ပြုကြပါသနည်း? ယခုစာတမ်းတွင် ဤမေးခွန်းများအတွက် အဖြေများကို ဖော်ထုတ်တင်ပြသွားပါမည်။ ယင်းသို့ ဖော်ထုတ်တင်ပြရာတွင် ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ ကျေးလက်တောရွာ ၁ ရွာ နှင့် မြို့ပြရပ်ကွက် ၁ ခု တို့မှ အခြေအနေများကို အထူးပြု ထုတ်နုတ်တင်ပြသွားပါမည်။ (စာရေးသူရွေးချယ်ခဲ့သည့်) နေရာနှစ်နေရာလုံးသည် မြန်မာအစိုးရ၏ ထိန်းချုပ်မှု ဧရိယာအတွင်းတွင် တည်ရှိသော်လည်း ယင်းဒေသနေပြည်သူများမှာ ကရင် EAO များနှင့်လည်း အဆက်အသွယ်ရှိကြသည်။ ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြဒေသ နှစ်ခုကြားတွင် အခြေအနေ ကွဲပြားချက်များ ရှိသော်လည်း ဒေသနှစ်ခုစလုံး၌ မြေယာပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရာတွင် အသုံးပြုသွားသည့်

နည်းလမ်းများအကြား အလားသဏ္ဍာန်တူသည့် အချက်များကို
 ဤဆောင်းပါးတွင် အထူးပြုဖော်ပြသွားပါမည်။
 ယခုစာတမ်းအတွင်း အဓိကတင်ပြလိုသည့် ဆွေးနွေးတင်ပြချက်မှာ
 ၂၀၁၂ မြေယာဥပဒေသစ်အရ မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို
 ဖြေရှင်းရန် ဒေသအဆင့်မှ အထက်ဗဟိုအဆင့်အထိ မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု
 ကော်မတီအဆင့်ဆင့် ဖွဲ့စည်းထားရှိထားသော်လည်း
 သာမန်ပြည်သူများအနေဖြင့် တရားဝင်
 လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်းမဟုတ်ဘဲ
 ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းနည်းလမ်းများအပါအဝင်
 အခြားသောနည်းလမ်းများ အသုံးပြုဖြေရှင်းလေ့ရှိသည် ဟူသည့်
 အချက်ဖြစ်သည်။ ရွာသူ/သားများအကြား ဖြစ်ပွားသည့်
 မြေယာအငြင်းပွားမှု အသေးစားများနှင့်
 အမွေခံမြေပိုင်ဆိုင်မှုပြဿနာများကို များသောအားဖြင့် ကျေးရွာနှင့်
 ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကသာ ဦးဆောင်ဖြေရှင်းလေ့ရှိသည်။
 သို့သော် ပိုမိုကြီးမားသည့် မြေသိမ်းယာသိမ်းပြဿနာများ
 ပေါ်ပေါက်လာသည့်အခါ မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ
 အာဏာပိုင်များက အဆိုပါကိစ္စကြီးများကို
 ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းမရှိကြတော့ပေ။ ယင်းကဲ့သို့သော အမှုကိစ္စများကို
 မည်သူ၊ မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းများက မည်ကဲ့သို့ဖြေရှင်းမှု
 ပြုနိုင်ကြသည်ကို လူထုက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိတော့ပေ။
 မိမိတို့ပိုင်မြေယာများကို ပြန်လည်ရယူရန် တောင်းဆိုသည့်အခါ
 အကူအညီပေးနိုင်မည်ဟု ယူဆရသည့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့်
 ပတ်သက်ပြီး ဗဟုသုတရှိသူများ၊ ဩဇာအာဏာရှိသူများ စသဖြင့်

လူပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးထံ ဒေသခံပြည်သူများက ချဉ်းကပ်အကူအညီတောင်းခံလေ့ရှိကြသည်။ ၎င်းတို့ သွားရောက်အကူအညီတောင်းကြသည့်အထဲတွင် ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ အထူးသဖြင့် ဘုန်းတော်ကြီးများ၊ EAO များ၏ အဖွဲ့ဝင်များ၊ တပ်မတော်၊ တရားသူကြီးများ၊ ပညာတတ်ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ဒေသအာဏာပိုင်များ နှင့် ရပ်ရွာအတွင်းမှ အရပ်ဘက်ခေါင်းဆောင်များ စသည်တို့ ပါဝင်ကြသည်။ ပြည်သူများသည် သြဇာအာဏာရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုး (plurality of authorities) ထံမှ အကူအညီရယူလေ့ရှိသည်။ မိမိတို့ပြဿနာများအား တော်သင့်မှန်ကန်သလို ကူညီဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန် အမျိုးမျိုးသော လူပုဂ္ဂိုလ် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချဉ်းကပ်ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ကြသကဲ့သို့ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ တရားဝင်ယန္တရားများထံမှာလည်း အကူအညီရယူကြသည်။ ဤလုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့် အငြင်းပွားမှုပြဿနာများ ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်းများ၊ ယင်းသို့ ဖြေရှင်းမှုပြုရာတွင် ပါဝင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်းများ ‘ပေါင်းစပ်ရောနှောခြင်း’ (hybridity) ကို ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်စေသည်။ ဤစာတမ်းတွင် hybridity ကို ‘မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများ ဖြေရှင်းမှု ပြုရာ၌ သြဇာအာဏာရှိသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၊ အဖွဲ့အစည်းအဖုံဖုံတို့အားလည်းကောင်း၊ ဥပဒေစည်းမျဉ်းအမျိုးအစား စုံစုံလင်လင်တို့အားလည်းကောင်း တစ်ပြိုင်တည်းတွင် ယှဉ်လျက်ရောနှော အသုံးပြုခြင်း’ ကို ဆိုလိုသည်။ သြဇာအာဏာရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုး ဝါ

အာဏာပိုင်ဗဟုဖြစ်မှု (plurality of authorities) ဟု ဆိုရာတွင် မည်သည့်ဒေသ သို့မဟုတ် နယ်မြေဧရိယာဘောင် တစ်ခုအတွင်း အာဏာပိုင်စိုးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုထက်ပို၍ တည်ရှိသည့် အခြေအနေကို ဆိုလိုသည်။ Plurality (အာဏာပိုင်ဗဟုဖြစ်မှု)၊ hybridity အယူအဆတို့နှင့် ပတ်သက်၍ ဤစာတမ်းသည် သီအိုရီသဘောတရားအားဖြင့် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ မနုဿဗေဒ (legal anthropology) ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ လေ့လာမှုနယ်ပယ် (Griffith 1986; Merry 1988; Luckham and Kirk 2013) အပြင် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပဋိပက္ခလေ့လာမှုနယ်ပယ် (Boege et al. 2009; Albrecht and Moe 2014) တို့အပေါ် အခြေခံလျက် ယင်းသက်ဆိုင်ရာဘာသာရပ်များ၏ ကျယ်ပြန့်သည့် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ အခြေအတင် ဆွေးနွေးမှုများအတွက်လည်း တစ်ဖက်တစ်လမ်းမှ ပါဝင်အားဖြည့်နေပါသည်။ Hybridity ဖြစ်မှုအယူအဆသည် အငြင်းပွားစရာကိစ္စများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် တရားစီရင်ရေးစနစ်အမျိုးမျိုးမှ စည်းမျဉ်းဥပဒေအမျိုးမျိုး၊ စံနှုန်းအမျိုးမျိုး၊ အမှုပြဿနာဖြေရှင်းရေးဖြစ်စဉ်အမျိုးမျိုး စသဖြင့် မတူညီသည့်အစိတ်အပိုင်းများကို မည်ကဲ့သို့ ရောနှောပေါင်းစပ် သို့မဟုတ် တစ်ပေါင်းတစ်စည်းတည်း အသုံးပြုကြသည့် အခြေအနေ ဝါ တရားရေးမဏ္ဍိုင်ဗဟုဝါဒဖြစ်မှု (legal pluralism) အပေါ် ရှုမြင်ကြသည့် အမြင်သဘောထား ရှုထောင့်အသစ်တစ်ရပ် ဖြစ်သည် (မယ်ရီ (Merry 1988, 870)။ ဘိုးဂါး နှင့် အခြားပညာရှင်များ (Boege et al. 2009, 18) က ပဋိပက္ခလွန် နိုင်ငံများကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ‘hybrid political orders’ ဟု ခေါ်သည့်

ပုံစံအမျိုးမျိုးရောနှောနေတတ်သည့် နိုင်ငံရေးစနစ်များ အဖြစ် သတ်မှတ်ကြပြီး ယင်းတွင် အစိုးရတစ်ရပ်၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို နိုင်ငံတော် အစိုးရ (state) တစ်ဖွဲ့တည်းက မဟုတ်ဘဲ အစိုးရမဟုတ်သည့် (non-state) အစုအဖွဲ့များကလည်း လုပ်ဆောင်ကြခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ လက်ရှိ အာဏာပိုင်ဗဟုဖြစ်မှု (plural authority) အခြေအနေများကို နားလည်သဘောပေါက်ရန် ဤ 'hybrid political orders' အယူအဆက အသုံးဝင်သည်ဟု စာရေးသူမြင်သည်။ ဘိုးဂါးနှင့် မိတ်ဖက်ပညာရှင်များ (Boege et al. 2009, 16) အဆိုအရ ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်းရှိ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများတွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများမှာ အားနည်းနေခြင်း၊ နားလည်ရန်ခက်ခဲခြင်းနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာဝန်ဆောင်မှုများကို ဒေသခံပြည်သူများ ရယူရန် ခက်ခဲခြင်းတို့ကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များ၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ လူကြီးသူမများက ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း အစဉ်အလာများအတိုင်း တရားစီရင်မှုပြုကြသည်။ တစ်ပြိုင်တည်းတွင် လက်ဟမ် နှင့် ကွက် (Luckham & Kirk 2013, 9) တို့၏ 'hybridity' ကို ရိုးရာအစဉ်အလာအား ချီးမြှင့်မြောက်စားသည့် သီအိုရီသဘောတရားတစ်ခုအဖြစ် အသုံးပြုခြင်းသည် ပြဿနာရှိသည်' ဟူသည့် အဆိုနှင့် စာရေးသူ သဘောထားတိုင်ဆိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံတော် တရားစီရင်ရေးစနစ်အတွင်းရှိ အားနည်းချက်များကြောင့် ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသည့်

စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းစံနှုန်းများကို ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများနေရာတွင်
အားတက်သရော အစားထိုးပြစ်ရန်မဟုတ်ဘဲ
'ယင်းရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းများအပေါ် အခြေခံသည့်
အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲလုပ်ဆောင်ချက်များကို
အားကောင်းလာရန် မဆိုထားနှင့်ဦး ယင်းကို
အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် လုံးဝ မဖြစ်နိုင်သည့်
အခြေအနေဘက်ရောက်အောင် တွန်းပို့ပေးနိုင်မည့်
အစီအမံများပေါ်ထွန်းလာရေး ရပ်တည်ပြောဆိုသည့်
(အာဏာပိုင်ဗဟုဖြစ်မှု) လျှော့ချရေးအမြင်များကို သိသိသာသာ
စိန်ခေါ်မှုပြုနိုင်မည့်' (Ibid., 9)

ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်မှုကိရိယာတစ်ခုအဖြစ် hybridity
သဘောတရားကို အသုံးပြုသင့်သည်။ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းမှ
အခြေအနေများကို တင်ပြရာတွင် ပြည်သူများသည်
(မြေယာပြဿနာများ ဖြေရှင်းရာတွင်) အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သည့်
လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းနှစ်ဖက်စလုံးနှင့် တစ်ချိန်တည်းတွင်
အကူအညီအတောင်းခံကြကြောင်း၊ ယင်းကဲ့သို့တောင်းခံရာတွင်
အစိုးရမှ သတ်မှတ်ထားသည့် နည်းလမ်းများ မဟုတ်ဘဲ
အခြားသောနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကြကြောင်း
တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ကရင်ပြည်နယ်မှ အခြေအနေများကို
ဖော်ထုတ်တင်ပြထားသည့် ဤစာတမ်းသည် 'hybridity' အကြောင်း
ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် စာပေနယ်ပယ်အတွင်း
သုတေသနတွေ့ရှိမှုအသစ်တစ်ခုအနေဖြင့် အားဖြည့်ပေးနိုင်မည်
ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဘုန်းတော်ကြီး

အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် မာသ မှ မြေယာအသိမ်းခံခဲ့ရသူများကို အထက်အာဏာပိုင်အရာရှိများနှင့် ဆက်သွယ်ပေးခြင်းအားဖြင့် ပြည်သူများအား မြေယာပြဿနာ ဖြေရှင်းရာတွင် ကူညီပေးသည့်နေရာတွင်လည်းကောင်း၊

ယင်းမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအငြင်းပွားနေခဲ့ကြသည့်ကိစ္စကို အစိုးရရုံး ဌာနအဝန်းအဝိုင်း အပြင်ဘက်ရှိ အရင်းအမြစ်များအား အသုံးပြုကာ မာသအဖွဲ့မှ ကူညီဖြေရှင်းရာတွင်လည်းကောင်း 'hybridity' သဘောဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြောင်း စာရေးသူ၏ လက်တွေ့လေ့လာတွေ့ရှိချက်များက သက်သေပြလျက်ရှိသည်။

ဤဆောင်းပါးအတွင်းရှိ ဆွေးနွေးတင်ပြချက်များသည် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလနှင့် အောက်တိုဘာလများအတွင်း စာရေးသူကိုယ်တိုင် ကွင်းဆင်းလေ့လာခဲ့သည့် တွေ့ရှိချက်များအပေါ် အခြေခံထားပါသည်။

အရည်အသွေး (အသားပေး) အင်တာဗျူးအမေးအဖြေများ (qualitative interviews)၊ ဖြစ်ရပ်ခြေရာခံခြင်းများ (case tracing) နှင့် အမှုနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သူများအား စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း (participant observation) နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုပြီး သာမန်ပြည်သူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ကြရသည့် အငြင်းပွားစရာကိစ္စရပ်များ၊ ရာဇဝတ်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ မည်ကဲ့သို့သဘောထားသည်၊ ယင်းကိစ္စများကို မည်ကဲ့သို့ကိုင်တွယ်

ဖြေရှင်းကြသည့်အကြောင်းကို လေ့လာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ မြေယာပြဿနာဖြေရှင်းရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေခဲ့ကြသူ အတော်များများကိုလည်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းထားပြီး ၎င်းတို့

မြေယာဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းမှုကြသည့်

ပုံစံနည်းလမ်းများကိုလည်း စောင့်ကြည့်လေ့လာခဲ့ပါသည်။
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာ ကူညီဖြေရှင်းရာ၌
 ပါဝင်ပတ်သက်နေခဲ့သူများတွင် ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊
 ရပ်ရာအတွင်းရှိလူကြီးသူမများ၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များ၊
 ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များ၊ EAO အဖွဲ့ဝင်များ နှင့် ရဲဘက်ဆိုင်ရာတို့
 ပါဝင်ကြသည်။ ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုပြုသည့်ဒေသ ၂ ကို EverJust
 သုတေသနစီမံကိန်း၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြဒေသ
 နှစ်ခုစလုံး၊ မြန်မာအစိုးရထိန်းချုပ်နယ်မြေ၊ EAO
 အဖွဲ့များထိန်းချုပ်နယ်မြေနှင့် နှစ်ဖက်စလုံးက
 ထိန်းချုပ်လွှမ်းမိုးထားသည့်ဒေသတို့မှ အခြေအနေများကို
 သိရှိနိုင်ရန်ဟူသည့် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။
 ကွင်းဆင်းလေ့လာကြမည့် နေရာဒေသများကို စနစ်တကျဖြင့်
 ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်သော်လည်း
 အချက်အလက်ရယူနိုင်မှုအခြေအနေနှင့် သုသေတနပြုလေ့လာရန်
 ဒေသခံခေါင်းဆောင်များမှ ခွင့်ပြုပေးသည့် အခြေအနေတို့အပေါ်
 အခြေခံ၍ ရွေးချယ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤစာတမ်းအတွက် မြို့ပြနှင့်
 ကျေးလက်ဒေသ ၂ ခုအတွင်း ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိခဲ့သည့်
 မြေယာကိစ္စများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာနိုင်ရန် အစိုးရထိန်းချုပ်မှု
 ပိုကဲသော်လည်း ယခင်က လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး
 ယင်း၏ ရိုက်ခတ်မှု ယခုတိုင် ရှိနေသေးသည့် နယ်မြေ ၂ ခု ကို
 ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ဤနယ်မြေဒေသနှစ်ခုသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း
 ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိခဲ့သည့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု
 အငြင်းပွားပြဿနာများအားလုံးကို

ကိုယ်စားပြုနိုင်မည်မဟုတ်သော်လည်း
 မြန်မာအစိုးရထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် ရှိသော
 ကရင်ပြည်နယ်အလယ်ပိုင်းဒေသများအတွင်း ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည့်
 မြေယာပြဿနာများစွာကို အတန်အတင့် ကိုယ်စားပြုနိုင်ပါသည်။
 ဤဆောင်းပါးတွင် ပထမဦးစွာ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ
 မြေယာဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်သည့်
 နောက်ခံအကြောင်းအရာများနှင့်အတူ သမိုင်းကြောင်း၊
 လက်ရှိမြေယာဥပဒေများအကြောင်း တင်ပြထားပါသည်။ ထို့နောက်
 မြို့ပြနှင့် ကျေးလက်ဒေသ ၁ ခုစီကို ကိုယ်စားပြုသည့်
 ဖြစ်ရပ်လေ့လာမှု ၂ ခု အကြောင်းကို တင်ပြသွားပါမည်။
 ယင်းဖြစ်ရပ်များတွင် မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုပြဿနာများကို
 အမျိုးမျိုးသောနည်းလမ်းများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းများ
 ပေါင်းစပ်ရောနှော အသုံးပြုဖြေရှင်းကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ နိဂုံးတွင်
 ဤသုတေသနတွေ့ရှိချက်များအား
 မြန်မာနိုင်ငံမြေယာဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့်
 အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များအတွင်း
 မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုနိုင်သည်နှင့် ပတ်သက်၍
 သုံးသပ်တင်ပြထားပါသည်။ ၂၀၁၂ မြေယာဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရန်
 လိုအပ်လျက်ရှိပြီး ဥပဒေတွင် ဒေသအဆင့်အထိ
 ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေပေးရန်နှင့်
 မြေယာပြဿနာများကို ဖြေရှင်းမှုပေးနေကြသည့် အာဏာပိုင်ပုဂ္ဂိုလ်၊
 အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးတို့၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို

တိတိကျကျ သတ်မှတ်ပေးရန် လိုအပ်နေသေးကြောင်း စာရေးသူအနေဖြင့် ပြောလိုပါသည်။

ကရင်ပြည်နယ်နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း နှင့် မြေယာဥပဒေများ

ကရင်ပြည်နယ်တွင် ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၂ ခုနှစ်အထိ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ပြည်တွင်းစစ်က တရားရေးမဏ္ဍိုင်ဗဟုဖြစ်မှု () အခြေအနေတစ်ရပ်ဆီကို တွန်းပို့ခဲ့ရာ လက်ရှိဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည့် မြေယာပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရာတွင် ရှုပ်ထွေးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ လွန်ခဲ့သည့် အနှစ် ၂၀ ကျော်က ကျေးလက်နေ ကရင်ပြည်သူများသည် ကေအဲန်ယူမှ ထိန်းချုပ်ထားသည့် နေရာဒေသများ သို့မဟုတ် မြန်မာ့တပ်မတော်မှလည်း မိမိတို့၏ နေ့စဉ်လူမှုဘဝများအတွင်း ဝင်ရောက်စွက်ဖက်နိုင်သည့် နေရာဒေသများတွင် နေထိုင်လာခဲ့ကြသည်။ တပ်မတော်သည် ရွာသူ/သားများ၏ လယ်ယာထွက်ကုန်များကို မတန်တဆဈေးနှိမ်ဝယ်လေ့ရှိပြီး၊ ၎င်းတို့အား ကြီးလေးသည့် အခွန်များကိုလည်း ထမ်းဆောင်စေခဲ့သည်။ ဤအမှုအကျင့်များသည် ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်း၏ အစိုးရလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၁၉၇၈ ခုနှစ်အတွင်း ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည့် မြေယာဥပဒေနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည်။ အစိုးရအား စပါးသွင်းပေးရမည်ဟူသည့် အမိန့်ကို မလိုက်နာသည့် လယ်ယာမြေပိုင်ရှင်များမှ လယ်ယာမြေများကို သိမ်းကာ အမိန့်လိုက်နာသည့် ပြည်သူများအား ယင်းမြေများကို ပြန်လည်ချထားပေးခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့ အစိုးရအား ပုံမှန်သွင်းရသည့် စပါးများကို တာဝန်ကျစပါးဟု ခေါ်ခဲ့ကြသည် (ဦးဇော်မင်း (U Zaw

Min 2016, 73)။ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှ ကေအဲန်ယူ မြေယာဥပဒေတွင် (ဦးသန်းရွှေ ဦးဆောင်သည့်) နအဖ အစိုးရလက်ထက်များအတွင်း ပြည်တွင်းစစ်ပွဲများကြောင့် ကရင်ပြည်သူများစွာ နေရာအနှံ့အပြားသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချနေထိုင်ခဲ့ရကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် စစ်အစိုးရမှ အလေးပေးလုပ်စေလိုသည့် လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများကို အာရုံစိုက် မလုပ်နိုင်ခဲ့ကြပေ (KNU 2019, 10-11)။ ပဋိပက္ခများကြောင့် ရွှေ့ပြောင်းသွားလာနေထိုင်ကြရသည့်အတွက် ကရင်ပြည်သူများစွာတို့သည် မိမိတို့ပိုင်မြေယာများမှလည်း ကာလကြာရှည် ကွဲကွာနေခဲ့ကြသည်။ ကရင်ပြည်သူလူထုတို့၏ ရိုးရာမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုစနစ်မှာ မျိုးဆက်တစ်ခုမှ နောက်မျိုးဆက်တစ်ခုသို့ အမွေဆက်ခံစေသည့်အချက်အပေါ် အခြေခံထားသည့်အတွက် ကရင်ပြည်သူအများစုတွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု စာရွက်စာတမ်းအထောက်အထားများ မရှိကြပေ။ (ပဋိပက္ခကြောင့်) ဒေသခံ ကရင်ပြည်သူများ ပြောင်းရွှေ့သွားသည့်အခါ ၎င်းတို့ပိုင် မြေယာများကို တပ်မတော်က အနီးအနားရွာများတွင် နေထိုင်ကြသည့် ဗမာအိမ်ထောင်စုများအား ပေးအပ်လိုက်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့သော လုပ်ဆောင်ချက်မျိုးကို အစိုးရ၏ မြေယာဥပဒေက ခွင့်ပြုထားသည်။ ယင်းဥပဒေတွင် လယ်ယာမြေတစ်ခုတည်းကို အစဉ်တစိုက် ၄ နှစ်ဆက်တိုက် လုပ်လာခဲ့သူဖြစ်ပါက ယင်းမြေနေရာကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပြုထားသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကရင်ပြည်သူအမြောက်အများ ၎င်းတို့ပိုင် မြေယာများစွာကို ၎င်းတို့

ရွှေပြောင်းသွားလာနေစဉ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေကြသူများထံ လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးလိုက်ရသည်။

ကေအဲန်ယူမှ ခွဲထွက်လာကြသည့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ (EAO) များမှ စစ်အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီခဲ့ကြသည့် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်းတွင်လည်း ကရင်ကျေးလက်ပြည်သူတို့ မြေယာများ ဆုံးရှုံးခဲ့ကြရသည်။ သဘောတူညီချက်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် ကရင်အရပ်သားပြည်သူများ၏ မြေဧက မြောက်များစွာကို အစိုးရမှ သိမ်းဆည်းပြီး အပစ်ရပ် EAO အဖွဲ့များအား ပေးအပ်ခဲ့သည် (Kyed & Gravers 2014)။

ကရင်လူမျိုးများတွင် ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် မရှိကြသည့်အတွက် အသိမ်းဆည်းခံရသည့် မြေယာများမှာ ၎င်းတို့အပိုင်ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြရန် အလွန်အလွန် ခက်ခဲခဲ့သည်။

ဤကဲ့သို့ ၎င်းတို့ပိုင်မြေယာများကို အစဉ်တစိုက် လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးခဲ့ခြင်းသည် မြန်မာအစိုးရအား ကရင်ပြည်သူများ ယုံကြည်မှုကင်းမဲ့လာခဲ့ခြင်း အကြောင်းရင်းတစ်ရပ် ဖြစ်လာသည်။ သက္ကရာဇ် ၂၀၁၆ ခုနှစ်သို့ ရောက်ရှိလာပြီး အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးများ ပိုမိုကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖြစ်ပေါ်လာပြီး အစိုးရအပြောင်းအလဲများ ရှိလာသည့်တိုင် နိုင်ငံတော်အပေါ် ကရင်ပြည်သူများအပါအဝင် အခြားသောတိုင်ရင်းသားလူမျိုးစုများ၏ ယုံကြည်မှုကိုရရှိရန် ခဲယဉ်းနေဆဲပင် ဖြစ်သည်။ အတိတ်က မနှစ်မြို့စရာ အတွေ့အကြုံများကြောင့် ကရင်ပြည်နယ်မှ

ဒေသခံပြည်သူလူထုများအတွက် နိုင်ငံတော်အစိုးရတရားရေးစနစ်၏ အကူအညီများကို ရယူခြင်းကိစ္စမှာ စိမ်းနေလျက်ပင် ရှိသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဦးသိန်းစိန် ဦးဆောင်သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအသားပေးအစိုးရမှ EAO များနှင့် တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်တစ်ရပ် ချုပ်ဆိုနိုင်ရေးကို အလေးပေးဆောင်ရွက်ခြင်းအပါအဝင် ကြီးမားကျယ်ပြန့်ခက်ခဲသည့်

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ဆောင်ချက်များစွာကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်ရောက်သည့်အခါ အကြီးမားဆုံး ကရင်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ဖြစ်သည့် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး (ကေအဲန်ယူ) နှင့် အစိုးရတို့ နှစ်ဖက်သဘောတူ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်

တစ်နိုင်ငံလုံးအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (အန်စီအေ) တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည့် EAO ၈ ဖွဲ့တွင် ကေအဲန်ယူလည်း တစ်ဖွဲ့အပါအဝင် ဖြစ်သည် (Kyed & Gravers 2015)။ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအကြား

တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူမှုများက ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း တည်ငြိမ်မှုကို ရရှိစေခဲ့သော်လည်း ကျယ်ပြန့်သည့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုများသည် နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲဖြစ်စဉ်မှတစ်ဆင့် ထွက်ပေါ်လာမည့် ရလဒ်များအပေါ် မူတည်မည်ဖြစ်သည့်အတွက် ယင်းရလဒ်များ အရမချင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မရှိသေးသည့်၊ မဖြေရှင်းရသေးသည့် ကိစ္စရပ်များစွာလည်း ကျန်ရှိနေသေးသည်။ အငြင်းပွားစရာကိစ္စရပ်များစွာ ရှိသည့်အနက် တစ်ခုမှာ မြေယာနှင့်

မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုတို့နှင့်ပတ်သက်သည့် ကိစ္စဖြစ်သည် (Mark 2016)။ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း အချို့သောနယ်မြေများတွင် အသုံးပြုနေကြသည့် ကေအဲန်ယူ၏ မြေယာဥပဒေသည် ဥပမာ မြန်မာအစိုးရ၏ မြေယာဥပဒေများနှင့် ကွဲပြားမှုများရှိသည်။ ကေအဲန်ယူတွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်မြေယာဥပဒေ ရှိထားသည်မှာ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာခဲ့ပြီ ဖြစ်ပြီး ယင်းကိုလည်း ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြင်ဆင်မှုပြုလုပ်ခဲ့ရာ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင်လည်း ပြင်ဆင်မှုတချို့ပြုလုပ်ခဲ့သည် (KNU 2010, 1)။ (ယင်းဥပဒေကို) အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် နောက်ဆုံးထုတ်ခဲ့သည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ်က ဖြစ်သည် (KNU 2015)။ (ကေအဲန်ယူ) မြေယာဥပဒေများတွင် ကရင်ရိုးရာကျင့်ထုံးများနှင့်အညီ ဓလေ့ထုံးတမ်းပိုင်မြေယာများနှင့် အမွေဆက်ခံထားသည့် မြေယာများအား အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ကေအဲန်ယူက အန်စီအေသဘောတူစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုပြီးနောက် ၎င်းတို့၏ ဒေသဆိုင်ရာ တရားစီရင်ရေး စနစ်များအတွင်းတွင် ရှုပ်ထွေးမှုများ ပိုမိုရှိလာခဲ့သည်။ အစိုးရထိန်းချုပ်ထားသည့် နယ်မြေများ သို့မဟုတ် အစိုးရနှင့် EAO အဖွဲ့ နှစ်ဖက်စလုံးက ထိန်းချုပ်ထားသည့် နယ်မြေဒေသများအတွင်း တည်ရှိသည့် မြေယာများကို ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် မိမိတို့ စိတ်ချရသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်ရန် အစိုးရအသိအမှတ်ပြု မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်လက်မှတ် ရှိထားရန် လိုအပ်သည်။ သို့သော်လည်း စာရေးသူ၏ သုတေသနပြုချက်များအရ ဒေသခံပြည်သူများသည် မြန်မာအစိုးရ၏ မြေယာဥပဒေနှင့် ရင်းနှီးမှုမရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းဥပဒေအကြောင်း မသိရှိကြသည်ကိုလည်းကောင်း တွေ့ရသည်။

ထို့အပြင် (အစိုးရ၏) မြေယာဥပဒေများသည်
မြေပြင်အခြေအနေမှန်များ၊ မြေယာအမွေဆက်ခံပိုင်ခွင့်နှင့်
ဆက်စပ်သည့် ဓလေ့ထုံးတမ်းများနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိသည်ကိုလည်း
လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရက လယ်ယာမြေဥပဒေ နှင့်
မြေလွတ်မြေလပ်မြေရိုင်းများ စီမံခန့်ခွဲမှုဥပဒေ ၂ ခုကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။
လယ်ယာမြေဥပဒေအရ လယ်သမားများ၏ မြေယာအသုံးပြုခွင့်ကို
အသိအမှတ်ပြုထားပြီး လယ်ယာမြေများ အသုံးပြုခြင်းကို တရားဝင်
အသိအမှတ်ပြုပေးမည့် လယ်ယာမြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပြုစာအုပ် ပုံစံ ၇ အား
လျှောက်ထားနိုင်ကြပြီ ဖြစ်သည်။ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်စာအုပ်ကို အသုံးပြု၍
လယ်ယာမြေများကို ပေါင်နှံရောင်းချခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ဤပုံစံ
၇ စာအုပ်ဖြင့် မြန်မာ့လယ်ယာဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်မှလည်း
ငွေချေးနိုင်သည်။ သို့သော် ရွှေ့ပြောင်းလယ်ယာစိုက်ပျိုးခွင့် နှင့်
စိုက်ပျိုးမြေများ၊ မြေယာများ အမွေဆက်ခံလွှဲပြောင်းခွင့်ကိုမူ
လယ်ယာမြေဥပဒေက အသိအမှတ်ပြုထားခြင်း မရှိပေ။ ယင်းသည်
ကရင်ကျေးလက်ဒေသများတွင် ပုံမှန်ကျင့်သုံးနေကြသည့်
ဓလေ့ထုံးတမ်းများ ဖြစ်သည်။ လယ်ယာမြေဥပဒေ ပုဒ်မ ၉ တွင်
သက်ဆိုင်ရာမြေအား သုံးနှစ်တိတိ အသုံးချလုပ်ကိုင်ခဲ့ပြီးမှသာ
လယ်ယာမြေပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပြုစာအုပ် ရရှိနိုင်ကြောင်း ပါဝင်သည်။
ဦးဇော်မင်း (U Zaw Min 2016, 80) က ၂၀၁၂ လယ်ယာမြေဥပဒေကို
သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းရာတွင် ပြည်သူ့လူထုတို့၏ အသံများကို
ထည့်သွင်းနားထောင်ထားခြင်း မရှိသည့်အတွက် ယင်းကို
ပြည်သူ့လူထုနှင့် ကွင်းကွာနေသည့် ပုဂ္ဂလိကဥပဒေ တစ်ရပ်နှင့်

တူကြောင်း ဆိုထားသည်။ လယ်ယာမြေစီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ
 ပညာရှင်များ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့်
 ဒေသခံလူထုခေါင်းဆောင်များတို့ထံ အကြံဉာဏ်တောင်းခံခဲ့ခြင်း
 မရှိကြောင်းသိရသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်ယာမြေဥပဒေအသစ်တွင်
 ဒေသခံရပ်ရွာပြည်သူများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့် အချက်များ
 အများအပြားပင်ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရသည်။
 ထို့အပြင် ပြည်သူလူထုက လယ်ယာမြေဥပဒေအသစ်နှင့် ပတ်သက်ပြီး
 လုံလုံလောက်လောက် သိရှိထားခြင်း မရှိသည့် အချက်ကိုလည်း
 အသုံးချလျက်ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။
 အစိုးရအဖွဲ့ဌာနဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများနှင့်
 စစ်ဘက်ဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များနှင့်
 ပူးပေါင်းကာ အများပိုင်မြေများကို
 ကျူးကျော်ဝင်ရောက်သိမ်းယူခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ၂၀၁၂
 လယ်ယာမြေဥပဒေအတွင်း ပြဋ္ဌာန်းအတည်ပြုထားသည့်
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများ
 ဖြေရှင်းရေးနည်းစနစ်များသည်လည်း လက်တွေ့တွင် အလုပ်
 ကောင်းကောင်း မဖြစ်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ဥပဒေအရ
 ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စု အောက်ခြေအဆင့်အထိ မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု
 ကော်မတီအဆင့်ဆင့်ကို ဖွဲ့စည်းထားရှိထားသည်။
 ယင်းကော်မတီများတွင် ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးရွာအုပ်စု
 အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများက ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ကြသည်။
 မြို့နယ်အဆင့် မြေစာရင်းဦးစီးဌာန ဝန်ထမ်းတစ်ဦးမှ
 အတွင်းရေးမှူးအဖြစ် တာဝန်ယူရသည်။ မြေယာကော်မတီတွင်

အသက်ဝါကြီးသည့် ပုဂ္ဂိုလ် ၂ ဦး၊ လယ်သမားကိုယ်စားလှယ် ၂ ဦး နှင့် စီးပွားရေးသာမား ၁-၂ ဦးတို့လည်း ပါဝင်ကြရသည်။ မြေယာဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုပြဿနာတစ်ရပ်ကို ဖြေရှင်းရာတွင် ဥက္ကဋ္ဌ၊ အတွင်းရေးမှူး နှင့် အနည်းဆုံး အခြားအဖွဲ့ဝင် ၂ ဦး ပါဝင်ကြရသည်။ သို့သော် စာရေးသူ၏ သုတေသနလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ မြေယာပြဿနာများကို ပြေလည်သွားအောင် ဒေသအဆင့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှု ကော်မတီများက ဖြေရှင်းနိုင်သည်မှာ ဖြစ်တောင့်ဖြစ်ခဲကိစ္စတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ အကြောင်းရင်းများစွာ ရှိသည့်အနက် တစ်ခုမှာ မြေစာရင်းဦးစီးဌာနဝန်ထမ်းမှာ မြို့နယ်မြို့များတွင် အခြေစိုက်ကြရာ ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအတွင်း၌ အမှုများကို နာကြားသည့်အခါတိုင်း ၎င်းတို့ မတက်ရောက်နိုင်သည်က များသည်။ ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်း ပျံ့နှံ့လျက် တည်ရှိနေကြသည့် ရွာများမှ အခြားသော ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များကလည်း ယင်းကြားနာမှုများကို တက်ရောက်ရန် အခက်အခဲရှိကြသည်။ သည့်အပြင် အဖွဲ့ဝင်များသည် ကော်မတီအတွက် စေတနာ့ဝန်ထမ်းအနေဖြင့်သာ အလုပ်လုပ်ကြရပြီး အခကြေးငွေတစ်စုံတရာ မရရှိပေ။ မိမိနေထိုင်ရာ ရပ်ရွာအတွင်းမဟုတ်ဘဲ ကျေးရွာအုပ်စုအတွင်းရှိ အခြားသော ကျေးရွာတစ်ရွာတွင် အမှုဖြစ်သည့်အခါ ယင်းရွာသို့ သွားရောက်အမှုဖြေရှင်းရန် လမ်းစာရိတ်ကို မိမိဘာသာ အိပ်စိုက်သုံးရသည်။ ယင်းကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ပိုင်ငွေနှင့် ခရီးသွားလာရမှုမှာ အမှုကိစ္စ တစ်ခုနှစ်ခုအတွက် အဆင်ပြေသော်လည်း အမှုကိစ္စတိုင်းအတွက် အဆင်မပြေကြပေ။

ဤအကြောင်းရင်းများကြောင့် အစိုးရမှ ချမှတ်ထားပေးသည့် မြေယာအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လက်တွေ့တွင် အသုံးပြုကြလေ့ မရှိပေ။ ယင်းကို ရှေ့လာမည့် အပိုင်းတွင် တင်ပြသွားပါမည်။

တစ်ပြိုင်တည်းတွင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာသည်နှင့်အမျှ တရားမျှတမှု အလျဉ်းမရှိဘဲ အသိမ်းဆည်းခံထားရသည့် ၎င်းတို့၏ မြေယာများကို ပြန်လည်ရရှိရန် တောင်းဆိုတိုက်ပွဲဝင်ရန်အတွက် ကရင်ပြည်သူလူထုတို့မှာ ပိုမိုနီးကြားတက်ကြွလာကြသည်။ ယင်းမှာ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းအခြေစိုက် အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဒေသခံလူထုအကျိုးပြု အဖွဲ့အစည်းများက စီစဉ်ပြုလုပ်ပေးကြသည့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်သည့် အမြင်ပွင့်ရေးလုပ်ဆောင်ချက်များကြောင့်လည်း ဖြစ်သည်။ စာရေးသူ၏ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များအရ မိမိတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ပြည်သူများက သိရှိလာကြသည့်အခါ မိမိတို့ မြေယာများကို ပြန်လည်တောင်းဆိုရယူရန် ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်လာကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုအခါ မြေယာဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ မြေယာဥပဒေတွင် သက်ဆိုင်ရာလယ်ယာမြေများကို လက်ရှိအသုံးပြုနေသည့် လယ်သမားများအား ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ပြုထားရာ မြေယာပြဿနာအများစုမှာ လက်ရှိလယ်ယာမြေပိုင်ရှင်များနှင့် ယင်းလယ်ယာမြေများကို ယခင်က ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ဖူးသည့် ပိုင်ရှင်များအကြား ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပြီး ဘက်နှစ်ဘက်မှာ

လူမျိုးအရသော်လည်းကောင်း၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ရာ
 ဘာသာတရားအရသော်လည်းကောင်း မတူညီကြခြင်း မရှိပေ။
 ဤအချက်သည် ကျေးလက်ဒေသတွင်သာမက မြို့ပြဧရိယာ၌
 ပြုလုပ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုတွင်လည်း ထင်ထင်ရှားရှားတွေ့မြင်ရသည်။
 ဤစာတမ်းအတွင်း လေ့လာမှုပြုခဲ့သည့် မြို့ပြဒေသမှာ ကရင်ပြည်နယ်
 မြို့တော်ဖြစ်သည့် ဘားအံမြို့အတွင်းရှိ ရပ်ကွက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။
 ရပ်ကွက်နေပြည်သူအများစုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဖလုံကရင်လူမျိုးများ
 ဖြစ်ကြပြီး ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်ကရင်လူမျိုး၊ ဗမာနှင့်
 ဟိန္ဒူအိမ်ထောင်စုအနည်းငယ်လည်း နေထိုင်ကြသည်။ ရပ်ကွက်သည်
 မြန်မာအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင်
 တောက်လျှောက်ရှိလာခဲ့သော်လည်း ၁၉၉၂ ခုနှစ်မတိုင်မီက
 လယ်ယာလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြသည့် မြေနေရာ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။
 သက္ကရာဇ် ၁၉၉၂ ခုနှစ်တို့ ရောက်ရှိလာသည့်အခါ လယ်ကွက်များကို
 အစိုးရက လူနေအိမ်ခြံမြေများအဖြစ် ပြောင်းလဲလိုက်ပြီး
 တစ်အိမ်ထောင်စာ မြေကွက်ငယ်လေးများကို
 လူပေါင်းမြောက်များစွာတို့အား
 ပေးအပ်ပြောင်းရွှေ့ဝင်ရောက်နေထိုင်စေခဲ့သည်။ သို့နှင့်
 မြေပိုင်ရှင်လယ်သမားများသည် ၎င်းတို့ပိုင် လယ်ယာမြေများ
 အကုန်လုံးသော်လည်းကောင်း၊
 တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုသော်လည်းကောင်း
 လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးလိုက်ကြရသည်။
 သုတေသနပြုလုပ်စဉ်ကာလအတွင်း ယခင်လယ်ယာမြေပိုင်ရှင်များက
 ဤအချက်အပေါ် အခြေခံ၍ မြေယာပြန်လည်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့်ဆိုင်သော

တောင်းဆိုမှုအမျိုးမျိုးကို တိုး၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော်
၎င်းတို့တွင် အစိုးရက လက်ခံနိုင်သည့်
မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ မရှိကြသည့်အတွက်
ဤကဲ့သို့သောမြေယာအငြင်းပွားမှု ပြဿနာများကို အလွယ်တကူ
ဖြေရှင်းရန် မဖြစ်နိုင်ပေ။ ၁၉၉၂ ခုနှစ် ပြန်လည်နေရာချထားရေး
စီမံကိန်းမှ မြေပိုင်ရှင်များဖြစ်လာကြသူများကလည်း
လက်ရှိခြံမြေများကို ၎င်းတို့လည်း ပိုင်ဆိုင်ကြသည်ဟု
လက်ခံယုံကြည်ထားကြသည်။

ဘားအံမြို့မှ ကားဖြင့်သွားလျှင် ၁ နာရီခန့်ကြာမည့် မဝေးလှသည့်
မြို့နယ်တစ်ခုတွင် ကုန်းတန်းဟုခေါ်သည့်
ကျေးလက်တောရွာတစ်ရွာရှိသည်။

ကုန်းတန်းကျေးရွာသူရွာသားများသည်လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်
ဖလုံကရင်လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ရွာသူ/သားများသည်
စိုက်ပျိုးရေးကိုသာ အဓိကလုပ်ဆောင်ကြသည့်အတွက်
လယ်ယာမြေများမှာ ၎င်းတို့၏ အသက်ဖြစ်သည်။ သို့သော်
စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများမှ ရရှိသည့် ဝင်ငွေများမှာ
အိမ်ထောင်စုအသုံးစာရိတ်များအတွက် လုံလောက်မှုမရှိသောကြောင့်
ထိုင်းနိုင်ငံသို့ သွားရောက်၍ အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြသည်များလည်း
ရှိသည်။ ယခင်က ကုန်းတန်းကျေးရွာနှင့် မလှမ်းမကမ်းတွင်ပင်
ကေအဲန်ယူနှင့် တပ်မတော်တို့အကြား တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိသည်။
ကုန်းတန်းကျေးရွာသည် မြန်မာအစိုးရ၏
တရားဝင်အုပ်ချုပ်မှုဧရိယာတစ်ခု ဖြစ်သော်ငြား
လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များကြား အပစ်အခတ်ရပ်စဲခဲ့ကြသည့် ၂၀၁၅

ခုနှစ်ထိ ဘက်နှစ်ဖက်စလုံးကို အခွန်နှင့် ဆက်ကြေးငွေများ ပေးလာခဲ့ကြရသည်။ ကေအဲန်ယူမှ ခွဲထွက်လာသည့် (ကရင်) တိုင်းရင်းသားလက်နက်တပ်ဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က အစိုးရနှင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးလာသဖြင့် သက္ကရာဇ် ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် နိုင်ငံတော်အစိုးရက ၎င်းတို့အား မြေကေ ၅၀၀ ကို ပေးအပ်လိုက်ရာတွင် ကုန်းတန်းရွာမှ ဒေသခံအချို့၏ အသိမ်းအဆည်းခံ လယ်ယာမြေများလည်း ပါဝင်သည်။ ဤအစီအမံကြောင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအငြင်းပွားပြဿနာများစွာ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပြီး အသိမ်းအဆည်းခံထားရသည့် မြေနေရာများတွင် ကေအဲန်ယူခွဲထွက် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များအတွက် စိုက်ပျိုးရေးရာသီရောက်တိုင်း ရွာသူရွာသားများက လုပ်အားပေးလုပ်ခဲ့ကြရသည်။ ယခုအခါ ယင်းမြေနေရာများကို ပြန်လည်ရယူရန် ရွာသူရွာသားများက ကြိုးပမ်းလျက်ပြီး လာမည့်အပိုင်းတွင် ၎င်းတို့၏ ကြိုးပမ်းမှုများအကြောင်းကို ဖော်ပြသွားပါမည်။

မြေယာပြဿနာများကို လက်တွေ့ကိုင်တွယ် ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခြင်း
 လေ့လာမှုတွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသည့် ကျေးလက်နှင့် မြို့ပြနေပြည်သူများကို ၎င်းတို့အနေဖြင့် မြေယာပြဿနာတစ်ခုနှင့် ကြုံတွေ့လာရပါက မည်သည့်အရာများကို ပြုလုပ်ပါမည်နည်းဟု မေးမြန်းရာ တရားဝင် ချမှတ်ထားသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း အဆင့်ဆင့်ကို ဆောင်ရွက်သွားမည်ဟု ဖြေကြားလေ့ရှိကြသည်။ တရားဝင်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အတိုင်းလုပ်ဆောင်သည်ဆိုရာတွင် အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ရှိ ရပ်ကွက် သို့မဟုတ် ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့်မှစ၍

နေပြည်တော်ရှိ ဗဟိုအစိုးရအဆင့်ထိ
 အထက်အောက်အဆင့်များအတိုင်း တစ်ဆင့်ချင်းစီ
 ဆောင်ရွက်သွားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ သို့ရာတွင်
 အမှန်တကယ်ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့်
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို စောင့်ကြည့်လေ့လာပြီး
 ယင်းပြဿနာများနှင့်ပတ်သက်၍ လူ့အများအား မေးမြန်းကြည့်ရာတွင်
 တရားဝင်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ယင်းအတိုင်း တစ်သွေမသိမ်း
 လိုက်နာဆောင်ရွက်ပြီး အငြင်းပွားပြဿနာများအား ဖြေရှင်းမှုမှာ
 ရှားပါးဖြစ်စဉ်ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။
 ဒေသခံပြည်သူများသည် ရပ်ကျေးအဆင့်တွင်ပင် ပြဿနာများကို
 ဖြေရှင်းရန် ပိုမိုအားသန်ကြပြီး ပုံမှန်တရားရေးစနစ်များကို အသုံးပြုရန်
 ဝန်လေးကြသည်။ နယ်ခံများသည် ပြဿနာများဖြစ်ပွားလာပါက
 ပထမဦးစွာ မိမိတို့ဘာသာ ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားလေ့ရှိကြပြီး
 အဆင်မပြေသည့်အခါမှာသာ ကျေးရွာ သို့မဟုတ်
 ရပ်ကွက်ခေါင်းဆောင်များထံသို့ သွားရောက် ဖြေရှင်းကြသည်။
 ဥပဒေအရ မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်
 (မြို့ပေါ်) ရပ်ကွက် နှင့် (ကျေးလက်တော) ရွာများမှ
 အုပ်ချုပ်ရေးမှူးခေါင်းဆောင်များအား အာဏာပေးအပ်ထားခြင်း
 မရှိသော်လည်း အငြင်းပွားလျက် ရှိကြသည့် ဘက်နှစ်ဖက်အကြား
 ကြားဝင်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးခြင်းအားဖြင့် မြေယာပြဿနာများကို
 အလွတ်သဘော ကူညီဖြေရှင်းပေးလေ့ရှိသည်။
 ရပ်ကျေးခေါင်းဆောင်များသည် မြေယာနှင့်ပတ်သက်သည့်
 ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊

ပြဿနာဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများကို မြေယာဥပဒေပါ ပုဒ်မအချို့မှ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ပေါင်းစပ်ကာ ဖြေရှင်းလေ့ရှိကြသည်။ ရပ်ကျေးအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအနေဖြင့် အငြင်းပွားမှုပြဿနာများတွင် ဥပမာအားဖြင့် ပိုင်နက်ကျူးကျော်မှုကဲ့သို့သော ရာဇဝတ်မှုနှင့် မကင်းလွတ်သည့် ဖြစ်ရပ်များပါဝင်လာသည့်အခါများတွင် ယင်းအမှုများကို ပုံမှန်တရားစီရင်ရေးစနစ်များသို့ လွှဲပြောင်းပေးကြသည်။ သို့သော်လည်း များသောအားဖြင့် မြေယာပြဿနာများကို ကျေးရွာ သို့မဟုတ် ရပ်ကွက်အဆင့်တွင် ဖြေရှင်းမှု မပြုနိုင်သည့်အခါ ဥပဒေပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအား ယင်းအတိုင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်းထက် အသိမိတ်ဆွေများ၊ တရားရေးဆိုင်ရာအကူအညီပေးသူများအား

အသုံးပြုဆောင်ရွက်ခြင်းကသာ ပိုများသည်။ အောက်တွင် ဤကဲ့သို့သော အဖြစ်အပျက်မျိုး မြို့ပေါ်ရပ်ကွက်တွင် မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်ကို အလျင်ဖော်ပြမည်ဖြစ်ပြီး နောက်တွင် ကျေးလက်တောရွာ၌ အလားတူဖြစ်ရပ်မျိုး မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ပွားသည်ကို တင်ပြသွားပါမည်။

မြို့ပြတွင် မြေယာပြဿနာများကို ဖြေရှင်းခြင်း

စာရေးသူလေ့လာခဲ့သည့် ဘားအံမြို့ပေါ်ရပ်ကွက်မှ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် မြေယာနှင့် ဆိုင်သည့်အမှုများကို ကိုင်တွယ်ရာတွင် ဒေသအတွင်းအသုံးပြုနေကျဖြစ်သည့် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးသုံး၍ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်နည်းကို အသုံးပြုသွားသည်။ အဓိကအားဖြင့် အလွတ်သဘော ကြားဝင်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးသည့် နည်းလမ်းကို သုံးသွားသော်လည်း

မြေယာဥပဒေပါ ဥပဒေပုဒ်များကို မကြာခဏဆိုသလို ကိုးကားမှုများ ပြုလေ့ရှိသည်။ အစိုးရမြေစာရင်းဦးစီးဌာန၏

တရားဝင်မြေစာရင်းများနှင့်

နယ်နိမိတ်ခွဲခြားသတ်မှတ်ချက်များကိုလည်း

ကိုးကားအသုံးပြုကြလေ့ရှိသည်။ အမှုအတွက်

ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရာတွင် မြေယာဥပဒေကို ဥပဒေအတိုင်း

အသုံးပြုခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ ခြောက်လှန့်ရန်နှင့်

အလွတ်သဘောဆုံးဖြတ်ချက်များအား (တရားရုံးမှ ချမှတ်သည့်

အမိန့်များကဲ့သို့) လေးစားလိုက်နာကြရန်

ရည်ရွယ်အသုံးပြုကြလေ့ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့်

စာရေးသူလေ့လာစောင့်ကြည့်ခဲ့သော ရပ်ကွက်ရုံးသို့

ရောက်ရှိလာခဲ့သည့် လင်မယားချင်းကွာရှင်းကြသည့်အမှုတွင် (အိမ်နှင့်

ခြံ ပါဝင်သည့်) ၎င်းတို့ပူးတွဲပိုင်ပစ္စည်းများကို မည်ကဲ့သို့ ခွဲဝေကြမည်

ဆိုသည်နှင့် ပတ်သက်၍ ဇနီးဖြစ်သူနှင့် ခင်ပွန်းဖြစ်သူနှစ်ဦးအကြား

သဘောတူညီမှု မရဘဲ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ယင်းအမှုကိုဖြေရှင်းသည့်အခါ

ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက အမျိုးသမီးဖြစ်သူအား အောက်ပါအတိုင်း

ပြောသည်။

“မြေယာဥပဒေအရဆိုလျှင် ဒီအမှုမှာ ခင်ဗျားနိုင်ဖို့ အခွင့်အရေးမရှိဘူး။

ခင်ဗျားအမျိုးသားက ဒီခြံမြေပေါ်မှာ နှစ်ပေါင်း ၁၅ နှစ်လောက်

နေလာခဲ့ပြီးပြီ။ ဒီတစ်ချက်တည်းနဲ့တင် ခင်ဗျားအမျိုးသား

အမှုနိုင်သွားမယ်။”

မြေယာဥပဒေတွင် အမွေဆက်ခံခွင့်နှင့် ပတ်သက်ပြီး

ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေ။ သို့သော် အကယ်၍

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်သည် မြေနေရာတစ်ခုတွင် ၃ နှစ်အထက် ဆက်တိုက်နေထိုင်ခဲ့ပါက အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းမြေကွက်ကို အလိုအလျောက်ပိုင်ဆိုင်နိုင်မည်ဟု ဆိုထားသည်။

ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးသည် ဇနီးဖြစ်သူအား ယင်းဥပဒေပုဒ်မဖြင့် ခြောက်လှန့်ပြီး လင်မယားနှစ်ဦးကြား ပိုင်ဆိုင်မှုခွဲဝေရေးသဘောတူညီချက်တစ်ခု ရအောင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ သို့နှင့်တိုင် အမှုအတွက် အမှန်တကယ် အမိန့်ချမှတ်သည့်အခါ မြေယာဥပဒေကို ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက အသုံးပြုခဲ့ပေ။

ရပ်ကွက်အတွင်းရှိ အမွေခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာဓလေ့ထုံးတမ်းများအရ ပိုင်ဆိုင်မှုကို သားသမီးများနှင့် အမျိုးသမီးဖြစ်သူအပါအဝင် မိသားစုဝင်များအားလုံးအကြား ညီတူညီမျှ ခွဲဝေရမည်ဖြစ်သည့်အတွက် အမျိုးသားဖြစ်သူသည် ပိုင်ဆိုင်မှုအားလုံး၏ လေးပုံပုံ တစ်ပုံကိုသာ ရသင့်ကြောင်း ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက အမိန့်ချမှတ်ခဲ့သည်။

အမွေခွဲဝေခြင်းနှင့် အိမ်ခြံမြေဆိုင်ရာကိစ္စများအပါအဝင် မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာအများစုကို တရားဥပဒေအတိုင်း အတိအကျမဟုတ်ဘဲ ဤနည်းလမ်းဖြစ်သာ ဖြေရှင်းလေ့ရှိကြသည်။

မြေယာဥပဒေကို ဥပဒေအတိုင်း တိုက်ရိုက် အသုံးပြုခြင်းမရှိသော်လည်း အမှုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သူများအကြား သဘောတူညီမှု တစ်စုံတရာရရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင် အရင်းအမြစ်တစ်ခုအနေဖြင့် အသုံးပြုကြလေ့ရှိသည်။ ဤသို့ဖြင့် ဥပဒေမှ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်

ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်မရှိသည့် နည်းလမ်းများကို
 ရောနှောအသုံးပြုကြသည်။
 မြေယာပြဿနာများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့်အခါ
 ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံ သွားရောက်သည့် နည်းလမ်းအပြင်
 ဗေဒင်ဆရာ၊ ရှေ့ဖြစ်ဟောဆရာနှင့် ဘုန်းတော်ကြီးတို့ကဲ့သို့သော
 ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု နယ်ပယ်အတွင်းမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊
 ရဟန်းများထံတွင်လည်း အကူအညီတောင်းခံကြသည်။
 ယုံကြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ ကံအညံ့များ
 လျော့ပါးစေရန်လည်းကောင်း၊ မြေယာအငြင်းပွားမှုများတွင်
 အမှုများနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် ဈေးတန်သည့် မြေကွက်များ
 ဝယ်ယူရရှိခြင်းစသည့် လိုအင်ဆန္ဒများ
 ပြည့်ဝနိုင်ကြစေရန်လည်းကောင်း ဤကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များအား
 ငွေကြေးလှူဒါန်းပူဇော်ကြပြီး ယတြာများ ရယူလေ့ရှိကြသည်။
 မြေယာများအသိမ်းခံရသည့် အမှုကိစ္စများအပါအဝင် ပိုမိုကြီးမားသည့်
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများတွင် ဘုန်းတော်ကြီးများအားလည်း
 အကူအညီ တောင်းခံကြလေ့ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် ဘားအံမြို့ပေါ်၌
 မြေယာပြဿနာများ ဖြေရှင်းသည့်နေရာတွင် ဩဇာကြီးမားသည့်
 ရဟန်းအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် မဘသ ၏ ပါဝင်မှုမှာ
 တိုးလျက်ရှိလာနေသည်။ မဘသအဖွဲ့ထဲတွင် မြေယာကိစ္စများကို
 အထူးပြုကိုင်တွယ်ရန် ရဟန်းတော်တစ်ပါးကိုပင် သီးသန့်
 တာဝန်ပေးအပ်ထားသည်။ တရားရုံးသို့ရောက်ရှိလာသည့်
 မြေယာအမှုများကို ရင်ဆိုင်ကြရသူများအတွက် အဆိုပါ ရဟန်းက

ရံဖန်ရံခါ အကူအညီများပေးတတ်သည်။ သို့သော်
 ယင်းအကူအညီများကို ပုံမှန်စနစ်တကျပေးခြင်းမျိုးတော့ မဟုတ်ပေ။
 အောက်ပါအမှုဖြစ်ရပ်လေ့လာမှုတွင် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ
 လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အတိအကျ လိုက်နာခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ
 ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် အခြားသော ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၏
 ကူညီဆောင်မမှုများကို ရယူလျက် ကြီးမားသည့်
 မြေယာအသိမ်းခံရမှုကိစ္စရပ်များကို ပြည်သူ့လူထုက မည်ကဲ့သို့
 ရင်ဆိုင်ကြသည့်အနေအထားကို စာရေးသူ
 သရုပ်ဖော်တင်ပြသွားပါမည်။ အမှုတွင်
 ပါဝင်ကူညီဆောင်ရွက်ပေးကြသူများတွင် နိုင်ငံရေးပါတီအဖွဲ့ဝင်များ၊
 ပြည်နယ်အဆင့်ဝန်ကြီးများ၊ ရဟန်းတော်များနှင့်
 ပညာတတ်ပုဂ္ဂိုလ်များတို့ ပါဝင်ကြသည်။ ဖော်ပြပါ အမှုတွင်
 ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးတို့၏ ပါဝင်မှုများနှင့်အတူ
 အမှုခါးစာခံဖြစ်ခဲ့ရသည့် ဒေါ်နီနီကဲ့သို့သော စာတတ်ပေတတ်ပုဂ္ဂိုလ်
 တစ်ယောက်မဟုတ်သည့် သက်ကြီးအမျိုးသမီးတစ်ဦးအနေဖြင့်
 မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်သော ရုံးပိုင်းဆိုင်ရာ
 စာရွက်စာတမ်းများ၊ မြေယာဥပဒေများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း
 နားမလည်သည့်အတွက် မြေယာပြဿနာများကို
 ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် မည်ကဲ့သို့သော အခက်အခဲများ
 ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်ကိုလည်း တင်ပြသွားပါမည်။

**မြို့ပြတွင် လေ့လာခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ် -- မြေယာအသိမ်းဆည်းခံရခြင်းနှင့်
 ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ**

ယခင်က လယ်ကွက်ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည့် မြေနုရာများကို ၁၉၉၂ ခုနှစ်တွင် လူနေအိမ်ခြံမြားအဖြစ် အကွက်ချ၍ ရပ်ကွက် က ဟုပြောင်းလဲမှု ပြုလိုက်သည့်အခါ လယ်ယာမြေအမြောက်အများကို နိုင်ငံတော်အစိုးရက သိမ်းဆည်းခဲ့သည်။ ဤတွင် ဒေါ်နီနီပိုင်ဆိုင်သည့် မြေ ၅ ဧကအနက် ၄ ဧကလည်း အသိမ်းခံခဲ့ရသည်။ ဒေါ်နီနီအား အလျားအနံ ၈တုရန်းပေ ၅၀ x ၇၅ ရှိသည့် လူနေအိမ်ခြံ တစ်ခြံကို လျော်ကြေးအဖြစ် ပြန်လည်ရရှိခဲ့သည်။ ဒေါ်နီနီနှင့် စာရေးသူ တွေ့ဆုံခဲ့သည့်အချိန်တွင် မြေး(ယောက်ျားလေး) ဖြစ်သူနှင့်အတူ နေထိုင်လျက်ရှိသည်။ သားသမီး ၄ ယောက်မှာ အိမ်ထောင်အသီးသီးကျပြီး ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အလုပ်သွားရောက် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိကြသည်။ ဒေါ်နီနီသည် စာရေးစာဖတ် မလုပ်တတ်သည့် အသက်ကြီးအမျိုးသမီးတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။ ခင်ပွန်းဖြစ်သူ မဆုံးပါးခင်က ၎င်းနှင့်အတူ မဟာဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်နှင့်လည်း နီးစပ်ကောင်းမွန်သည့် ဆက်ဆံရေး ရှိခဲ့သည်။ ဦးသိန်းစိမ်အစိုးရ အာဏာရလာသည့်အခါ ရပ်ကွက် က အတွင်းမှ ရပ်ကွက်နေပြည်သူများက ၎င်းတို့ အသိမ်းဆည်းခံခဲ့ရသည့် မြေယာများအား ပြန်လည်ရရှိရန် စတင်တောင်းဆိုလာခဲ့ကြသည်။ သက္ကရာဇ် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် မိမိတို့ပိုင်ဆိုင်ခဲ့သည့် မြေဧကအချို့ကို ပြန်လည်ရရှိရန်အလို့ငှာ ဒေါ်နီနီတို့လင်မယားနှစ်ဦး မဟာကျောင်းထိုင်ဆရာတော်၏ အကူအညီကို ရယူလျက် ယခင် အစိုးရလက်ထက် ကရင်ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်အား တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းဖြစ်သူသည်

မဟာဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းသို့ မကြာခဏ သွားရောက်တတ်သူ ဖြစ်ပြီး ဒေါ်နီနီတို့အား မြေ ၁ ဧကကို ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ သို့သော်ယင်းသည် နှုတ်ဖြင့်သာ ပေးခဲ့သည့် ခွင့်ပြုချက်ဖြစ်ပြီး မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ကိုမူ မရရှိခဲ့ပေ။ ပြဿနာမှာ ယင်းပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့သည့် မြေနေရာတွင် မိသားစုပေါင်း ၈ စုခန့်နေထိုင်နေကြခြင်း ဖြစ်သည်။ မိမိခင်ပွန်း ဆုံးပါးသွားသည့်အချိန်တွင် ဝန်ကြီးချုပ်က ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့သည့် မြေကို ရယူလိုသောကြောင့် ယင်းမြေနေရာတွင် အခြေချနေထိုင်နေကြသည့် ခြံမြေပိုင်ရှင်အသစ်များနှင့် ဒေါ်နီနီ အမှုရင်ဆိုင်ရတော့သည်။ ဘက်နှစ်ဖက်စလုံးက ပထမဦးစွာ ရပ်ကွက်တရားရုံးတွင် ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းကြသည်။ အိမ်ခြံမြေပိုင်ရှင်သစ်မိသားစု တစ်စုစီမှ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၀၀၀ ခန့်နှင့် တန်ဖိုးတူညီသည့်) ငွေကျပ် သိန်း ၅၀ ကို လျော်ကြေးအဖြစ် ဒေါ်နီနီက ရယူလိုသည်။ မြေကွက်ပေါ်တွင် အိမ်ဆောက်ထားသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်အမျိုးသားတစ်ဦးက ငွေကျပ် ၁၅ သိန်းသာ ပေးလိုသည်။ ကျန်ရှိသည့် မိသားစု ၇ စု က မည်သည့်လျော်ကြေးမှ မပေးနိုင်ကြောင်း ပြောသည်ဟု ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက စာရေးသူတို့အား ပြန်လည်ပြောပြသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့တွင် ယခင် ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ပေးအပ်ထားသည့် မြေပိုင်ဆိုင်မှုအသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ ရှိနေကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးဟောင်းသည် မြေကွက်များကို တရားမဝင်ရောင်းချခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲခံထားရသည် ဟူ၍လည်း စာရေးသူမေးမြန်းခဲ့သည့် အခြားရင်းမြစ်များက ပြောပြကြသည်။)

၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် အမှုကို နောက်ထပ်တစ်ကြိမ် ပြန်လည်ဖော်ထုတ်ရန် ဒေါ်နီနီ ကြိုးစားခဲ့သည်။ ကြားနာပွဲကို မဟာဘုန်းကြီးကျောင်းတွင် ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး စာရေးသူတို့၏ ကွင်းဆင်းသုတေသနအဖွဲ့လည်း တက်ရောက်စောင့်ကြည့် လေ့လာခဲ့သည်။ ဒေါ်နီနီအား လက်ရှိအိမ်ခြံမြေပိုင်ရှင်များက လွန်စွာမှ စိတ်ပျက်နေကြပြီ ဖြစ်သည့်အတွက် အမှုကို ရပ်ကွက်တရားရုံးတွင် နောက်တစ်ခါ ဖြေရှင်းရန် ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက မလိုလားတော့ပေ။ ရဟန်းတော်များကိုမူ ကြည်ညိုလေးစားကြသောကြောင့် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၌ အမှုကို ကြားနာပါက လူအများ ကမ္မူးရှူးထိုး ဖြစ်ကြမည်မဟုတ်ဟု အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ယုံကြည်မျှော်လင့်ထားသည်။ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့်အတူ ရပ်ကွက်လူကြီးပိုင်းက သက်ဆိုင်သူများအကြား ကြားဝင်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးနေစဉ် ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်က နားထောင်၍သာ နေလေသည်။ သို့နှင့် ဒေါ်နီနီအား အားလုံးက နစ်နာကြေးပေးရန် သဘောတူကြသည်။ သို့သော် သိန်း ၅၀ ဟူသည့် ငွေကြေးပမာဏအထိ ပေးရန်ကိုမူ လက်မခံခဲ့ကြပေ။ ညှိနှိုင်းမှုအချို့ ပြုလုပ်ကြပြီးနောက် အိမ်ထောင်စု တစ်စုလျှင် ငွေ ၁ သိန်း ပေးမည်ဟူသည့် အချက်ကို လက်မခံချင်ဘဲ ဒေါ်နီနီ လက်ခံခဲ့ရသည်။ ဒေါ်နီနီအနေဖြင့် အမှုကို ဥပဒေအရ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားပါက အချိန်များစွာ ကုန်မည်ဖြစ်ပြီး လျော်ကြေးတစ်စုံတရာ မရသည့် အခြေအနေမျိုးလည်း ကြုံတွေ့ရနိုင်ချေ ရှိသည့်အတွက် အခုရရှိမည့် ငွေပမာဏကို လက်ခံသင့်ကြောင်း ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ဒေါ်နီနီအား

ဖြောင်းဖျပြောဆိုသည်။ ကြားနာမှု ပြီးသွားသော်လည်း
 ဒေါ်နီနီအနေဖြင့် မကျေနပ်နိုင်သေးသည့်အတွက် စမ်းချောင်းအနား
 မြေကွက်အသစ်ကို သူ့(မ)အား ပေးအပ်ခဲ့သည့်
 ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးထံ ထပ်မံတိုင်ကြားပြန်သည်။ သို့သော်လည်း
 အစိုးရက သိမ်းဆည်းရယူခဲ့သည့် ကျန်သည့် မြေဧက ၄ ဧကအတွက်
 နစ်နာကြေးကိုလည်း သူ့(မ) အနေဖြင့် ရယူလိုသေးသည်။
 စမ်းချောင်းအနီးမှ မြေကွက်ကို ဒေါ်နီနီ ရရှိပြီးသည်နှင့်
 အမှုအသွားအလာက တစ်မျိုးတဖုံပြောင်းလဲသွားသည်။
 မြေကွက်အသစ်၏ နယ်နိမိတ်ကိုကျော်၍ မြေကွက်ကို ကာရံထားရန်
 အိမ်နီးနားချင်းတစ်ဦးက ဒေါ်နီနီအား အကြံပေးသည်။
 ယင်းအိမ်နီးချင်း၏ အလုပ်ရှင်သူဌေးက ၎င်းမြေကွက်အား
 ဝယ်ယူရန်မျက်စိကျနေသည်ဟုလည်း ပြောသည်။ သို့နှင့် သူ့(မ)အား
 ပေးအပ်ထားသည့် မြေကွက်အပြင် အနီးအနားမြေနေရာများကိုလည်း
 မိမိအပိုင်သဖွယ် ဒေါ်နီနီ တိုးချဲ့ခြံဝင်းခတ်ထားလိုက်သည်။
 မိမိအနေဖြင့် ဤကဲ့သို့ ပြုလုပ်ရန် အခွင့်အရေးရှိသည်ဟု
 ယုံကြည်ကြောင်း၊ ယင်းမြေများမှာ ပိုင်ရှင်မဲ့မြေများ ဖြစ်သောကြောင့်
 မြေစာရင်းဦးစီးဌာနထံမှ ခွင့်ပြုချက်လည်း
 ရရှိထားပြီးသားဖြစ်ကြောင်း စာရေးသူတို့အား ဒေါ်နီနီ
 ပြန်လည်ပြောပြသည်။ ယင်းမြေကွက်မှာ လက်ရှိ
 ရန်ကုန်မြို့တွင်နေထိုင်သည့် တပ်မတော်သား တစ်ဦးက ပိုင်ဆိုင်သည့်
 မြေကွက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကာ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ဒေါ်နီနီ၏
 လုပ်ရပ်ကို အပြင်းအထန်ကန့်ကွက်ပြောလေသည်။ သူ့(မ)၏
 လုပ်ဆောင်ချက်မှာ ပိုင်နက်ကျူးကျော်ရာရောက်သည့်အတွက်

ရာဇဝတ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ကြောင်းလည်း အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ပြောသည်။
“အဖွား လုပ်နေတာတွေ ရပ်လိုက်ပါတော့။ ဒီအတိုင်းဆက်လုပ်နေလျှင်
အဖွား အချုပ်ထဲ သွားရမယ်။ ဒီဟာ (မြေကွက်) က ပိုင်ရှင်ရှိတယ်။
ပိုင်ရှင်တွေက တိုင်ကြားတာတွေ လုပ်လာနိုင်တယ်” ဟုလည်း
သတိပေးပြောဆိုလေသည်။ ဒေါ်နီနီအနေဖြင့် ငိုပြီးရင်းသာ
ငိုနေရတော့သည်။

သက္ကရာဇ် ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ရောက်သည့်တိုင်
ခြံစည်းရိုးကို ဒေါ်နီနီ မဖယ်ရှားခဲ့သေးပေ။ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက သူ့(မ)ကို
လိမ်လည်လှည့်ဖျားနေသည်ဟုသာ ဒေါ်နီနီ အထင်ရှိနေခဲ့သည်။
မည်သည့်အရာကို ပြုလုပ်ရမည်မှန်း မသိတော့သလို၊ သူ့(မ)အနေဖြင့်
တရားရုံးသို့လည်း မသွားချင်ပေ။ သူ့(မ)အတွက် ဖြစ်စဉ်များမှာ
ရှုပ်ထွေးလွန်းလှသည် ဟူ၍လည်း ဒေါ်နီနီ ပြောသည်။ သူ့(မ)၏
နိုင်ငံသားမှတ်ပုံတင်ကဒ်မှာလည်း ပျောက်ဆုံးနေပြီး
ယင်းနှင့်ပတ်သက်၍လည်း ရဲစခန်းကို သတင်းပို့ရဦးမည်။
ဒေါ်နီနီအနေဖြင့် မြေပုံကိုလည်း မှန်မှန်ကန်ကန် မကြည့်တတ်ပေ။
ဒေါ်နီနီ စာရွက်စာတမ်းများ၏ မိတ္တူအများအပြားကို စာရေးသူ
ရရှိထားပြီး ယင်းတို့အထဲတွင် မြေယာနှင့် ပတ်သက်သည့်
အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်များလည်း ပါဝင်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်
မတိုင်မီက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှင်းလင်းတိကျသည့်
မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ ရှိမနေခဲ့သည့်အတွက်
ဒေါ်နီနီထံတွင် မြေယာဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများ ရှိနေမှုမှာ
နားမလည်နိုင်စရာပင် ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် မြို့နယ်အဆင့်
မြေစာရင်းဦးစီးဌာနမှ တာဝန်ရှိသူက သူ့(မ) အနေဖြင့်

ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်ထံ ရပ်ကွက်အတွင်းရှိ စမ်းချောင်းနဘေး
မြေကွက်ကို ရရှိထားသည်ဟု သွားရောက်သတင်းမပို့ရန်
ပြောသည်ဟုလည်း ဒေါ်နီနီက ပြန်လည်ပြောပြသည်။
ဆရာတော်မှတစ်ဆင့် ဝန်ကြီးချုပ်နှင့်

ဒေါ်နီနီအဆက်အသွယ်ကောင်းများရှိနေသည်ကိုလည်းကောင်း၊
ဒေါ်နီနီအမှုတွင် အစိုးရ (အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်) အထက်အဆင့်မှ
တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်လာမည်ကိုလည်းကောင်း
ဒေသအဆင့်ရုံးပိုင်းဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူများက မလိုလားကြပေ။
ဒေသအာဏာပိုင်များက အမှုကို ဒေသအဆင့်တွင်ပင်
ဖြေရှင်းလိုကြသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လအတွင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကြားနာမှုပြီးနောက်
အသိမ်းအဆည်းခံမြေယာများနှင့် ပတ်သက်ပြီး
မဟာကျောင်းထိုင်ဆရာတော်ထံမှအကူအညီကို ဒေါ်နီနီ
ဆက်လက်ရယူနေခဲ့သည်။ ဆရာတော်အနေဖြင့် ဤကိစ္စတွင်
တိုက်ရိုက်ပါဝင် မပတ်သက်လိုသည့်အတွက် မဘာသအဖွဲ့အတွင်းမှ
မြေယာကိစ္စကျွမ်းကျင်သူ ရဟန်းတစ်ပါးအား ဆက်သွယ်ပေးခဲ့သည်။
ဒေါ်နီနီ၏ အမှုကိစ္စတစ်လျှောက်လုံး အဆိုပါဘုန်းကြီးက သူ(မ)အား
ကူညီနေခဲ့သည်။ ဘုန်းတော်ကြီးအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးအခြေအနေ
အပြောင်းအလဲကို စောင့်ဆိုင်းခဲ့ပြီး အန်အယ်လ်ဒီအစိုးရ
အာဏာရလာသည့်အချိန်ရောက်သည့်အခါမှ အမှုကိစ္စအတွက်
စတင်လှုပ်ရှားခဲ့သည်။ ဒေါ်နီနီ ကိုယ်စား အန်အယ်လ်ဒီ အစိုးရ၏
(ကရင်) ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်ကို ဆက်သွယ်ခဲ့ပြီး ဒေါ်နီနီအမှု
ဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများကို ဝန်ကြီးချုပ်အား

အကြံပေးမိန့်ကြားခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးချုပ်အသစ်က ဒေါ်နီနီ၏ မြေအမှုကို စာဖြင့်ရေးသားပြီး မြေစာရင်းဦးစီးဌာနသို့ တင်ပြရန် ဆရာတော်အား ပြောကြားခဲ့သည်။ မဟာဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းမှ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို ဒေါ်နီနီအတွက် စာတစ်စောင်ကူညီရေးသားပေးပြီး သူ့အားပို့လာပေးရန် မဘာသဘုန်းတော်ကြီးက မိန့်မှာညွှန်ကြားခဲ့သည်။ သို့နှင့်တိုင် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်အသစ်နှင့် အန်အယ်လ်ဒီတာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များက မြေယာဥပဒေနှင့်ပတ်သတ်ပြီး များစွာ သိရှိထားမည်မဟုတ်ဟု ယူဆသည့်အတွက် ဒေါ်နီနီအမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး အဆင်မပြေဖြစ်မည်ကို ဘုန်းကြီးက စိုးရိမ်နေခဲ့သည်။ မြေစာရင်းဦးစီးဌာနရုံးအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်မှုအချို့ကို အကောင်အထည်ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါက ယင်းတို့ကို စစ်ဆေးရန်နှင့် မှန်ကန်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန် အန်အယ်လ်ဒီဝန်ကြီးချုပ်နှင့် တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များက ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ကြရန် အတွေ့အကြုံရှိကြသည်။ သို့သော် မြေစာရင်းဦးစီးဌာနမှ တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်မှာ မဘာသအနေဖြင့် ဒေါ်နီနီ၏ အမှုတွင် ကူညီလိုက်ပါဆောင်ရွက်ရန်ကို အလိုရှိမှာ မဟုတ်သည့်အတွက် မည်သည့်အခါမှ မှန်မှန်ကန်ကန် ဆောင်ရွက်ပေးမည်မဟုတ်ဟု ဘုန်းတော်ကြီးက အထင်ရှိထားသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် မြေစာရင်းဦးစီးဌာနမှ အရာရှိက ဒေါ်နီနီ၏ မြေကို လာရောက်တိုင်းတာခဲ့ပြီး စမ်းချောင်းဘေးရှိ မြေကွက်အတွက် အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ သူ့(မ)၏ မြေအမှုကို တရားဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်းသာ ဖြေရှင်းလိုခဲ့သည်ဟု မြေစာရင်းဦးစီးဌာနကို ယခင်က

ပြောကြားခဲ့သည်ဟု စာရေးသူအား ဒေါ်နီနီ ပြန်ပြောင်းပြောပြသည်။ သို့သော် ရုပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက သူ့(မ)အနေဖြင့် ဥပဒေအတိုင်းလိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်သော်လည်း ယင်းမှာ အချိန်ကြာမြင့်မည်ဖြစ်ပြီး သူ့(မ) လိုလားသည့် အဖြေလည်း ရနိုင်မည်မဟုတ်ဟု သတိပေးပြောကြားခဲ့ဖူးသည်။ ၎င်းတို့၏ အစီအမံသည် သူ့(မ)အတွက် အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်ဟုလည်း အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ဒေါ်နီနီကို အခိုင်အမာပြောခဲ့သည်။ ယင်းမှာ သူ့(မ)အမှုကို ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လအတွင်း ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင် ကြားနာခဲ့သည့်အချိန်မှစ၍ ဒေါ်နီနီ တောက်လျှောက် လက်ခံရရှိခဲ့သည့် အကြံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဒေါ်နီနီ၏ အမှု မည်ကဲ့သို့သော ပုံစံဖြင့် အပြီးသတ်သွားမည်ကို မဘာသ အဖွဲ့အနေဖြင့် ကြိုတင်မသိသလို၊ ဒေါ်နီနီကိုယ်တိုင်လည်း အမှုနှင့်ပတ်သက်၍ မည်ကဲ့သို့ ရှေ့ဆက်သွားရမည်ကိုလည်း မသိပေ။

ဤအမှုတွင် အမှုရင်ဆိုင်ရသူများက မတူညီသည့် ပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးထံ သွားရောက်အကူအညီတောင်းခံကာ ပြဿနာများကို ကြိုးစားဖြေရှင်းရာတွင် 'legal hybridity' သဘောအယူအဆကို ထင်ထင်ရှားရှားတွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်သည်။ အစိုးရတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နေကြသည့် ဝန်ထမ်းများသည်ပင် ပြည်သူများအနေဖြင့် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာပြီးအမှုဖြေရှင်းခြင်းကို မလိုလားကြပေ။ ၎င်းတို့အနေဖြင့် အစိုးရ၏ မြေယာဥပဒေကို အသုံးပြုကြသော်လည်း မြေပြင်အခြေအနေများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ၎င်းတို့၏ အမြင်သဘောထားများအပေါ်အခြေခံ၍သာ ဥပဒေကို

အသုံးပြုကြသည်။ ထို့အပြင် မြေယာပြဿနာများကို
 ဖြေရှင်းသည့်ပုံစံအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည့် အချက်များတွင်
 ဒေါ်နီနီကဲ့သို့ မြို့နေလူထုများပင် လက်ရှိမြေယာဥပဒေအကြောင်းကို
 နားလည်သဘောပေါက်မှုမရှိသည့်အချက်၊ ၎င်းတို့အနေဖြင့်
 မကျေနပ်မှုများ ရှိလာပါက မည်သည့်နေရာတွင် မည်ကဲ့သို့
 တိုင်ကြားတောင်းဆိုရမည်ကို ရှင်းလင်းစွာ
 မသိကြသေးသည့်အချက်တို့လည်း ပါဝင်သည်။
 အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်နမူနာအရ ရဟန်းတော်များနှင့်
 ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်းကဲ့သို့သော မိမိတို့၏
 အသိအကျွမ်းမိတ်ဆွေအဆက်အသွယ်များထံ
 ချဉ်းကပ်အကူအညီရယူသည့် နည်းလမ်းများကို လူအများ
 ပိုမိုအသုံးပြုကြသည်။
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို ဖြေရှင်းမှုပြုရသည့်အခါ
 မိမိဘာသာအမှီအခိုကင်းကင်း ရပ်တည်ရန်ခက်ခဲပြီး
 အလွယ်တကူထိခိုက်ခံစားရနိုင်သူများ နှင့် စာတတ်မြောက်မှု
 မရှိသည့်သူများအတွက် အခြေအနေက ပို၍ဆိုးနိုင်ကြောင်းကိုလည်း
 ဖော်ပြပါဖြစ်ရပ်က မီးမောင်းထိုးလျက်ရှိသည်။ သူ့(မ)ကို ရပ်ကွက်နှင့်
 မြို့နယ်အာဏာပိုင်များက လိမ်ညာလှည့်ဖျားနေသည်ဟု
 ဒေါ်နီနီအနေဖြင့် လေးလေးနက်နက် ယုံကြည်ထားသည့်အတွက်
 မိမိအမှုကိစ္စကို ကူညီဖြေရှင်းပေးရန် ဩဇာတိက္ကမကြီးမား
 ဘုန်းတော်ကြီးများနှင့် ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရအရာရှိများအား သူ့(မ)
 အားကိုးအားထား ပြုခဲ့သည်။ အပြီးအစတွင် အမှုကို
 ရပ်ကွက်အဆင့်တွင်သာ ဖြေရှင်းရန် သူ့(မ) ပိုမို လိုလားခဲ့သော်လည်း

ယင်းအတိုင်း ဖြေရှင်းမှုပြုရန် ခက်ခဲကြောင်း
လက်တွေ့သတိပြုမိလာသည်နှင့်အမျှ အထက်အာဏာပိုင်များ၏
အကူအညီကို ရယူဖြေရှင်းရန် ဒေါ်နီနီ အာသီသဖြစ်လာခဲ့သည်။

ကျေးလက်ဒေသမှ မြေယာအငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာပြဿနာများ

မြို့ပြရပ်ကွက်နေပြည်သူများကဲ့သို့ပင်
ကုန်းတန်းကျေးရွာသူကျေးရွာသားများကလည်း
မြေယာဆိုင်ရာပြဿနာများကို ကျေးရွာအဆင့်တွင်ပင်
ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရန် ပိုမိုလိုလားကြသည်။ ကုန်းတန်းရွာကဲ့သို့
ကျေးလက်ဒေသများတွင် မြေစာရင်းဦးစီးဌာနများနှင့်
မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများထံမှ အကူအညီများရယူမှု ပို၍ပင်
နည်းပါးကြသည်။ ရွာသူရွာသားများတွင် မြေယာဥပဒေနှင့်
ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတ နည်းပါးလျက်ရှိကြပြီး
ဌာနဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်လည်း ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု
မရှိကြပေ။ ကျေးလက်နေပြည်သူများအတွက် အစိုးရဌာနများ၏
ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုစနစ်မှာ အလွန်တရာမှ ရှုပ်ထွေးပြီး ငွေကြေး
အကုန်အကျများခြင်း၊ အချိန်ပေးရခြင်းနှင့် ဘာသာစကားဆိုင်ရာ
အတားအဆီးများရှိခြင်းဟူသည့် အချက်များဖြင့်
ယှဉ်လျက်ရှုမြင်ကြသည်။ စာရေးသူ၏ မျက်မြင်လက်တွေ့
လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်ပိုင်းများပင်
မြေယာဥပဒေကို နားလည်မှုမရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။
ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများသာ အစိုးရဥပဒေများနှင့်
ပတ်သက်သည့် ဗဟုသုတရှိထားသည်။ သို့နှင့်တိုင်
ရုံးပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အဆိုပါအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများက

လိုက်နာအသုံးပြုမှု သိပ်မရှိပေ။ ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များကဲ့သို့ပင်
 စေ့စပ်ညှိနှိုင်းရေးနည်းလမ်းများနှင့်
 ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာနည်းလမ်းများကို အဓိက အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။
 ကျေးရွာအတွင်း မဖြေရှင်းနိုင်သည့် အမှုကိစ္စများအတွက်
 ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များရော၊ ရွာသူရွာသားများပါ ယခင်က
 တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအား မကြာခဏဆိုသလို
 တွေ့ဆုံဆွေးနွေးတိုင်ပင်ကြလေ့ရှိသည်။ ယခုအခါ ယင်းကဲ့သို့သော
 တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများမှာ လျော့ပါးလာသော်လည်း
 ပိုမိုကြီးမားရှုပ်ထွေးသည့် အမှုကိစ္စများ ပေါ်ပေါက်လာသည့်အခါ
 တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထံ အကူအညီတောင်းခံကြသည့်
 အခြေအနေများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသေးသည်။
 ယခင်က တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များထံ ချဉ်းကပ်အကူအညီ
 တောင်းခံခြင်းမှာ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ယန္တရားများထက်စာလျှင်
 ၎င်းတို့က ပို၍လျှင်လျှင်မြန်မြန် ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်နိုင်သည်သာမက
 အကုန်အကျအားဖြင့်လည်း ပိုမိုသက်သာသောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု
 ရွာသူရွာသားများက စာရေးသူအား ပြောပြကြသည်။
 တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၌ မိမိတို့၏
 ဆွေမျိုးအရင်းအချာများ ဝင်ရောက်တာဝန်ထမ်းဆောင်နေကြသည့်
 အခြေအနေမျိုးတွင်လည်း သက်ဆိုင်ရာကျေးရွာသူ/သားများက
 ယင်းအဖွဲ့များထံ သွားရောက်အကူအညီရယူခြင်းမျိုး ရှိနိုင်သည်။
 တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များက တရားမျှတမှု ပိုရှိသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်မျိုးကို
 ချမှတ်ပေးနိုင်သည်ဟုလည်း ရွာသူ/သားများက ယူဆကြသည်။
 (အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအကြား) ၂၀၁၂

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် ရရှိကြပြီးနောက် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များ၏ အခန်းကဏ္ဍ မှေးမှိန်လာပြီး ရွာသူ/သားများမှ ၎င်းတို့ထံ ချဉ်းကပ်အကူအညီတောင်းခြင်းများ လျော့နည်းလာသည်။ စာရေးသူပြုလုပ်ခဲ့သည့် သုတေသနတွင် ပါဝင်ခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက အောက်ပါအတိုင်း ပြောသည်။ “အခုဆိုရင် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေမှာ (အလျင်ကလောက်) အာဏာသိပ်မရှိတော့ဘူး။ အမှုတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရတာလည်း သူတို့အလုပ် မဟုတ်တော့ဘူး။” အငြင်းပွားစရာကိစ္စများကို အဓိက တာဝန်ယူ ဖြေရှင်းရသူမှာ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ ဖြစ်လာသည်။ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များတွင် ဩဇာအရှိန်အဝါ ကျဆင်းသွားသော်လည်း ၎င်းတို့၏ ဆောင်ရွက်ချက်များက အစိုးရ၏ တရားဝင် ယန္တရားအဆောက်အအုံများထက် ပိုမိုထိရောက်မှုရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည့် ဒေသခံအချို့လည်း ရှိသည်။ ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်ပြီး ဦးနေကျော် ဆိုသူက ရှင်းလင်းပြောပြသည့် အောက်ပါအမှုကိစ္စကို စာရေးသူ လေ့လာခဲ့ပါသည်။

ကျွန်တော့် ယောက်ဖ ဖြစ်သူရဲ့ ယောက္ခမဆီကနေ မြေကွက်တစ်ကွက်ဝယ်ခဲ့တယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ သုံးနှစ်က ကျွန်တော့် ယောက်ဖ ဆုံးတော့ သူ့ယောက္ခမ က မြေကို ပြန်လိုချင်တယ် ဖြစ်ရော။ နှစ်ဦးသဘောတူ ချုပ်ထားတဲ့ စာချုပ်တော့ ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့ စာချုပ်က တရားရုံးမှာ အသေအချာ ချုပ်ထားတာတော့ မဟုတ်ဘူးပေါ့။ ဒါနဲ့ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူး (ရာအိမ်ခေါင်း) ဆီကို ကျွန်တော် သွားရတာပေါ့။ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက ကျွန်တော်တို့ကြားမှာ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးတယ်။

ယောက္ခမဖြစ်သူက မြေကွက်ကို ပြန်လိုချင်တယ်ဆိုရင် လက်ရှိ
 ပေါက်ဈေးပေးဝယ်ရမယ်လို့လည်း အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက
 ပြောတယ်။ ဒါကို ယောက္ခမကြီးက မလိုက်နာဘဲနဲ့ မြေကွက်
 ပြန်ရဖို့ကိုပဲ ဆက်လုပ်နေခဲ့တယ်။ ဒါနဲ့ ကျွန်တော်ရယ်၊
 ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးရယ် နှစ်ယောက်သား ကျေးရွာအုပ်စု
 ခေါင်းဆောင်ဆီကို သွားကြတယ်။
 ကျေးရွာအုပ်စုခေါင်းဆောင်ကလည်း ရွာက
 အုပ်ချုပ်မှုပြောတဲ့အတိုင်းပဲ ပြောတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါကိုလည်း
 ယောက္ခမကြီးက လက်မခံနိုင်တော့
 ကျေးရွာအုပ်စုခေါင်းဆောင်က ဘာဆက်လုပ်ရမယ်
 မသိတော့ဘူး။ နောက်ဆုံးတော့ တစ်ဖက်ရွာက
 (ကေအဲန်ယူခွဲထွက်အဖွဲ့) တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်
 တစ်ယောက်ကို အကူညီတောင်းတော့ သူက ကျေးရွာအုပ်စု
 အုပ်ချုပ်ရေးမှူးအိမ်ကို လိုက်သွားပြီး
 အမှုသွားအမှုလာအကြောင်းကို ရှင်းပြတယ်။
 ကျေးရွာအုပ်စုတာဝန်ခံ ရဲတွေနဲ့ ကျေးရွာအုပ်စု
 အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတွေကိုလည်း ဖုန်းဆက်တယ်။
 လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်ပုဂ္ဂိုလ်က အမှုကို သူ့ကိုတိုင် ကိုင်တွယ်
 ဖြေရှင်းတာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့
 ဘယ်လိုဖြေရှင်းရမလဲဆိုတာကိုတော့ အကြံပေးတယ်။
 နောက်ဆုံးတော့ ကျေးရွာအုပ်စု ခေါင်းဆောင်က
 ယောက္ခမကြီးအနေနဲ့ မြေကွက်မူလတန်ဖိုးရဲ့ နှစ်ဆ ၈ သိန်း
 ကျပ် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၈၀ ခန့်) ကို ပေးဖို့

အမိန့်ချမှတ်လိုက်တယ်။ ကျေးရွာအုပ်စုခေါင်းဆောင်အနေနဲ့
အဲဒီလို ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ဖို့ကို လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ဝင်ရဲ့
ဩဇာအရှိန်အဝါကို ရယူအသုံးပြုခဲ့ရတယ်။

မြို့ပြဒေသများတွင် တွေ့ရှိခဲ့ရသည့်အတိုင်းပင်
ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များက ဦးဆောင်ဖြေရှင်းရန် ခက်ခဲသည့်
ကြီးမားကျယ်ပြန့်ရှုပ်ထွေးလွန်းသည့်အမှုများကို
ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၊ အဖွဲ့အစည်းအဖုံဖုံက
ပါဝင်ပတ်သက်ကြလေ့ရှိသည်။ ကျေးလက်ဒေသများတွင်မူ
တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ၏
ပါဝင်ပတ်သက်မှုက မြို့ပေါ်ထက်ပိုများသည်။
လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများပါဝင်ပတ်သက်မှုသည် အထူးသဖြင့်
မြေယာအသိမ်းအဆည်းခံရသည့် အမှုကိစ္စများ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။
အောက်ပါဖြစ်ရပ်တွင် ဤကဲ့သို့သော ပါဝင်ပတ်သက်မှုကို
တွေ့ရသည်။ လက်ရှိပြောင်းလဲမှုများက
မြေယာပြဿနာဖြေရှင်းရေးဖြစ်စဉ်အား မည်သို့ ရှုပ်ထွေးမှု
ဖြစ်စေသည်ကိုလည်း ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့ရှိရပါမည်။

**ကျေးလက်ဒေသတွင် လေ့လာခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ် --
မြေယာအသိမ်းဆည်းခံရခြင်းနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၏
အခန်းကဏ္ဍ**

လွန်ခဲ့သည့် ၁၉၉၇ ခုနှစ်က ကုန်းတန်းကျေးရွာအတွင်းနှင့်
အနီးတဝိုက်ပတ်လည်တွင် တပ်မတော်အစိုးရက လယ်ယာမြေဧက
၅၀၀ ကို သိမ်းဆည်းခဲ့သည်။ ယင်းမြေများကို တပ်မတော်အစိုးရနှင့်
အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် ဖဒိုအောင်ခိုင်

ဦးဆောင်သည့် ကေအဲန်ယူခွဲထွက်အဖွဲ့ငယ်တစ်ခုအား ပေးအပ်ခဲ့သည်။
 လယ်ယာမြေပိုင်ရှင် ၁၃၅ ဦး မှာ ရွာပေါင်း ၉ ရွာမှ ရွာသူရွာသားများ
 ဖြစ်ကြသည်။ ၁၀ ယောက်မှာ ကုန်းတန်းကျေးရွာသူ/သားများ
 ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့လယ်ယာမြေ စတင်အသိမ်းခံရသည့်အချိန်တွင်
 လယ်သမားများမှာ မည်သူ့ထံတွင်မှ မတိုင်ကြားရဲဘဲ ရှိနေခဲ့သည်။
 အသိမ်းအဆည်းခံရသည့် မြေပေါ်တွင် ဖဒိုအောင်ခိုင်က
 စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်စဉ်အချိန်မှာပင်
 လယ်ရာမြေပိုင်ရှင် ရွာသူရွာသားများက အခမဲ့လုပ်အားပေး
 အတင်းအကြပ်စေခိုင်းခြင်း ခံခဲ့ကြရသည်။ ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ
 အာဏာရလာပြီးနောက်ပိုင်း လူထုအနေဖြင့် မိမိတို့ရပိုင်ခွင့်များအပေါ်
 တောင်းဆိုတိုက်ပွဲဝင်ရန် ယုံကြည်မှုပိုမို အားကောင်းလာပြီး ၎င်းတို့၏
 မြေယာများကို ပြန်လည်ရယူရန်
 စိတ်ဆန္ဒပေါ်ပေါက်လာကြတော့သည်။ ပထမအဆင့်အနေဖြင့်
 တရားဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီ၊
 မြေစာရင်းဦးစီးဌာနစသည်တို့သို့ မသွားရောက်ကြသေးသော်လည်း
 ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ရွာကျောင်းဆရာဟောင်း (ဦး)စောဝင်းအား မိမိတို့၏
 မကျေနပ်ချက်များကို ဖွင့်ဟပြောကြားခဲ့သည်။ (ဦး)စောဝင်းမှာ
 ကုန်းတန်းကျေးရွာတွင် ပညာအတတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ်
 သတ်မှတ်ခံရသူဖြစ်သည်။ နောင်တွင် (မြန်မာ့)
 ကြေးမုံသတင်းစာတွင်လည်း စကားပြန်အဖြစ် အလုပ်လုပ်ခဲ့သည်။
 (ဦး)စောဝင်းသည် အသက် ၄၅ နှစ်ရှိပြီး
 အခြားသောကျေးရွာသူ/သားများကဲ့သို့ပင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်
 ဖလုံကရင်လူမျိုးတစ်ဦး ဖြစ်သည်။

ရွာသူရွာသားများ၏ လယ်ယာမြေများကို
 ပြန်လည်ရယူပေးလိုသည့်အတွက် ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ၎င်းတို့၏ အမှုကို
 လိုက်ပါဆောင်ရွက်ရန် (ဦး)စောဝင်း သဘောတူခဲ့သည်။ သို့သော်
 လူသိထင်ရှား ဆန္ဒပြရန်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ထံ
 တိုင်ကြားစာများ ပေးပို့ရန် (ဦး)စောဝင်း၏ ညွှန်ကြားချက်ကို
 လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် လယ်သမားများက မဝံ့ရဲကြချေ။
 ဖဒိုအောင်ခိုင်နှင့် ၎င်း၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ကို ရွာသူ/သားများက
 ကြောက်ရွံ့နေကြရသည်။ ထင်ထင်ပေါ်ပေါ်
 တောင်းဆိုတိုက်ပွဲဝင်ရဲသည့် လယ်သမားတချို့ကို (ဦး)စောဝင်း
 စုစည်း၍ အသိမ်းခံခဲ့ရသည့် မြေနေရာပေါ်တွင် “ဖဒိုအောင်ခိုင်
 ငါတို့မြေပြန်ပေး” ဟူသည့် စာတမ်းများ ကိုင်ဆောင်ကာ
 ဆန္ဒပြစေခဲ့သည်။ ရွာသူရွာသားများ ပထမဦးဆုံးအကြိမ်
 ဆန္ဒပြသည့်အချိန်တွင် အသိမ်းအဆည်းခံ မြေကွက်နေရာပေါ်တွင်
 ဖဒိုအောင်ခိုင်၏ တပ်ဖွဲ့ဝင်များက သေနတ်များကိုင်ဆောင်ကာ
 စောင့်ကြပ်နေခဲ့ကြသည်။ သို့နှင့် လယ်သမားများလည်း
 ဆန္ဒပြရာနေရာမှ လှည့်ပြန်လာခဲ့ကြသည်။ ဒုတိယအကြိမ်
 ရွာသူ/သားများ ဆန္ဒပြရန် သွားသည့်အခါ (ဦး)စောဝင်းက
 ဖဒိုအောင်ခိုင်၏ တပ်ဖွဲ့ဝင်စစ်သားများဆီသွားရောက်ကာ
 လက်ဆွဲနှုတ်ဆက်ခဲ့ပြီး သိမ်းဆည်းထားသည့် မြေကွက်များကို
 လယ်သမားများထံ ပြန်လည်ပေးအပ်သင့်ကြောင်းကို
 ပြောပြလည်လည် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းပြောဆိုခဲ့သည်။ လယ်ယာမြေများကို
 လယ်သမားများထံ ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့မည်ဆိုပါက
 ရိတ်သိမ်းထွက်ရှိလာမည့် အသီးအနှံများကို

လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့်လည်း
 ဝေမျှသွားမည်ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း (ဦး)စောဝင်း ကတိပေးခဲ့သည်။
 (ဦး)စောဝင်းဦးဆောင်သည့် လယ်သမားများအဖွဲ့နှင့် ဖဒိုအောင်ခိုင်၏
 လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့တို့ တွေ့ဆုံကြပြီးနောက်
 လက်ရှိလယ်ယာမြေများသည် ၎င်းတို့လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အနေဖြင့်
 အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစာချုပ်တွင် လက်မှတ်ရေးပြီးနောက်
 တရားဝင်လမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် ရရှိခဲ့သည့် မြေများ
 ဖြစ်သည်ဟုဆိုကာ ဖဒိုအောင်ခိုင်က မြို့နယ်တရားရုံးကို တိုင်ကြားစာ
 ပေးပို့လေတော့သည်။ ရန်ကုန်မြို့မှ ရှေ့နေတစ်ဦးအပြင်
 လူသိများသည့် ကရင်လူမျိုးရှေ့နေ မန်းလေးမြတ်ကျော်ကိုလည်း
 ဖဒိုအောင်ခိုင်မှ ငှားရမ်းခဲ့သည်။ စာရေးသူ၏ သုတေသနတွင်
 ပါဝင်ဖြေဆိုခဲ့သူများက ရှေ့နေနှစ်ဦးစလုံးကို မော်တော်ကားများနှင့်
 ဖဒိုအောင်ခိုင် လာဘ်ထိုးခဲ့သည်ဟု ပြောပြကြသည်။ ယင်းကို
 (လက်ခံသူများက) လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုအစား ဝန်ဆောင်မှုအတွက်
 အခကြေးငွေဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ (ဦး)စောဝင်းမှာ
 မန်းလေး(မြတ်ကျော်)နှင့်လည်း ရင်းနှီးသည့်
 ဆက်ဆံရေးရှိနှင့်ထားပြီးသား ဖြစ်သည့်အတွက် သူနှင့်
 တိတ်တဆိတ်ဆက်သွယ်မှု လုပ်ခဲ့သည်။ ရှေ့နေမန်းလေးအား
 ဖြစ်ကြောင်းကုန်စင်ကို (ဦး)စောဝင်း ရှင်းလင်းပြောပြခဲ့ပြီးနောက်
 မန်းလေးသည် ဘက်ပြောင်းသွားပြီး လယ်သမားများအရေးကို
 စတင်ထောက်ခံ ကူညီပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့တော့သည်။ သို့နှင့်တိုင်
 အမှုကို တရားရုံးမှ လက်ခံစီရင်ခြင်း မပြုခဲ့ပေ။
 မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုများမှာ နိုင်ငံရေးနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိနေပြီး၊

ပါဝင်ပတ်သက်သူများအတွက် အလွန်တရာမှ အန္တရာယ်များကာ
 တရားရုံးများမှလည်း လက်ခံဖြေရှင်းပေးရန် ခက်ခဲလွန်းသည့်အတွက်
 မည်သည့်လုပ်ဆောင်မှုမျိုးကိုမှ တရားရုံးများက
 လုပ်ဆောင်မည်မဟုတ်ကြောင်း (ဦး)စောဝင်း ပြောသည်။
 ဤကဲ့သို့သော အခြေအနေမျိုးကို ကြားသိရသည့် အချိန်တွင်ပင်
 ပြည်နယ်အဆင့် တပ်မတော် အရာရှိဟောင်း တစ်ဦးထံ (ဦး)စောဝင်း
 တိတ်တဆိတ်ချဉ်းကပ်ကာ နေပြည်တော်(ဗဟို)အဆင့်သို့
 မည်ပုံတိုင်ကြားမှုပြုနိုင်မည်ကို မေးမြန်းမှု ပြုလေသည်။
 တပ်မတော်အရာရှိ၏ အကြံပြုချက်အရ တိုင်ကြားစာတစ်စောင်ကို
 သမ္မတရုံးသို့ (ဦး)စောဝင်း ပို့ခဲ့သည်။ အမှုကို ဖြေရှင်းရန်
 နည်းလမ်းရှာစဉ်းစားပေးမည်ဟု သမ္မတရုံးမှ
 အကြောင်းပြန်ကြားသော်လည်း ယင်းနောက်တွင်
 မည်သည့်လုပ်ဆောင်ချက်မှ လုပ်ဆောင်သည်ကို မတွေ့ရှိခဲ့ရပေ။
 သို့နှင့် အမှတ် ၂၂ ခြေမြန်တပ်မဌာနချုပ် လက်အောက်ရှိ
 တပ်မတော်တပ်ရင်း ၂၀၂ သို့ အမှုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ အကူအညီများ
 သွားရောက်တောင်းခံရန် (ဦး)စောဝင်း ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့
 စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အရာရှိများကို ချဉ်းကပ်ရာတွင် ဉာဏ်ပညာနှင့်
 သံခင်းတမန်ခင်းနည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ လိမ္မာပါးနပ်စွာ
 လုပ်ဆောင်ခဲ့ရသည်ဟု (ဦး)စောဝင်းက စာရေးသူအား ပြောပြခဲ့သည်။
 အမှုကိစ္စနှင့် ပတ်သက်ပြီး အောက်ပါအတိုင်း သိမ်မွေ့စွာ ရှင်းလင်း
 ပြောပြခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။
 “ဒီမြေတွေက လယ်သမားတွေ ပိုင်ဆိုင်တဲ့ လယ်ယာမြေတွေလေ။
 လယ်လုပ်စားဖို့ မြေမရှိလျှင် ဒီလယ်သမားတွေမှာ စားစရာ ဘာမှ

ရှိတော့မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဒါကြောင့် ဖဒိုအောင်ခိုင်ဦးဆောင်တဲ့ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့နဲ့ ကျွန်တော်တို့ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ချင်တယ်။”

သို့နှင့် လယ်သမားများ၏ လယ်ယာမြေများ တည်ရှိရာနေရာသို့ တပ်ရင်းမှူး ၂ ဦး ရောက်လာကြပြီး လူစုံတက်စုံ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြသည်။ ဆွေးနွေးပွဲတွင် တပ်မတော်မှ တပ်ရင်းမှူး ၂ ဦး၊ ကျေးရွာအုပ်စုခေါင်းဆောင်၊ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးနှင့် ရပ်ရွာလူကြီးများ၊ လယ်သမားအချို့ (ဦး)စောဝင်း နှင့် ဖဒိုအောင်ခိုင်၏ ကိုယ်စားလှယ်တို့ ပါဝင်ကြသည်။ ယင်းဟင်းလင်းပြင်နေရာတွင်ပင် စစ်ခုံရုံးတစ်ခုပုံစံ ဖန်တီးခဲ့ကြသည်။ ဤအဖြစ်အပျက်မှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပထမဦးစွာ တပ်မတော်တပ်ရင်းမှူး ၁ ဦးက လယ်သမားများဘက်မှ ပြောကြားချက်ကို အလျင်ကြားနာခဲ့သည်။ မြေဧက ၂၅၀ ကို လယ်သမားအား ပြန်လည်ပေးအပ်သင့်ကြောင်း တပ်ရင်းမှူးက ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည်။ သို့သော် (ဦး)စောဝင်း၊ ရပ်ရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် လယ်သမားများက ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်ကို လက်မခံလိုကြပေ။ “သိမ်းထားတဲ့ လယ်ယာမြေဧကအကုန်လုံးကို ပြန်ပေးရမယ်။ အကုန်လုံးမဟုတ်ရင်တော့ ကျွန်တော်တို့ လက်ခံမှာ မဟုတ်ဘူး” ဟု (ဦး)စောဝင်းက တင်ပြပြောဆိုခဲ့သည်။ သို့နှင့် ဖဒိုအောင်ခိုင် ဦးဆောင်သည့်အဖွဲ့အနေဖြင့် လယ်ယာမြေများ(အားလုံး)ကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရမည်ဟု တပ်ရင်းမှူးက နှုတ်အားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချလိုက်လေသည်။ သို့သော် ဖဒိုအောင်ခိုင်အဖွဲ့ဝင်များက မြေနေရာပေါ်မှ အပြီးတိုင် ဖယ်ရှားခြင်းမျိုး မပြုလုပ်ခဲ့ပေ။ (အသိမ်းအဆည်းခံထားရသည့်

လယ်ယာမြေပေါင်း၏ ထက်ဝက်ဖြစ်သည့် ပမာဏ) ဧကပေါင်း ၅၅၀ ခန့် ရှိသည့် လယ်ယာမြေပေါ်တွင် ဖဒိုအောင်ခိုင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များဘက်ကရော၊ ရွာသူရွာသားများဘက်ကပါ မည်သူမျှ ဝင်ရောက်စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ခြင်း မပြုရဲကြတော့ပေ။

သက္ကရာဇ် ၂၀၁၅ ခုနှစ် နှစ်ဆန်းပိုင်းတွင် အန်အယ်လ်ဒီပါတီ၏ မြေယာပြဿနာဖြေရှင်းရေးအဖွဲ့အား တိုင်ကြားစာတစ်စောင် ပေးပို့ခဲ့သော်လည်း မိမိတို့ ပါတီ အစိုးရမဖွဲ့ခင် ဤပြဿနာကို မဖြေရှင်းနိုင်သေးဟူသာ အကြောင်းပြန်ခဲ့ကြောင်း (ဦး)စောဝင်း ပြန်လည်ပြောပြသည်။

ယင်းအကြောင်းပြန်ချက်မှတစ်ပါး အန်အယ်ဒီပါတီမှ အခြားသော အကြောင်းကြားချက်တစ်စုံတရာ မရရှိတော့ကြောင်းလည်း ဆိုသည်။ သို့နှင့် တပ်မတော်တပ်ရင်း ၂၀၂ သို့ (ဦး)စောဝင်းနှင့် လယ်သမားများ နောက်တစ်ကြိမ် ထပ်မံသွားရောက်ကြသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် တပ်ရင်းမှူးက ဖဒိုအောင်ခိုင်နှင့်အဖွဲ့အား ၎င်းတို့ ရယူထားသည့် လယ်ယာမြေများအားလုံးကို လယ်သမားများအား အပြီးအပိုင် ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် ထပ်မံညွှန်ကြားခဲ့သော်လည်း အကြောင်းမထူးခဲ့ပေ။

အန်အယ်လ်ဒီအစိုးရသစ်လက်ထက်တွင် အမှုကို အပြီးအပြတ် ဖြေရှင်းနိုင်ရမည်ဟု တပ်ရင်းမှူးက ယင်းနှစ်တွင်ပင် ရွာသူရွာသားများအား ကတိပေးခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် အန်အယ်လ်ဒီအစိုးရတက်လာပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည့် မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမည်၊ အမှုရင်ဆိုင်နေရသည့် ကျေးရွာများအားလုံးကိုလည်း ကွင်းဆင်းလေ့လာမှု ပြုလုပ်မည်ဟု

သတင်းစာများတွင် ကြေငြာခဲ့သည်။ ဤကြေငြာချက်ကို
 တွေ့ရှိပြီးနောက် အန်အယ်လ်ဒီပါတီထံ
 နောက်ထပ်တိုင်ကြားစာတစ်စောင်ကို (ဦး)စောဝင်း ပေးပို့ခဲ့သည်။
 သိသာထင်ရှားသည့် နိုင်ငံရေးပြောင်းလဲမှုများ
 ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏ လယ်ယာမြေများကို
 ပြန်လည်ရရှိတော့မည်ဟု လယ်သမားများ
 ယုံကြည်မျှော်လင့်ခဲ့ကြသည်။

ဤကဲ့သို့သော မြေယာအမှုမျိုးကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်
 သတ္တိရှိဖို့လိုကြောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးထံသို့လည်း မမောတမ်း
 သွားရောက်နိုင်ဖို့လိုကြောင်း စာရေးသူအား (ဦး)စောဝင်း ပြောသည်။

ဘယ်သူ့ကို ဘယ်လို ချဉ်းကပ်မလဲဆိုတာ သိရမယ်။
 သက်ဆိုင်ရာ ရွာရဲအခြေအနေနဲ့ ရွာသူရွာသားတွေရဲ့
 စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိုလည်း သဘောပေါက်ဖို့လိုတယ်။
 စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးတတ်တဲ့ အရည်အချင်းလည်း ရှိရမယ်။
 တစ်ဖက်က လိုက်ပါဆောင်ရွက်ပေးတဲ့ ရှေ့နေတွေကိုလည်း
 သိထားရမယ်။ ပြီးတော့ စစ်တပ်၊
 တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့တွေ၊ အစိုးရနဲ့
 တခြားဆက်စပ်အဖွဲ့အစည်းတွေ စသဖြင့်
 အဖွဲ့အစည်းအမျိုးမျိုးနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ဗဟုသုတတွေ ကိုယ့်မှာ
 ရှိထားရမယ်

ဟူ၍လည်း ပြောသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ရောက်သည့်တိုင်
 အန်အယ်လ်ဒီအစိုးရအနေဖြင့် မည်သည့် မြေယာပြဿနာကိုမျှ

မဖြေရှင်းရသေးကြောင်း (ဦး)စောဝင်း စာရေးသူအား ပြောသည်။
သိမ်းဆည်းခံထားရသည့် မြေယာများနှင့် ပတ်သက်သည့်
အချက်အလက်များကို ကောက်ယူရန် အန်အယ်လ်ဒီပီတီအဖွဲ့ဝင်များ
ရောက်လာကြသော်လည်း မည်ကဲ့သို့သော် လုပ်ဆောင်ချက်မှ
စတင်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်မျိုး မရှိသေးပေ။ မြေယာများ
သိမ်းဆည်းခံခဲ့ရသည့် အမှုကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်ပြီး
မည်သည့်သတင်းစာတွင် မိမိအနေဖြင့်
ဆောင်းပါးရေးသားဖော်ပြရမည်ကို အချိန်တော်တော်ကြာကြာ
(ဦး)စောဝင်း စဉ်းစားခဲ့သေးသည်ဟုလည်း သိရသည်။ သူ့အနေဖြင့်
ပြဿနာကို သွေးထွက်သံယိုဖြစ်စေမည့် နည်းလမ်းများ သုံးပြီး
မဖြေရှင်းချင်သည့်အတွက် အခြားသောနည်းလမ်းများ
ရွေးချယ်အသုံးပြုရန် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ပိုင်
လယ်ယာမြေများကို လယ်သမားများ ပြန်လည်ရရှိခြင်း မရှိဘဲ
အမှုဆုံးခန်းတိုင်သွားမည်ကို (ဦး)စောဝင်း မလိုလားပေ။
အန်အယ်လ်ဒီပီတီ အာဏာရလာသည့်အခါ
မြေယာအသိမ်းအဆည်းခံရသည့် အမှုပေါင်းအမြောက်အများကို
အစိုးရက ဖြေရှင်းမှု ပြုနိုင်မည်ဟု (ဦး)စောဝင်းနှင့် ရွာသူ/သားများ
မျှော်လင့်ခဲ့ကြသော်လည်း အစိုးရမှ မြေယာပြဿနာများကို
ဖြေရှင်းနေသည်ဟူသည့် မည်သည့်အသံကိုမျှ မကြားသိရသေးပေ။
ကုန်းတန်းကျေးရွာနှင့် ဒေသအနီးတဝိုက်တွင် တပ်မတော်၊
ယခင်စစ်အစိုးရ နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များတို့နှင့်
ဆက်စပ်မှုရှိသည့် ကြီးမားသည့် မြေသိမ်းယာသိမ်းပြဿနာပေါင်း ၅
ခုအထိ ရှိသော်လည်း အမှုတစ်ခုကိုမျှ မဖြေရှင်းနိုင်သေးပေ။

ဒုတိယပင်လုံ ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံများကို အောင်မြင်စွာကျင်းပပြီး
(နိုင်ငံရေးအရ အဖြေရှာပြီး) မှသာ
အသိမ်းအဆည်းခံမြေယာပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဟု
(ဦး)စောဝင်း ယူဆသည်။

တစ်နိုင်ငံလုံးအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (အန်စီအေ) တွင်
လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည့် EAO အဖွဲ့များ၊ အစိုးရ နှင့်
တပ်မတော်တို့အကြား ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုင်ရာ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ၊
နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာတွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ရာ အခန်းအနားများအား
'ဒုတိယပင်လုံ ငြိမ်းချမ်းရေး ညီလာခံ' ဟု ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က
အမည်ပေးခဲ့သည်။

မြေယာများအသိမ်းအဆည်းခံခဲ့ရသည့်ကိစ္စကိုလည်း
နိုင်ငံရေးပြဿနာတစ်ရပ်အဖြစ် (ဦး)စောဝင်း ရှုမြင်ပြီး ယင်းကို
ငြိမ်းချမ်းရေးစေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများ၏
အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်းသာလျှင်
အကောင်းဆုံးဖြစ်မည်ဟု လက်ခံယုံကြည်ထားသည်။
အာဏာလက်ဝယ် ရယူထားသည့် ခေါင်းဆောင်များအပေါ်
(ဦး)စောဝင်း လွန်စွာ သံသယရှိသည်။ နိုင်ငံအရေးကို ဦးဆောင်
စီမံအုပ်ချုပ်နေသူများသည် လိမ္မာပါးနပ်ကြပြီး ၎င်းတို့ကိုယ်ကို
မည်ကဲ့သို့ ကာကွယ်ရမည်ကို အထူးသိကြသည်ဟု မိမိအနေဖြင့်
ထင်မြင်ယူဆကြောင်း စာရေးသူအား (ဦး)စောဝင်း ပြောသည်။
မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာတစ်ရပ်အား မဖြေရှင်းနိုင်ပါက
မျက်နှာပျက်ရမည်၊ မိမိတို့၏ ပုံရိပ်ကို ထိခိုက်လာနိုင်မည်ကို
ခေါင်းဆောင်လုပ်သူများက စိုးရိမ်နေကြသည်ဟုလည်း ဆိုသည်။

ယင်းမှာ အသိမ်းအဆည်းခံမြေယာပြဿနာများကို
 ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် သက်ဆိုင်ရာခေါင်းဆောင်များ
 တွန့်ဆုတ်နေရသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။
 မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအငြင်းပွားမှုပြဿနာများအကြောင်းအားလုံးကို
 တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များ သိထားပြီးသားဖြစ်ကြောင်းနှင့် ၎င်းတို့ထံတွင်
 အသိမ်းအဆည်းခံခဲ့ရသည့် မြေယာစာရင်းများ
 ရှိနှင့်ပြီးသားဖြစ်ကြောင်း မိမိအနေဖြင့် ခိုင်ခိုင်မာမာ
 ယုံကြည်သည်ဟုလည်း (ဦး)စောဝင်း ပြောသည်။ သို့သော် ဝန်ကြီးများ၊
 ဗိုလ်ချုပ်များနှင့် လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များစသည့်
 အဆင့်မြင့်အရာရှိပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်နေကြသောကြောင့်
 မြေယာသိမ်းဆည်းခံရမှုပြဿနာများသည် အလွန်တရာမှ
 ရှုပ်ထွေးနက်နက်နဲလှသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်
 ဘားအံမြို့ဘုန်းကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း၌ ပြုလုပ်ခဲ့သည့်
 အစည်းအဝေးတစ်ခု တက်ရင်း မြေယာပြဿနာများ၏ ရှုပ်ထွေးမှုကို
 (ဦး)စောဝင်း စတင်ခံစားသိရှိလာသည်။ ယင်းစည်းဝေးပွဲတွင်
 ဆွေးနွေးသည့် ခေါင်းစဉ်မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အကြောင်း ဖြစ်သည်။
 အစည်းအဝေးတက်ရောက်လာသူများကို
 မိမိကူညီဖြေရှင်းပေးနေသည့် မြေယာအမှုများအကြောင်း
 (ဦး)စောဝင်းပြောပြခဲ့ပြီး ယင်းအမှုများနှင့်ပတ်သက်ပြီး
 စာဖြင့်ရေးသားထားသည့် စာရွက်စာတမ်းများကို တပ်မတော်၊
 ကေအဲန်ယူ၊ ဒီကေဘီအေ အပါအဝင်
 လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အသီးသီးတို့အား ဖြန့်ဝေပေးနိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော်
 ကျေးရွာအဆင့်တွင် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် မြေယာအမှုများကို

မည်သည့်အဖွဲ့ကမျှ ကိုင်တွယ် မဖြေရှင်းလိုကြပေ။
ကရင်ပြည်နယ်အတွင်း ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် မြေယာပြဿနာများကို
တာဝန်ယူဖြေရှင်းပေးလိုသည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့မှ မရှိတော့ဘူးလား ဟူ၍ပင်
(ဦး)စောဝင်း သံသယရှိလာသည်။

ဤအမှုတွင် ကြီးမားရှုပ်ထွေးလှသည့် မြေယာပြဿနာများနှင့်
ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့လာရသည့်အခါ ကျေးရွာသူ/သားများသည်
(ဦး)စောဝင်းကဲ့သို့သော ပညာတတ်ပုဂ္ဂိုလ်များထံ မည်ကဲ့သို့
သွားရောက်အကူအညီရယူကြသည်ကို တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။
မြေယာကော်မတီများကိုလည်းကောင်း၊

အစိုးရ၏တရားစီရင်ရေးစနစ်ယန္တရားများကိုလည်းကောင်း
ချဉ်းကပ်အကူအညီ တောင်းခံခြင်းများ မရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။
ပညာတတ်ပုဂ္ဂိုလ်များပင်လျှင် ပြဿနာဖြေရှင်းရာ၌ မြေယာဥပဒေ၊
ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အားကိုးတကြီး အသုံးမပြုကြသည်ကို
တွေ့ရသည်။ ယင်းအစား မြေကို လက်ရှိပိုင်ဆိုင်ထားသည့်
တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့နှင့်သာ ဦးစွာ စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများ
ကြိုးစားပြုလုပ်သည်ကို တွေ့ရသည်။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့နှင့် ကြိုးစားညှိနှိုင်းမှုများ
အလုပ်မဖြစ်တော့မှသာ တပ်မတော်အရာရှိထံ အကူအညီရယူခဲ့သည်။
အဆိုပါ တပ်မတော်အရာရှိကလည်း ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို
အသုံးမပြုခဲ့ချေ။ ယင်းအစား ဟင်းလင်းပြင်နေရာတစ်ခုတွင်
တရားခွင့်တစ်ခု ဖန်တီးခဲ့သည်။ မြေယာပြဿနာကို ဝိုင်းဝန်းဖြေရှင်းရန်
ကြိုးစားခဲ့သူများ၏ စဉ်းစားချက်များသည် မြေယာဥပဒေကို
ဗဟိုမပြုဘဲ ယင်းပြဿနာအတွင်း ပါဝင်ပတ်သက်နေသူများအကြား

ကြားဝင်စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရန်သာ ကြိုးစားခဲ့ကြကြောင်း
 တွေ့ရသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့မှ
 ရှေ့နေများကို ငှားရမ်းအသုံးပြုရန် ကြိုးစားခဲ့ကြောင်း တွေ့ခဲ့ရသည်။
 ယင်းမှာ အစိုးရ၏တရားရေးစနစ်မှတစ်ဆင့် ပြဿနာဖြေရှင်းလိုသည့်
 အားထုတ်မှုတစ်ခု ဖြစ်သည်။ သို့သော် အစိုးရတရားရုံးများက အမှုကို
 ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းလိုခြင်း မရှိသည့် အနေအထားကို တွေ့ခဲ့ရသည်။
 အမှုကို နိုင်ငံရေးပြဿနာများနှင့် ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဟု ဆိုကာ
 (ဦး)စောဝင်းက အန်အယ်လ်ဒီ ပါတီ နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်အတွင်း
 ပါဝင်နေကြသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း ပူးပေါင်းကာ အမှုကို
 ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဤအမှုကို
 ကြိုးစားဖြေရှင်းသည့်နေရာတွင် လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၊
 အဖွဲ့အစည်းအဖုံဖုံတို့၏ အကူအညီကို ပေါင်းစပ်ယူသည့်
 အနေအထားကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း တွေ့မြင်ရသည်။ မြေပြင်တွင်
 ယင်းကဲ့သို့ လူပုဂ္ဂိုလ်မျိုးစုံ၊ အဖွဲ့အစည်းမျိုးစုံတို့၏
 ပါဝင်ပတ်သက်မှုဖြင့် အမှုဖြေရှင်းခြင်းသည်
 အထိရောက်ဆုံးနည်းလမ်း ဖြစ်သည်ဟု လူအများ
 ယုံကြည်လက်ခံထားကြပြီး ဤကဲ့သို့သောနည်းလမ်းများကိုသာ
 အသုံးပြုရန် ပိုအားသန်ကြသည်။ သို့သော် ဤဆောင်းပါးတွင်
 ဖော်ပြခဲ့သည့် အမှုများမှာ ခက်ခဲရှုပ်ထွေးလှပြီး
 နိုင်ငံရေးဆန်သည့်အတွက် ယင်းတို့ကို အလွယ်တကူ
 ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း မပြုနိုင်ပေ။
 အစိုးရတရားရုံးများမှ တရားသူကြီးများပင် ဤကဲ့သို့သော အမှုများကို
 မည်သို့ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသင့်သည်ကို မသိကြသေးချေ။ ဤအချက်က

မြေယာဥပဒေတွင် အားနည်းချက်များ ရှိနေကြောင်း ထောက်ပြလျက် ရှိသည်။ အမှုတွင် အဆင့်မြင့်အရာရှိပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်ပတ်သက်နေသည့် အနေအထားမျိုးတွင် ယင်းကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် တရားသူကြီးများက လက်တွန့်သွားလေ့ရှိကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရသည်။ အထက်တွင်တင်ပြခဲ့သည့်အမှုကို ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းဖြေရှင်းပေးကြသူ ပုဂ္ဂိုလ်အများစုမှာ အစိုးရက တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် တရားရေးဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများ၊

အတတ်အသိပညာရှင်များမဟုတ်ကြောင်းကိုလည်း မြင်တွေ့ခဲ့ရသည်။ ရွာသူ/သားများ၏ သဘောထားမှာ ၎င်းတို့ ရင်ဆိုင်နေရသည့် အမှုပြဿနာများကို ကူညီဖြေရှင်းပေးနိုင်သည့် သြဇာအာဏာရှိသူ မည်သူ့ကိုမဆို အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုသည်ဖြစ်စေ၊ မပြုသည်ဖြစ်စေ ချဉ်းကပ်ပြီး အကူအညီ ရယူသွားမည်ပင် ဖြစ်သည်။

ဆွေးနွေးချက်များ

ဖြစ်ရပ်များကို လေ့လာကြည့်သည့်အခါ အမှုကိစ္စများကို လက်တွေ့ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းရာ၌ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ တရားဥပဒေစီရင်ရေးစနစ်ယန္တရားများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အသုံးပြုကြခြင်းမရှိသည်ကို ရှင်းလင်းစွာ မြင်တွေ့ရသည်။ အငြင်းပွားစရာကိစ္စများ ပေါ်ပေါက်လာသည့်အခါ ပြည်သူအများစုမှာ ရပ်ကျေးအဆင့်တွင်ပင်

အဆင်ပြေသည့်နည်းလမ်းများသုံး၍သော်လည်းကောင်း၊ အကယ်၍ ကြီးမားကျယ်ပြန့်ရှုပ်ထွေးသည့် အမှု ဆိုပါက လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၊

အဖွဲ့အစည်းအဖုံဖုံတို့၏ အကူအညီများကို
 ရယူခြင်းနည်းလမ်းများဖြင့်သော်လည်းကောင်း ကြိုးစားဖြေရှင်းမှုများ
 ပြုကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ အကူအညီပေးကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အများစု၊
 အဖွဲ့အစည်းအများစုတွင် ဘုန်းတော်ကြီးများ၊ ပညာတတ်များနှင့်
 လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များနှင့် ၎င်းတို့၏အဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်ကြသော်လည်း
 ၎င်းတို့မှာ မြေယာအမှုကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဥပဒေအရ
 ပေးအပ်ထားသည့် အာဏာမရှိကြပေ။ သို့သော် ၎င်းတို့တွင်
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးနိုင်မည့်
 အရှိန်အဝါနှင့် သြဇာအာဏာ ရှိကြသည်ဟု ပြည်သူလူထုက
 ယုံကြည်ထားကြသည်။ ကြီးမားပြီး ကိုင်တွယ်ရခက်ခဲသည့်
 ပြဿနာများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည့်
 လူပုဂ္ဂိုလ်မျိုးစုံ၊ အဖွဲ့အစည်းပေါင်းစုံနှင့် နည်းလမ်းမျိုးစုံတို့ကို
 အထူးသဖြင့် ရောနှောပေါင်းစပ်အသုံးပြုကြသည့်အချက်မှာ
 သိသာထင်ရှားသည့် အချက်တစ်ချက်ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ
 ယေဘုယျအားဖြင့် အစိုးရ၏ တရားဥပဒေစီရင်ရေးမဏ္ဍိုင်မှာ
 သာမန်ပြည်သူများအကျိုးငှာ လှုပ်ရှားလည်ပတ်နေသည့် ကဏ္ဍတစ်ရပ်
 ဖြစ်မနေသေးကြောင်းကို ရောင်ပြန်ဟပ်လျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်သာ
 ၎င်းတို့၏ အမှုတဘောင်ကိစ္စများကို ကူညီဖြေရှင်းပေးနိုင်ကြရန်
 သြဇာအာဏာပိုင်ဆိုင်သည့် လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၊
 အဖွဲ့အစည်းအဖုံဖုံတို့ကို ပြည်သူလူထုက အားကိုးတကြီး
 ရှာဖွေချဉ်းကပ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။
 တရားဝင်ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားသည့်
 လုပ်ထုံးလုပ်နည်းစည်းမျဉ်းဥပဒေများနှင့်တကွ ရပ်ကွက်နှင့်

ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးကဲ့သို့သော ဒေသအဆင့်
အုပ်ချုပ်မှုတာဝန်ခံများတို့ကိုပင် အဘယ်ကြောင့် ပြည်သူများက
အသုံးပြုလိုခြင်း မရှိသည့်အကြောင်းရင်းများကို ဤအပိုင်းတွင်
ဆွေးနွေးတင်ပြသွားပါမည်။

စာရေးသူ၏ လက်တွေ့ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုတွေ့ရှိချက်များအနက်တစ်ခုမှာ
ရပ်ရွာအတွင်း မှီတင်းနေထိုင်ကြကုန်သော ပြည်သူအများစုသည်
မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေယာစီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီများ

ရှိသည်ဟူသည့်အချက်ကို သိရှိထားခြင်း မရှိကြသေးသည့်
အချက်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အား အစိုးရ၏

တရားဥပဒေစီရင်ရေးစနစ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး မေးခွန်းများ
မေးမြန်းသည့်အချိန်တိုင်း ယင်းမှာ မြို့နယ်၊ ခရိုင်နှင့် ဗဟို ဟူ၍
အဆင့်ဆင့်ရှိသည့် တရားရုံးများကိုသာ ရည်ညွှန်းမှုပြုသည်ဟုသာ
နားလည်ထားကြသည်။ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏

တရားဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ပြည်သူလူထုက
လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု မပြုလိုကြသည့် အကြောင်းရင်းများစွာတွင်
ငွေကြေးအကုန်အကျ၊ အချိန်အကုန်အကျ၊

ဘာသာစကားအတားအဆီး၊ ယုံကြည်မှုမရှိခြင်း၊ (မြေယာ)ဥပဒေ၏
အားနည်းချက်၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် formality-phobia ဟုခေါ်သည့်
အစိုးရအာဏာ၊ အစိုးရရုံးပိုင်းနှင့် ဌာနပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို
ကြောက်ရွံ့မှုတို့ပါဝင်သည်။ သို့နှင့် အစိုးရစနစ်၏ ဘောင်အပြင်ဘက်မှ
ဩဇာအာဏာရှိကြကုန်သော လူပုဂ္ဂိုလ်များထံ
ချဉ်းကပ်အကူအညီရယူခြင်းကို ပိုမို၍ ထိရောက်သည်ဟု
ထင်မြင်လာကြသည်။

နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ တရားဥပဒေစီရင်ရေးစနစ်မှ ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရန် အချိန်ကြန့်ကြာလွန်းခြင်း၊ ငွေကြေးအကုန်အကျများလွန်းခြင်းတို့ရှိကြောင်း မကြာခဏဆိုသလို သုသေတနာတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူများက စာရေးသူအား ပြောပြကြသည်။ ဘားအံမြို့ရပ်ကွက် က မှ မြေယာအမှုရင်ဆိုင်နေရသည့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးက စာရေးသူအား အောက်ပါအတိုင်း ပြောသည်။

မြေအမှုတစ်ခုနဲ့ ကျွန်မ ၃ နှစ်လောက် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတယ်။ အမှုကို မြန်မြန်လေး အဆုံးသတ်လိုက်ချင်တယ်။ (ဒီလို အမှုဖြစ်တဲ့အတွက်) တခြားအလုပ်တွေကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်လို့ မရနေဘူး။ အမှုက ဒီလောက်အထိ အချိန်ယူမယ်လို့ ကျွန်မ ဘယ်တုန်းကမှ မမျှော်လင့်ခဲ့ဖူးဘူး။ ၁၅ ရက် ပြည့်တိုင်း ပြည့်တိုင်း တရားရုံးကြားနာပွဲ တက်ရောက်နေရပြီးတော့ အမှုဆုံးဖြတ်ချက်ကိုလည်း မြန်မြန် ချမှတ်နိုင်တယ် အနေအထား ရှိမနေဘူး ဖြစ်နေတယ်။ အခုတော့ ဒီအမှုမှာ ကျွန်မ ရှုံးတော့မယ်ဆိုတာ သိပြီ။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ နေပြည်တော်အဆင့်မှာ တစ်ဖက်တရားပြိုင်တွေက နိုင်နေပြီးသားလို့ တရားသူကြီးက ပြောတယ်။ သူက ဒီ (မြို့နယ်အဆင့်) မှာ ကျွန်မ အမှုနိုင်သွားတာမျိုး မလုပ်ရဲဖူးလေ။ တရားရုံးအဆင့်ဆင့်မှာ ရှိတဲ့ တရားသူကြီးတွေကို လာဘ်ထိုးဖို့ ရှေ့နေက ကျွန်မကို အကြံပေးတယ်။ ရှေ့နေက “တကယ်လို့ ခင်ဗျား/ရှင် လာဘ်မပေးရင်၊ ရှုံးမှာပဲ” လို့ ပြောတယ်။ ဒါပေမဲ့ အဲဒီလောက်အထိတော့ ကျွန်မလည်း မတတ်နိုင်ဘူးလေ။ ဒီ ၃

နှစ်အတွင်း တရားသူကြီးကိုပေးဖို့ဆိုပြီး အမှုရင်ဆိုင်နေရတဲ့
မြေကွက်ရဲ့ တစ်ဝက်ကိုတောင် ငွေ သိန်း ၁၁၀
(အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၅၀၀) နဲ့ ရောင်းခဲ့ပြီးပြီ။

ဘာသာစကားနှင့် ပတ်သက်သည့် အခက်အခဲများ၊ ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ
ဗဟုသုတ နည်းပါးမှု နှင့် အစိုးရ၏ တရားရေးမဏ္ဍိုင်အပေါ် ယုံကြည်မှု
မရှိကြသည့် အချက်များက ဥပဒေလမ်းကြောင်းအတိုင်း
ပြည်သူများက အမှု ရင်ဆိုင်လိုကြခြင်း အဓိက အကြောင်းရင်းများ
ဖြစ်သည်။ မြေယာအငြင်းပွားမှု ပြဿနာတစ်ရပ်နှင့်
ရင်ဆိုင်နေခဲ့ရသည့် ကုန်းတန်းကျေးရွာနေပြည်သူတစ်ဦးက
စာရေးသူအား အောက်ပါအတိုင်း ပြောပြခဲ့သည်။

အစိုးရရဲ့ စည်းမျဉ်းဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေကို သိလည်း
မသိထားဘူး။ ဗမာစကားကိုလည်း (ကောင်းကောင်း)
မပြောတတ်ဘူး။ အစိုးရရုံးတွေကိုလည်း သွားကျင့်
မရှိတဲ့အတွက် တစ်ဖက်က မြို့နယ်အဆင့်အထိ
အယူခံဝင်တယ်ဆိုရင် ကျွန်တော်/မတို့က အမှုကို
ဆက်မလိုက်တော့ဘူး။ ရွာအဆင့်ကနေ တက်ပြီး
ဘယ်ကိုမှလည်း မသွားဘူး။
ဘယ်တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းနဲ့မှလည်း အဆက်အသွယ်
ရှိမထားတော့ ကျေးရွာအဆင့်၊ ကျေးရွာအုပ်စုအဆင့်မှာ ရှိတဲ့
အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတွေနဲ့ပဲ အမှုဖြေရှင်းချင်တယ်။

စတုတ္ထမြောက် အကြောင်းရင်းတစ်ခုမှာ လက်တွေ့ ဖြစ်ပျက်နေသည့်
အမှန်တကယ်ဖြစ်ရပ်များကို ဥပဒေက လုံလုံလောက်လောက်
မလွှမ်းခြုံနိုင်သည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည်

လက်ရှိပြဋ္ဌာန်းထားသည့် မြေယာဥပဒေနှင့် မည်ကဲ့သို့ ဆက်စပ်မှု ရှိသည်ကို စာရေးသူ ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဥပဒေသည် မြေပြင်အခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့် အချက်က ပြဿနာ၏တစ်ဖက်တွင် ရှိပြီး အခြားတဖက်တွင် ဥပဒေကို ပြည်သူ့အများက နားမလည်ကြသည့် အချက်က ရှိနေသည်။ သည့်အပြင် ပြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေပုဒ်မများကလည်း ခေတ်နောက်ကျလျက် ရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပိုင်နက်ကျူးလွန်မှု ပြုလုပ်ခဲ့သည်ဟု စစ်ဆေးတွေ့ရှိခဲ့ပါက ဒဏ်ငွေ ၅၀၀ ကျပ် (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၀.၃၆) ဆောင်ရန် သို့မဟုတ် ထောင်ဒဏ် ၁ လ ကျခံရန် ဟူ၍ ရွေးချယ်နိုင်သည်။ ဒဏ်ငွေ ၅၀၀ ကျပ်သည် မပြောပလောက်သည့် ပမာဏဖြစ်သည့်အတွက် နစ်နာကြေးအဖြစ် ဒဏ်ငွေပေးသည့် နည်းလမ်းကိုသာ လူတိုင်းရွေးချယ်ကြသည်။ ဤသည်မှာ ဥပဒေများ ခေတ်နောက်ကျမှု ဥပမာ တစ်ခုတည်းသာ ရှိသေးသည် (အလားတူ ကိစ္စများ များစွာ ရှိသည်)။ မျက်မှောက်ခေတ်အခြေအနေများနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိတော့သည့် ဥပဒေပုဒ်မပေါင်း မြောက်များစွာရှိသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ၂၀၁၂ မြေယာဥပဒေသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများစွာက လက်ခံကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် ရွှေ့ပြောင်းလယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းအလေ့အထကို အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ ထို့အပြင် မြေယာများကို မှတ်ပုံတင်ရာတွင်လည်း လူတစ်ဦးနှင့် တစ်ဦးအကြား အခွင့်အရေး သာတူညီမျှ မရရှိကြပေ။ မြေယာမှတ်ပုံတင်သည့် ဖြစ်စဉ်သည် စနစ်တကျ မရှိပေ။ ယင်းကို စနစ်တကျနှင့် ပြင်ဆင်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်သလို

တိုင်ကြားမှုများ ရှိလာသည့်အခါ မည်ကဲ့သို့
ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရမည်ကိုလည်း တိတိကျကျ ဖော်ပြထားခြင်းမျိုး
မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် မြေယာအမှုများကို ဥပဒေပါ
ပြဋ္ဌာန်းချက်များအတိုင်း ပြည်သူများက လိုက်နာဖြေရှင်းကြခြင်း
မလုပ်ကြချေ။ ဤသုတေသနတွေ့ရှိချက်အရ ဒေသအာဏာပိုင်
အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများပင် မြေယာဥပဒေကို လိုက်နာဖြေရှင်းခြင်း
မရှိကြကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အစိုးရတရားစီရင်ရေးစနစ်ယန္တရားများ၏ အကူအညီကို
ချဉ်းကပ်ရယူအသုံးပြုကြခြင်း မရှိရသည့် ပဉ္စမမြောက်
အကြောင်းရင်းတစ်ခု အစိုးရရုံးပိုင်း၊ ဌာနပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများနှင့်
ဆက်စပ်လုပ်ကိုင်ရမည်ကို ကြောက်ရွံ့ကြသည့်အချက် ဖြစ်သည်။
အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများနှင့် ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့်အချက်ကို
ရှက်ကြောက်စရာဟု ရှုမြင်ကြတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့၏
အမှုကိစ္စများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြရာတွင် တတ်နိုင်သမျှ
ရုံးမရောက်အောင် ရှောင်ကြဉ်ကြသည်။

ဤသုတေသနလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ အစိုးရရုံးပိုင်းဆိုင်ရာ
ဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်း လိုက်ပါဆောင်ရွက်ခြင်း
မရှိရသည့် နောက်ဆုံး အကြောင်းရင်းတစ်ခုမှာ
တရားရေးမဏ္ဍိုင်အပြင်ဘက်ရှိ သြဇာအာဏာကြီးမားသည့်
ပုဂ္ဂိုလ်များအား ဆက်သွယ်ချိတ်ဆက်ပြီး ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းမှသာ
အမှုနိုင်ချေ အလားအလာ ပိုများသည်ဟု ပြည်သူအများက
ယုံကြည်လက်ခံထားသည် ဟူသည့်အချက်ပင် ဖြစ်သည်။
ဤပုဂ္ဂိုလ်များတွင် ဥပဒေအရ အပ်နှင်းခံထားရသည့်

လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ မရှိပေသလို
 ဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတိုင်းလည်း ဆောင်ရွက်စီမံကြခြင်း
 မဟုတ်ပေ။ (သို့သော်) အောက်ခြေအဆင့်အာဏာပိုင်များကို
 ဤပုဂ္ဂိုလ်များက အမိန့်ညွှန်ကြားချက်များ ပေးနိုင်စွမ်းရှိသည်ဟု
 ပြည်သူ့အများက ယူဆလက်ခံထားကြသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့်
 မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည့်
 နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှုများသည်
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သူ့ထံတွင်
 လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသည်၊ မည်သူက ဆုံးဖြတ်ချက်
 ချက်မှတ်ပေးနိုင်သည် ဟူ၍ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း စိတ်ချလက်ချ
 မသိနိုင်သည့် ဝန်းကျင်တစ်ရပ်ကို ဖန်တီးလျက် ရှိသည်။ ဤကဲ့သို့သော
 ဝန်းကျင်မျိုးတွင် ဥပဒေမှ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားသည့်
 လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဘောင်အပြင်ဘက်ရှိ နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုခြင်း
 (informality) သည်လည်းကောင်း၊ နည်းလမ်းမျိုးစုံအား
 ပေါင်းစပ်ရောနှော အသုံးပြုခြင်း (hybridity) သည်လည်းကောင်း
 အားကောင်းအသက်ဝင်လာသည်။ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု အသိအမှတ်ပြု
 လက်မှတ်များ မရရှိသည့် အနေအထားမျိုးနှင့်
 ကြိုတွေ့ရသည့်အခါတွင် မလုံခြုံမှုကို ပြည်သူ့အများ
 ပိုမိုခံစားကြရသည်။ မည်သူက အာဏာလုပ်ပိုင်ခွင့်များ ရှိပြီး
 မြေယာကိစ္စများကို စီမံဆောင်ရွက်သွားမည်ကို လူထုက
 သေသေချာချာ သိရှိထားခြင်း မရှိပေ။ ဤအချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်
 အာဏာပိုင်ဗဟုဖြစ်မှု ဝါ သြဇာအာဏာရှိသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၊

အဖွဲ့အစည်းအဖုံဖုံ ယှဉ်လျက် တည်ရှိနေကြောင်းကို လှစ်ဟပြသလျက်ရှိသည်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် 'hybrid political orders' ဟု ခေါ်သည့် ပုံစံအမျိုးမျိုးရောနှောနေတတ်သည့် နိုင်ငံရေးစနစ် အယူအဆ (Boege et al. 2009, 13-21) ကို သုံး၍ ဤအခြေအနေကို ခွဲခြားစိတ်ဖြာသုံးသပ်ဖော်ပြနိုင်သည်ဟု စာရေးသူယူဆသည်။

ဤအယူအဆက တင်ပြသည်မှာ ပဋိပက္ခလွန်၊ ကူးပြောင်းရေးကာလများကို ဖြတ်သန်းလျက်ရှိသည့် (နိုင်ငံ) အခြေအနေများတွင် ဥပဒေမဏ္ဍိုင် ၁ ရပ်နှင့် ရှင်းလင်းတိကျသည့် အဏာပိုင် ၁ ရပ်တည်း တည်ရှိနေခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ အာဏာပိုင်ဆိုင်မှုမှာ ဗဟုသဘောဆောင်လျက်ရှိပြီး ဩဇာအာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားသူမှာ လူပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုး၊ အဖွဲ့အစည်းအဖုံဖုံ ယှဉ်လျက်တည်ရှိနေကြောင်းဟူသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ ဘိုးဂါး နှင့် ဆက်စပ်ပညာရှင်များ (Boege et al. 2009, 13-21) က တရားဥပဒေစီရင်ရေးနည်းလမ်းအမျိုးမျိုး၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအမျိုးမျိုး နှင့် အမှုဖြေရှင်းရေးအမျိုးမျိုး တည်ရှိနေသည့်အခြေအနေကို ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ရန် 'hybridity' အယူအဆကို အသုံးပြုခဲ့သည်။

ဒေါ်နီနီကဲ့သို့ လူများက အစိုးရ၏ တရားဝင်ဥပဒေလမ်းကြောင်းအတိုင်း ၎င်း၏အမှုကိစ္စကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းလိုလင့်ကစား ယင်းကဲ့သို့ကြိုးစားဖြေရှင်းသည့် ဖြစ်စဉ်တလျှောက် ဥပဒေလမ်းကြောင်းဘောင်အပြင်ဘက်မှ နည်းလမ်းများစွာနှင့် (ဥပဒေအရ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အပ်နှင်းခံထားရခြင်းမရှိသည့်) လူပုဂ္ဂိုလ်၊ အဖွဲ့အစည်းများစွာ

ပါဝင်လာသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့အပြင် လေ့လာခဲ့သည့် အမှုဖြစ်ရပ်များတွင် (မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု) တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ ရရှိရန် ကြိုးစားသည့်နေရာတွင်လည်းကောင်း၊ အသိမ်းအဆည်းခံမြေယာများကို ပြန်လည်ရယူရန် လုပ်ဆောင်သည့် နေရာများတွင်လည်းကောင်း ဥပဒေမှ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဘောင်အပြင်ဘက်ရှိ နည်းလမ်းများကို အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အနေဖြင့် အသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေလမ်းကြောင်းဘောင်အပြင်ဘက်နည်းလမ်း (informality) များသည် ဥပဒေလမ်းကြောင်း (formal) ပေါ်သို့ ရောက်အောင် သွားသည့် ဖြစ်စဉ်တွင် အထောက်အကူပေးသည့် ကိရိယာတစ်ခုလည်း ဖြစ်လာသည်။ သို့နှင့် ဥပဒေဘောင်တွင်း (formal) နှင့် ဥပဒေပြင်ပ (informal) နည်းလမ်းများသည် သီးခြားတည်ရှိနေခြင်းမျိုး မဟုတ်တော့ဘဲ ကဏ္ဍနှစ်ခုစလုံးမှ နည်းလမ်းများကို ရောနှောပေါင်းစပ်အသုံးပြုကျင့်သုံးခြင်း၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်လာလေတော့သည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်း၌ ကရင်ပြည်နယ်အတွင်းရှိ မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုး ရောနှောပေါင်းစပ်အသုံးပြုခြင်း (legal hybridity) ကို လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ အဓိက အရေးပါသည့် အချက် ၄ ချက်ကို ရွေးထုတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ ၁)

သုတေသနပြုမည့် ဒေသများ၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်း နှင့်
 မြေယာဥပဒေအကြောင်းကို နားလည်ခြင်း၊ ၂)
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို တရားမျှတမှုသို့ ရောက်ရှိစေရန်
 ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးကြသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်၊
 အဖွဲ့အစည်းများအကြောင်းကို နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း၊ ၃)
 မြေယာပြဿနာများကို မြေပြင်တွင် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးသုံး၍
 အမှန်တကယ် မည်ကဲ့သို့ ဖြေရှင်းမှု ပြုနေကြသည်ကို
 လက်တွေ့ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းနှင့် ၄) မြေယာအမှု
 ဖြေရှင်းရေးဖြစ်စဉ်များတွင် ဤကဲ့သို့ နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးသုံး၍
 ဖြေရှင်းနေကြသည်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။
 မြို့ပေါ်ရပ်ကွက်နှင့် ကျေးလက်တောရွာတို့အတွင်း၌
 မြေယာအငြင်းပွားမှုများကို မည်ကဲ့သို့ ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းကြသည်ကို
 နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် အလို့ငှာ ပထမဦးစွာ ပိုမိုသေးငယ်သည့်
 မြေယာပြဿနာများ ဖြေရှင်းပုံကို ယေဘုယျဆန်ဆန်
 ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့ပါသည်။
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာငယ်လေးများကို ဖြေရှင်းရာတွင်
 မြေယာဥပဒေ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ရည်ညွှန်းမှုပြုကြသော်လည်း
 အစိုးရ၏ ပုံမှန်တရားစီရင်ရေး ယန္တရားများထက်
 ဥပဒေလမ်းကြောင်းဘောင်အပြင်ဘက်ရှိ နည်းလမ်းများကိုသာ
 အသုံးပြုကာ ရပ်ရွာအဆင့်တွင် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းကြသည်ကို
 ထင်ရှားစွာ တွေ့ခဲ့ရသည်။ ဒုတိယအဆင့်တွင်
 ပိုမိုကြီးမားကျယ်ပြန့်ရှုပ်ထွေးသည့် မြေယာပြဿနာများ
 ပေါ်ပေါက်လာသည့်အခါ ရပ်ရွာအဆင့်လောက်ဖြင့်

မဖြေရှင်းနိုင်တော့သည့် အကြောင်းအချက်များကို စာရေးသူ ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့သော ကြီးမားသည့် မြေယာအမှုများ ရင်ဆိုင်ကြရသည့်အခါများတွင်လည်း တရားဥပဒေစီရင်ရေး အစိုးရယန္တရားများသို့ လူထုက တိုက်ရိုက်ချဉ်းကပ် အကူအညီရယူခြင်းထက် မိမိတို့၏ အမှုပြဿနာများကို ပြီးပြတ်သည်အထိ ကူညီဖြေရှင်းပေးနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်ရသည့် သြဇာအရှိန်အဝါ ကြီးမားသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်အဆက်အသွယ်များကိုသာ အားကိုးအားထား ပြုကြသည်ကိုလည်း ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။

မြေယာအမှု ရင်ဆိုင်ကြသူ ပြည်သူ့အများနှင့် ယင်းမြေယာအမှုအများစုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးရသူ ဒေသအဆင့် အာဏာပိုင်တို့အနေဖြင့် ၂၀၁၂ မြေယာဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အလွယ်တကူ နားလည်လာကြစေရန် ယင်းကို ပြင်ဆင်မှုပြုရန် လိုအပ်လျက်ရှိကြောင်း စာရေးသူ၏ ကွင်းဆင်းသုတေသန လေ့လာမှုများက ထောက်ပြလျက်ရှိသည်။ ယခုထက်တိုင် မြေပြင်ပေါ်ရှိ ပြည်သူ့လူထုအား ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ခြင်း မရှိဘဲ တရားဝင်မြေယာကိစ္စဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများဖြင့် မြေယာအငြင်းပွားမှု ပြဿနာများအားလုံးကို ထိန်းချုပ်ရန်ကိုသာ မြန်မာအစိုးရက ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည်။ မြေယာဥပဒေသည် လက်တွေ့မြေယာပြဿနာများနှင့် ကင်းကွာလျက်ရှိသည့်အတွက် ပြည်သူ့လူထုက ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး၍သာ နည်းလမ်းပေါင်းစုံ ယင်းတို့ကို ဖြေရှင်းမှု ပြုကြလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရအနေဖြင့် မြေယာဥပဒေကို

ပြုဆင်မှုပြုရာတွင် ဒေသခံပြည်သူများ
 အသုံးပြုကြသည့်နည်းလမ်းများနှင့် ၎င်းတို့၏
 သဘောထားအမြင်များကို ဥပဒေတွင် ရောင်ပြန်ဟပ်
 ထည့်သွင်းသွားသင့်သည်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းဆိုင်ရာကျင့်ထုံးများ နှင့်
 တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ မြေယာအသုံးချမှု၊
 (မြေယာ)ပြဿနာများ ဖြေရှင်းမှုအလေ့အထတို့ကို
 ထည့်သွင်းသွားခြင်းအားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေး တည်ဆောက်ရေးကိုလည်း
 အထောက်အကူပြုနိုင်ပါသည်။ ဘိုးဂါး နှင့် ပူးတွဲပညာရှင်များ (Boege
 et al. 2009) က တည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု မရှိသေးသည့် နိုင်ငံများတွင်
 နိုင်ငံတော်အစိုးရ၏ ဥပဒေတစ်ရပ်ကိုသာ အသုံးပြုပါက
 ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်ရန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း အခိုင်အမာ
 ပြောကြသည်။ ပြဿနာများ ဖြေရှင်းရာတွင် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးကို
 ရောနှောပေါင်းစပ် အသုံးပြုသင့်ကြောင်း ၎င်းတို့က
 အကြံပြုထားကြသည်။ အလားတူ ဟူစိန် (Hussain 2011) ကလည်း
 တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်ပေါင်းစုံ နှင့် ယဉ်ကျေးမှုပေါင်းစုံရှိသည့်
 တိုင်းပြည်များတွင် ဥပဒေတစ်ရပ်ကိုသာ အသုံးပြုခြင်းသည်
 လုံလောက်မှု၊ ထိရောက်မှု မရှိနိုင်ကြောင်း၊ တရားရေးမဏ္ဍိုင်ဗဟုဝါဒ
 ဝါ တရားရေးမဏ္ဍိုင်ဗဟုဖြစ်မှုကို အသိအမှတ်ပြုရန်
 အရေးကြီးကြောင်း ထောက်ခံပြောဆိုထားသည်။ အစဉ်တစိုက်
 တရားရေးစနစ်တစ်ခုတည်းဖြစ်ရေးမူဝါဒကိုသာ ဆုပ်ကိုင်ထားခဲ့သည့်
 အနေအထားများကို ပြောင်းလဲပြီး မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့်
 မြေယာဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရာတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏
 ဓလေ့ထုံးတမ်း မြေယာကျင့်သုံးမှုအလေ့အထများကို

ထည့်သွင်းစဉ်းစား အသိအမှတ်ပြုရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင်
 မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့် ကေအဲန်ယူခေါင်းဆောင်များ၊
 ဒေသအာဏာပိုင်များ၊ မြေယာကိစ္စနှင့်ပတ်သက်သည့်
 တတ်သိပညာရှင်များတို့နှင့် ဆွေးနွေးမှုပြုပြီး မြေပြင်တွင်
 ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည့် မြေယာပြဿနာများကို အသင့်တော်ဆုံး
 ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို ကြိုးပမ်းရှာဖွေသင့်သည်။
 ကေအဲန်ယူတွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု နှင့် လွှဲပြောင်းခွင့်၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့်
 ပတ်သက်သည့်မူဝါဒ နှင့် မြေယာအခွင့်အရေး စသည်တို့ ပါဝင်သည့်
 မြေယာဥပဒေတစ်ရပ် ရှိထားနှင့်ပြီးသား ဖြစ်သည်။ ကေအဲန်ယူ၏
 ဥပဒေတွင် ရွှေ့ပြောင်းလယ်ယာစိုက်ပျိုးခြင်းကိုလည်း
 အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ကုန်းမြင့်ဒေသများရှိ မြေယာ
 အမျိုးအစားများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း ပြုထားသည်။
 တိုင်းရင်းသားရိုးရာမြေအသုံးပြုမှုကို အထက်ပါအတိုင်း
 အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို မြန်မာအစိုးရအနေဖြင့်
 ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သည်။
 နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ဒေသခံပြည်သူများကို အစိုးရက
 မြေယာအခွင့်အရေး အမြင်ဖွင့်သင်တန်းများ ပေးသင့်သည်။
 စာရေးသူတို့၏ သုတေသနလေ့လာတွေ့ရှိချက်များတွင်
 အနက်အဓိပ္ပာယ်လေးနက်ရှုပ်ထွေးသည့် စာပေအရေးအသားများကို
 နားလည်ရန် အခက်အခဲများရှိနေကြောင်းလည်း ပါဝင်သည့်အတွက်
 ဥပဒေများ၊ နည်းဥပဒေလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ရှိရင်းလွယ်ကူသော
 ဘာသာစကားအသုံးများကို အသုံးပြုရေးသားကြရန် လိုအပ်သည်။
 မြေယာအငြင်းပွားမှုပြဿနာများကို မည်ကဲ့သို့

ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသွားမည်ကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားသင့်သည်။
 ၂၀၁၆ ခုနှစ်ရောက်သည့်တိုင် (အစိုးရ၏ တရားဝင်)
 မြေယာစီမံခန့်ခွဲရေးနည်းလမ်းမှာ မြေပြင်ရှိ
 ဒေသခံပြည်သူများအတွက် အဆင်ပြေမှု မရှိသေးပေ။
 သို့သော်လည်း ဥပဒေများပြောင်းလဲရုံ၊ ဥပဒေဆိုင်အသိအမြင်ဖွင့်ရုံဖြင့်
 လုံလောက်ပြီဟု မဆိုနိုင်ပေ။ အပေါ်ပိုင်းအဆင့်များတွင်
 နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ရှိလာရန်လည်း လိုအပ်သည်။
 ယခုဆောင်းပါးတွင် ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ မြေယာအသိမ်းခံရသည့်
 အမှု ၂ ခု အကြောင်း စာရေးသူ တင်ပြခဲ့ပါသည်။
 နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ
 ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်လာပြီးနောက် မိမိမြေကွက် အသိမ်းခံခဲ့ရသည့်
 ပိုင်ရှင်ဟောင်းအနေဖြင့် ယင်းကို ပြန်လည်ရရှိရန် ရဲဝံ့စွာ
 တိုင်ကြားခဲ့သော်လည်း အမှုမှာ နိုင်ငံရေးနှင့်
 ဆက်စပ်မှုရှိသည်ဟုဆိုကာ ၎င်းကို ပြီးပြတ်အောင် မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ပေ။
 မြေပိုင်ရှင်အနေဖြင့် သြဇာအရှိန်အဝါ ကြီးမားသည့် ရဟန်းတော်များ၊
 ဝန်ကြီးချုပ်များ၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့် ၎င်းတို့၏ အဖွဲ့ဝင်များထံမှ
 အကူအညီရယူ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော်လည်း
 ၎င်းပိုင်မြေကွက်များကို ယနေ့တိုင် ပြန်လည်ရရှိခြင်း မရှိခဲ့ပေ။
 အဓိကပြဿနာမှာ အစိုးရအဖွဲ့ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း
 ယခင်တပ်မတော်အစိုးရလက်ထက်မှ အဆင့်မြင့်အရာရှိပုဂ္ဂိုလ်များမှာ
 ယခုထက်တိုင် အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားသည့်အချက် ဖြစ်သည်။
 ဤသို့ဖြင့် ယခင်အစိုးရများလက်ထက်တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့်
 မြေသိမ်းယာသိမ်းကိစ္စကြီးများကို အစိုးရသစ်လက်ထက်

တာဝန်ရှိပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်
အလွန်အန္တရာယ်ရှိသည့် အခြေအနေနှင့် ရင်ဆိုင်နေကြရလေသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

Albrecht, Peter and Louise Wiuff Moe. 2014. “The simultaneity of authority in hybrid orders”. *Peacebuilding* 3, No. 1: 1-16.

Boege, Volker, Anne Brown and Kevin P. Clements. 2009. “Hybrid Political Orders, Not Fragile States”. *Peace Review: A Journal of Social Justice* 21, no. 1: 13-21.

Griffiths, John. 1986. “What is Legal Pluralism?” *Journal of Legal Pluralism* 24: 1-50.

Hlaing, Kyaw Soe. 2015. “Peace and Nationwide Ceasefire Agreement” September, 2015.

Hussain, Jamila. 2011. “More Than One Law for All: Legal pluralism in Southeast Asia”. *Journal of Democracy and Security* 7, No. 4: 374-389.

Karen National Union (KNU). 2010. KNU land policy (in Burmese), Amended and published by the department of Agriculture of Karen National Union, October 2010.

Karen National Union (KNU). 2015. KNU Land Policy. December 2015. https://www.tni.org/files/article-downloads/knu_land_policy_eng.pdf

Kyed, Helene Maria and Mikael Gravers. 2014 “Non-State Armed Groups in the Myanmar Peace Process: What are the Future Options?” *DIIS Working Paper* 7, 2014.

Kyed, Helene Maria and Mikael Gravers. 2015. "Integration and Power-Sharing: What are the Future Options for Armed Non-State Actors in the Myanmar Peace Process?" *Stability* 4, no. 1: 1-20.

Luckham, Robin and Tom Kirk. 2013. "The Two Faces of Security in Hybrid Political Orders: A Framework for Analysis and Research". *Stability* 2, no. 2: 1- 30.

Mark, Siusue. 2016 "Fragmented Sovereignty over Property Institutions: Developmental Impacts on the Chin Hills Communities". *Independent Journal of Burmese Scholarship* 1, no. 1: 131-160.

Merry, Sally Engle. 1988. "Legal Pluralism". *Law and Society Review* 22, No.5: 869-96.

Min, Zaw. Ancestor land and land law problem. October 2016.

The Union Government of Myanmar. 2012 farmland Law, March 30, 2012.

The Union Government of Myanmar. Fallow, Virgin and Vacant land law March 30, 2012.